

T.C.
Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı
Eğitim Programları ve Öğretim Tezli Yüksek Lisans Programı

**İLKOKUL BİRİNCİ SINIF ÖĞRENCİLERİNİN TEMEL
SOSYAL BECERİLERİNİ EĞİTSEL OYUNLARLA
GELİŞTİRME: BİR EYLEM ARAŞTIRMASI**

Şerife TOSUN
Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanı
Doç. Dr. Kenan DEMİR

Burdur, 2024

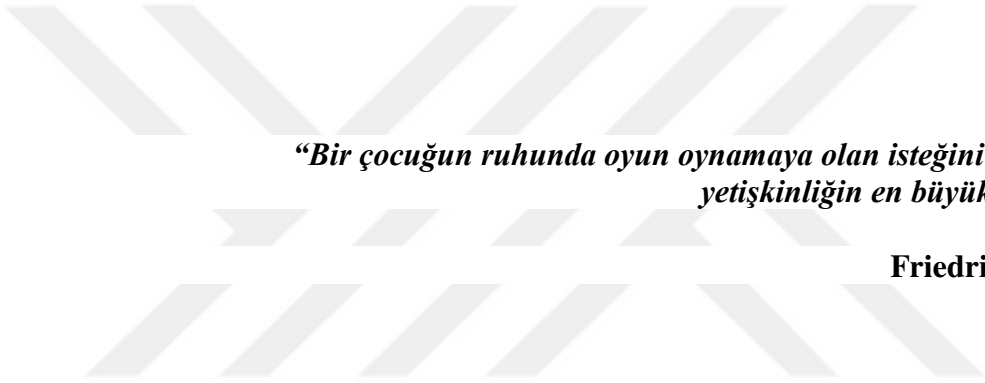
T.C.
Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı
Eğitim Programları ve Öğretim Tezli Yüksek Lisans Programı

**İLKOKUL BİRİNCİ SINIF ÖĞRENCİLERİNİN TEMEL
SOSYAL BECERİLERİNİ EĞİTSEL OYUNLARLA
GELİŞTİRME: BİR EYLEM ARAŞTIRMASI**

Şerife TOSUN
Yüksek Lisans Tezi

Tez Danışmanı
Doç. Dr. Kenan DEMİR

Burdur, 2024

*“Bir çocuğun ruhunda oyun oynamaya olan isteğini kaybetmek
yetişkinliğin en büyük kaybıdır.”*

Friedrich Froebel

MAKÜ EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**YÜKSEK LİSANS JÜRİ ONAY
FORMU**

M.A.K.Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun 05/01/2024 tarih ve 499/29 sayılı kararıyla oluşturulan jüri tarafından 24.01.2024 tarihinde tez savunma sınavı yapılan Şerife TOSUN'un "İlkokul Birinci Sınıf Öğrencilerinin Temel Sosyal Becerilerini Eğitsel Oyunlarla Geliştirme: Bir Eylem Araştırması" konulu tez çalışması Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı'nda YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir.

JÜRİ

ÜYE (TEZ DANIŞMANI): Doç. Dr. Kenan DEMİR

ÜYE: Prof. Dr. Necdet AYKAÇ

ÜYE: Dr. Öğr. Ü. Abdul Samet DEMİRKAYA

ONAY

M.A.K.Ü Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun/...../.....
tarih ve/..... sayılı kararı.

İMZA / MÜHÜR

BİLDİRİM

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu taahhüt edip, tezimin kaynak göstermek koşuluyla aşağıda belirttiğim şekilde fotokopi ile çoğaltılmasına izin veriyorum.

[] Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

[] Tezim/Raporum sadece Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.

[] Tezimin/Raporumun yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

Şerife TOSUN

Tarih

İmza

TEŞEKKÜR

Hayatıma güzel bir tecrübe katan, bana farklı bir bakış açısı kazandıran, süreçte zaman zaman zorluklar yaşadığım, büyük bir emek harcadığım, her şeye rağmen özverili şekilde çalışmaya çalıştığım, sabırla sonuca ulaşacağım inancımla bir hayalle başladığım yüksek lisans tezimi bitirmenin mutluluğunu ve gururunu yaşıyorum. Bu gururu yaşamama şahit olan ve süreçte beni destekleyen herkese teşekkürlerimi sunarım.

Lisans eğitimimde iyi ki tanıdığım, yüksek lisans eğitimime başlamamda ve bu gururu yaşamamda vesile olan, her zaman bitmeyen enerjisine hayran olduğum, öğrencilerine karşı hiçbir zaman sevgi ve merhametini esirgemedi yardımcı olan, hayatın içinde öğrenmeyi bir nakış gibi işleyerek bizlere öğrenmeyi ve öğretmeyi eğlenceli kılan, her zaman bizlere bardağın dolu tarafından bakmayı gösteren, mesleki hayatıma dair birçok beceri ve bilgiyi katarak her zaman varlığını hissedeceğim, öğretmenlik mesleğimde idolüm olan; tez sürecim boyunca da beni hep motive eden, destekleyen, büyük bir ilgi ve sabırla bana yol gösteren, bana ışık olan canım hocam, Doç. Dr. Kenan DEMİR'e sonsuz minnet ve teşekkürlerimi sunarım.

Birlikte oyunlarla eğlenerek öğrendiğimiz, bazı zorluklara rağmen yaşadığımız tüm süreç boyunca heyecan ve meraklarını esirgemedi bu çalışmamı yapmamda etkili olan canım öğrencilerime teşekkür ediyorum.

Tez yazım sürecim boyunca beni daima destekleyen ve motive eden canım arkadaşlarıma gönülden teşekkür ederim.

Büyük bir sabırla tezimi bitirmemi bekleyen, bu zamana kadar desteğini ve sevgisini esirgemeyen, maddi ve manevi her zaman yanımda olan, varlıklarına ve emeklerine minnet duyduğum, hayatımın en kıymetli insanları canım annem ve canım babama sonsuz şükranlarımı sunuyorum. Hayatım boyunca en büyük destekçim olan sevgili ablama ve her daim arkamda olan sevgili ağabeyime teşekkür ederim. Canım yeğenlerimi de sevgiyle kucaklıyorum.

**İlkokul Birinci Sınıf Öğrencilerinin Temel Sosyal Becerilerini Eğitsel Oyunlarla
Geliştirme: Bir Eylem Araştırması
(Yüksek Lisans Tezi)**

Şerife TOSUN

ÖZ

Eylem araştırması kapsamında yürütülen bu çalışmada birinci sınıf öğrencilerinin iletişim, iş birliği, kurallara ve yönergelere uyma olmak üzere temel sosyal becerilerinin eğitsel oyunlarla geliştirilmesi amaçlanmıştır.

Amaçlı örnekleme ve kolay ulaşılabilirlik yoluyla seçilen çalışma grubunu 33 birinci sınıf öğrencisi oluşturmuştur. Çalışmanın nicel verileri ilkökul derslerinin öğretim programlarındaki kazanımlar, uzman görüşleri ve ilgili ölçekler dikkate alınarak geliştirilen dereceli puanlama anahtarı, tema gözlem formu, sosyal beceri değerlendirme formu ile toplanmıştır. Araştırma öncesi ve sonrasında kullanılan bu veri toplama araçlarıyla birlikte öğretme-öğrenme süreci araştırmacı sınıf öğretmeni tarafından gözlenmiş ve ayrıca çalışma sonunda sınıf öğretmeniyle bireysel görüşme yapılmıştır. Nicel veriler parametrik olmayan testlerle karşılaştırılmış, nitel veriler ise içerik analizi ile incelenmiştir.

Çalışma öncesi ve sonrasında dereceli puanlama anahtarı, tema gözlem formu ve sosyal beceri değerlendirme formu ile toplanan nicel verilerin analizi sonucunda birinci sınıf öğrencilerinin iletişim, iş birliği, kurallara ve yönergelere uyma becerilerinde anlamlı ilerleme gösterdiği ortaya çıkmıştır. Görüşme ve gözlem yoluyla toplanan nitel verilerin analizi sonucunda “İletişim”, “İş Birliği”, “Kurallara ve Yönergelere Uyma”, “Duygular” ve “Sorunlar” temaları ortaya çıkmıştır.

Eğitsel oyun uygulamaları sonunda öğrencilerin iletişim, iş birliği, kurallara ve yönergelere uyma becerilerinde olumlu gelişmeler olduğu belirlenmiştir. Ayrıca öğrencilerin eğitsel oyunlarla yapılan çalışmalarda mutlu oldukları, heyecan duydukları, çalışmaları sevdikleri ortaya çıkmıştır. Ayrıca eğitsel oyunlar için uygun bir mekânın olmaması oyunların okul bahçesinde yürütülmesini zorunlu kılmış ve bu nedenle hava sıcaklığının uygulamaları olumsuz etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Sınıftaki öğrenci sayısının kalabalık olması da bir sorun olarak dile getirilmesine rağmen öğrencilerin uygulama sürecinde becerilerinin geliştiği ve uygulamalara ilişkin olumlu duygular besledikleri tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Birinci Sınıf, Eğitsel Oyun, İletişim, İş Birliği, Kurallara Uyma, Oyun, Sosyal Beceri

Sayfa Adedi:134

Danışman: Doç. Dr. Kenan DEMİR

**Improving the Basic Social Skills of First Grade Primary School Students with
Educational Games: An Action Research
(Master Thesis)**

Şerife TOSUN

ABSTRACT

In this study, conducted within the scope of action research, it was aimed to develop the basic social skills of first grade students, including communication, cooperation, and compliance with rules and instructions, through educational games.

The study group, selected through purposeful sampling and easy accessibility, consisted of 33 first graders. The quantitative data of the study were collected using a rubric, theme observation form and social skills evaluation form, which were developed by taking into account course schedules, expert opinions and relevant scales. With these tools used before and after the research, the teaching-learning process was observed by the researcher primary school teacher and an interview was held with the teacher at the end of the study. Quantitative data were compared with non-parametric tests, and qualitative data were examined with content analysis.

As a result of the analysis of the quantitative data collected with the rubric, theme observation form and social skills evaluation form before and after the study, it was revealed that first graders showed significant progress in their communication, cooperation and compliance with rules and instructions skills. As a result of the analysis of qualitative data collected through interviews and observations, the themes of "Communication", "Cooperation", "Complying with the Rules and Guidelines", "Emotions" and "Problems" emerged.

At the end of the educational game applications, it was determined that there were positive developments in the students' communication, cooperation, and compliance with the rules and instructions skills. In addition, it was revealed that students were happy, excited and loved the work done with educational games. In addition, the lack of a suitable place for educational games necessitated the games to be carried out in the school garden, and therefore it was concluded that the air temperature negatively affected the practices. Although the large number of students in the classroom was also mentioned as a problem, it was determined that the students' skills improved during the application process and they had positive feelings about the applications.

Key Words: Communication, Cooperation, Educational Game, First Grade, Game, Obeying the Rules, Social Skills

Page Number:134

Supervisor: Assoc. Prof. Dr. Kenan DEMİR

İÇİNDEKİLER

BİLDİRİM	i
TEŞEKKÜR.....	ii
ÖZ	iii
ABSTRACT.....	iv
KISALTMALAR	vii
TABLolar DİZİNİ	viii
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	ix
BÖLÜM I.....	1
GİRİŞ	1
1.1.Problem Durumu	1
1.2.Araştırma Sorusu.....	5
1.2.1. Alt Sorular.	5
1.3. Araştırmanın Amacı	5
1.4. Araştırmanın Önemi	6
1.5. Sınırlılıklar.....	8
1.6. Sayıtlılar	8
BÖLÜM II.....	9
KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	9
2.1. Kuramsal Çerçeve	9
2.1.1. İlkokul Eğitimi ve Önemi.	9
2.1.2.Sosyal Beceri.	17
2.1.3. Eğitimde Oyunun Yeri ve Önemi.	25
2.2. İlgili Araştırmalar	33
2.2.1.Türkiye’de Yapılan Çalışmalar.....	33
2.2.2. Yurtdışında Yapılan Çalışmalar.	44
BÖLÜM III	49
YÖNTEM.....	49
3.1. Araştırmanın Modeli	49
3.2. Çalışma Grubu.....	51
3.3. Veri Toplama Araçları.....	52
3.3.1. Nicel Veri Toplama Araçları..	53

3.3.2. Nitel Veri Toplama Araçları.....	60
3.3. Veri Toplama Süreci	62
3.4. Verilerin Analizi.....	64
3.4.1. Nicel Verilerin Analizi.	64
3.4.2. Nitel Verilerin Analizi.	64
3.5. Çalışmanın Geçerlik ve Güvenirliğinin Sağlanması	65
3.6. Araştırmacının Rolü	67
3.7. Eylem Araştırması Süreci.....	67
BÖLÜM IV	77
BULGULAR VE YORUM.....	77
BÖLÜM V	90
SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	90
5.1. Sonuç ve Tartışma	90
5.2. Öneriler.....	94
KAYNAKLAR	96
EKLER.....	114
EK-1	115
EK-2	118

KISALTMALAR

BO	: Beden Eğitimi ve Oyun Dersi
HB	: Hayat Bilgisi Dersi
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
MEGEP	: Mesleki Eğitimin Güçlendirilmesi Projesi
SRP	: Sınıf Rehberlik Dersi Programı
T	: Türkçe Dersi
TDK	: Türk Dil Kurumu

TABLolar DİZİNİ

<u>Tablolar</u>	<u>Sayfa</u>
Tablo 1. Araştırma Süreci ve Deseni.....	51
Tablo 2. Dereceli Puanlama Anahtarında Yer Alan Tema ve İlgili Kazanımlar.....	54
Tablo 3. Tema Gözlem Formunda Yer Alan Tema ve İlgili Maddeler.....	56
Tablo 4. Sosyal Beceri Değerlendirme Formunda Yer Alan Tema ve İlgili Maddeler.....	58
Tablo 5. Veri Toplama Araçlarında Yer Alan Temalar ve Madde Sayıları.....	59
Tablo 6. Veri Toplama Araçlarının Kapsamında Yer Alan Temalar ve Alt Temalar.....	61
Tablo 7. Veri Toplama Araçları Korelasyonları.....	66
Tablo 8. Araştırmada Uygulanan Oyunlarla İlgili Betimsel İstatistikler.....	72
Tablo 9. Çalışmalarda Deprem Sonrası Psiko-Sosyal Uyum Programı, Derslerden Bağımsız Planlanan ve Dersler Kapsamında Oynanan Eğitsel Oyunlar...	74
Tablo 10. Dereceli Puanlama Anahtarından Elde Edilen Puanlara ilişkin Betimsel İstatistikler.....	77
Tablo 11. Dereceli Puanlama Anahtarından Elde Edilen Puanların Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi ile Karşılaştırılması.....	78
Tablo 12. Tema Gözlem Formundan Elde Edilen Puanların Betimsel İstatistikleri.....	79
Tablo 13. Tema Gözlem Formundan Elde Edilen Puanların Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi ile Karşılaştırılması.....	80
Tablo 14. Sosyal Beceri Değerlendirme Formundan Elde Edilen Puanların Betimsel İstatistikleri.....	81
Tablo 15. Sosyal Beceri Değerlendirme Formundan Elde Edilen Puanların Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi ile Karşılaştırılması.....	82

ŞEKİLLER DİZİNİ

<u>Sekiller</u>	<u>Sayfa</u>
Şekil 1. Uygulanış Biçimlerine Göre Oyunların Sınıflandırılması	31
Şekil 2. Araştırmanın Veri Toplama Araçları ve Süreci	52
Şekil 3. Eylem Araştırma Süreci ve Aşamaları.....	68
Şekil 4. İletişim Temasına İlişkin Nitel Bulgular.....	83
Şekil 5. Kurallara ve Yönergelere Uyma Temasına İlişkin Nitel Bulgular	84
Şekil 6. İş Birliği Temasına İlişkin Nitel Bulgular	85
Şekil 7. Duygular Temasına İlişkin Nitel Bulgular.....	86

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmaya temel teşkil eden problem durumu, problem cümlesi ve alt problemler ile araştırmanın amacı, önemi ve sınırlılıklarına yer verilmiştir.

1.1. Problem Durumu

Günümüzü içine alan 21. yüzyılda bilim ve teknolojiadaki hızlı gelişim bireyin dolayısıyla da toplumun ihtiyaçlarını etkilemiş, bu gelişim aynı zamanda öğretme-öğrenme sürecinde benimsenen teori ve yaklaşımlarda da yenilik ve gelişmelere neden olmuştur. Bu gelişmelere seyirci kalmayan Milli Eğitim Bakanlığı derslerin öğretim programlarında yapılandırmacı yaklaşımın benimsenmiştir. Bu düzenleme Türkiye eğitim sisteminde öğrenen ve öğreten bireyden beklenen rolleri de etkilemiştir. Bu değişimin özünde çağa ayak uydurabilen, zorlukları aşabilen, sorumluluklarını bilen, salt bilgi öğrenmekten ziyade bilgiyi üreten, bilgiyi günlük yaşamıyla içselleştiren, problem çözen, eleştirel düşünen, kararlı, iletişim becerilerine sahip, vatanını ve toplumunu seven vb. nitelikte bireylerin yetişmesi amaçlanmıştır. Bu nitelikte bireylerin yetişmesini sağlayacak öğretim programları yapılandırmacı yaklaşımı temel olarak salt bilgi aktarma yerine, bireysel farklılıkları dikkate alan, değer ve beceri kazandırmayı hedefleyen sade ve anlaşılır bir yapıda hazırlanmıştır (Bastık, 2018; Millî Eğitim Bakanlığı [MEB], 2018a).

Bu gelişme ile beceri eğitiminin önemi vurgulanmış ve tüm eğitim düzeylerindeki öğretim programlarında becerilere açık açık yer verilmiştir. Bireyin gelişim dönemlerine göre farklı kademelerdeki eğitim-öğretim sürecinde beceri eğitimi önemli olmakla birlikte her eğitim kademesinde beceriler değişiklik göstermektedir (Bastık, 2018). Farklı derslerin öğretim programlarında çeşitli ve alana özgü becerilerin yer aldığı görülmektedir. İlkokul dersleri (Hayat Bilgisi, Türkçe, Matematik, Müzik, Görsel Sanatlar ve Beden Eğitimi ve Oyun) öğretim programlarında yer alan *“İlkokulu tamamlayan öğrencilerin gelişim düzeyine ve kendi bireyselliğine uygun olarak ahlaki*

bütünlük ve öz farkındalık çerçevesinde, öz güvene ve öz disipline sahip, gündelik hayatta ihtiyaç duyacağı temel düzeyde sözel, sayısal ve bilimsel akıl yürütme ile sosyal becerileri ve estetik duyarlılığı kazanmış, bunları etkin bir şekilde kullanarak sağlıklı hayat yönelimli bireyler olmalarını sağlamaktır.” açıklaması ile öğretim programlarının (MEB, 2018a) öğrencilere gerekli becerileri kazandırmayı amaç edindiğini göstermektedir. Bu öğretim programlarında; araştırma, iletişim, girişimcilik, yaratıcılık, öz yönetim, sosyal katılım, problem çözme, üst düzey düşünme, bilgi ve teknolojiden yararlanma, empati vb. beceriler yer almıştır. Bu becerilerden sosyal becerilerin tüm becerilerin üzerinde etkisi olduğu söylenebilir. Çünkü bireylerin sosyal ilişkisi ne kadar iyiye o kadar girişimci, yenilikçi ve üretken olurlar. Bununla beraber yaşadığı topluma ve çağa ayak uydurması da kolaylaşır (Gülay ve Akman, 2009). Bireylerin yaşadığı topluma uyum sağlaması eğitimin temel amaçlarından birisidir ve bu amacı gerçekleştirebilmesi için bireylerin gerekli sosyal becerileri kazanması gereklidir. Bu doğrultuda örgün eğitim, bireylerin toplum yaşamında gerekli olan temel sosyal becerileri kazandırmada önemli bir yere sahiptir. Tüm bireylerin sahip olması gereken temel bilgi, becerilerin ve alışkanlıkların kazanmasında ilkokul kademesinin etkisi büyüktür. Çocuklara sosyal ve duyuşsal becerilerin kazandırılmasında, geliştirilmesinde ve pekiştirilmesinde ilkokulların çok önemli bir rolü vardır (Çubukçu ve Gültekin, 2006).

Sosyal beceri kavramı ile ilgili çok çeşitli tanım ve açıklamalar yapılmıştır. Çocukluk döneminin bu becerilerin kazandırılmasında önemli olduğunu vurgulayan Samancı ve Uçan (2017) sosyal beceri gelişiminin doğumdan başlayarak hayat boyu devam eden bir süreç olduğunu belirtmiş ve sosyal beceri kavramını çocukların içinde bulunduğu sosyal ortam içinde kabul görmelerini sağlayan duygu, düşünce, tutum ve davranış şeklinde tanımlamıştır. Seven (2006) sosyal becerileri bireyin sosyalleşmesini ve topluma uyum sağlamasını gerçekleştiren yaşam boyu gerekli olan beceriler olarak tanımlamıştır. Yine Çubukçu ve Gültekin (2006) sosyal beceriyi çeşitli etkileşimler aracılığıyla bireylerin kendisinin ve diğer bireylerin duygu, düşünce ve davranışlarını anlayabilme ve buna uygun davranışlar sergileyebilme durumu olarak belirtmiştir. Avcıoğlu (2005) ise sosyal beceriyi bireyin sosyal ortamında olumlu sonuçlar elde etmesini sağlayan öğrenilmiş davranışlar olarak tanımlamıştır. Sosyal beceriler

karşılıklı ilişkilerde önemli yere sahip olup çevrenin etkisiyle öğrenme yoluyla kazanılabilen davranışlardır (Tagay, Baydan ve Acar, 2010).

Sosyal beceri ile ilgili yapılan bu tanımlar ve açıklamalar göz önüne alındığında sosyal beceri, bireyin toplum içerisine uyumunu kolaylaştıran, kişilerarası etkileşimde önemli rol oynayan, sosyal olarak kabul görmüş ve öğrenilmiş davranışlar olarak ifade edilebilir.

Sosyal becerinin birçok tanımı yapıldığı gibi sosyal becerilerin sınıflandırılmasında da çeşitlilik söz konusudur. Bacanlı'nın (2013) Shepherd'den (1983) aktardığına göre sosyal beceriler; bireyin kendisiyle ilgili davranışlar, görevle ilgili davranışlar, kişilerarası davranışlar, çevresel davranışlar olarak dört başlık altında sınıflandırmıştır. Rinn ve Markle'in (1979) sosyal becerileri; kendini anlatma, çevresini genişletme, atılganlık ve iletişim becerileri olarak dört grupta sınıflandırmıştır (akt. Yazıcı ve Çetin, 2020). Riggio (1986) yaptığı sınıflandırmada duygusal alanların bilişsel boyutunu öne çıkarmıştır ve sosyal beceriyi; duygusal ifade, duygusal duyarlılık, duygusal denetim, sosyal ifade, sosyal duyarlılık, sosyal denetim ve sosyal manipülasyon şeklinde ayırmıştır. Caldarella ve Merrell (1997) yaptıkları çalışma ile çocuk ve ergen sosyal becerilerini akran ilişki becerileri, öz yönetim becerileri (kendini kontrol etme becerileri), akademik beceriler, uyma-uyum becerileri ve atılganlık becerileri olmak üzere beş başlık altında bir araya getirmişlerdir. Akkök (2006) sosyal becerilerin kazanılmasının akademik gelişimle bağlantılı olduğunu ifade ederek sınıflandırmayı; ilişkiyi başlatma ve sürdürme becerileri, grupla bir işi yürütme becerileri, duygulara yönelik beceriler, saldırgan davranışlarla başa çıkmaya yönelik beceriler, stres durumuyla başa çıkma becerileri, plan yapma ve problem çözme becerileri olmak üzere altı beceri üzerinde yapmıştır.

İlkokul derslerinin öğretim programlarında ve "Türkiye Yeterlilikler Çerçevesinde" (TYÇ) ulusal ve uluslararası düzeyde; kişisel, sosyal, akademik ve iş hayatlarında öğrencilerin ihtiyaç duyacakları sekiz beceri yetkinliği yer almıştır (MEB, 2018). Bu yetkinlikler arasında sosyal ve vatandaşlıkla ilgili yetkinlikler, inisiyatif alma ve girişimcilik, kültürel farkındalık olmak üzere sosyal becerilerle ilişkili olabilecek yetkinliklerin de yer almaktadır. Ayrıca Hayat Bilgisi Dersi öğretim programında öğrencilere kazandırılması gereken derse özgü beceriler arasında iletişim, iş birliği, kurallara uyma, öz yönetim, sorun çözme ve sosyal katılım becerileri yer almaktadır.

Sosyal becerilerle ilişkili olan bu beceriler sadece ilkokul programlarında değil ortaokul derslerinin programlarında beceriler yer almaktadır. Sosyal becerilerin tüm öğretim programlarında yer alması yanında tüm öğretim programlarından bağımsız olarak ayrıca Milli Eğitim Bakanlığı (2023) tarafından “Temel Yaşam Becerileri Dersi Öğretim Programı” hazırlanmıştır. Bu programda iletişim, takım çalışması, sorumlu olma, problem çözme ve karar verme, eleştirel düşünme ve empati gibi sosyal becerilerin geliştirilmesi amaçlanmıştır.

Okul çocuklarının sosyal becerilerini geliştirmeye yönelik ders programları ve harici olarak özel program hazırlanmasına rağmen sosyal beceri eksikliğinden kaynaklı olarak çocuklar bazen iletişim, iş birliği gibi konularda sorun yaşayabilir. Okul ortamında ise bu durum bazı olumsuz davranışları ortaya çıkarabilir. Alanyazında yapılan araştırmalarda ilkokul öğrencilerinin sınıfta istenmeyen davranışlar sergiledikleri belirlenmiştir. Öğretmen görüşleri alınarak yapılan çalışmalarda daha çok öğrencilerde; kavga etme, şiddet uygulama, derste izinsiz konuşma, şikâyet etme, hiperaktivite ve dikkat eksikliği, sınıfta dolaşma, sorumlulukları yerine getirmeme ve kurallara uymama gibi istenmeyen davranışlarla karşılaştığı görülmüştür. Bu istenmeyen davranışların yanında küfürlü konuşma ve kötü söz söyleme, çekingenlik, ilgisizlik, geç gelme, ders dışı etkinliklerle uğraşma, araç- gereçlere zarar verme, zorbalık, disiplinsizlik, eşyaları izinsiz alma gibi olumsuz davranışlarda vardır (Akyavuz, 2019; Çetin, 2013; Demirkollu, 2022; Doğan, 2020; Gündoğdu, 2013; Kayıkcı, 2013; Medikoğlu ve Dalaman, 2018; Özer, Bozkurt ve Tuncay, 2014; Temiz ve Ardıç, 2020; Tuncay, İnce ve Şahin, 2019; Yüksel, 2005). Bu sorunlar incelendiğinde sorunların temelinde iletişim kuramama, iş birliği yapamama ve kurallara uymama olduğu görülmektedir.

Sosyal becerilerin kazandırılmasında rol oynama, gösteri, model olma, akran destekli öğrenme, drama, iş birliğine dayalı öğrenme, oyun ve etkinlik temelli öğrenme gibi birçok öğretim yolunun önerildiği ve kullanıldığı belirlenmiştir (Acıbal, 2020; Akfırat, 2004; Aksoy, 2014; Arısoy ve Tarım, 2013; Arsalan ve Zengin, 2016; Aslan, 2008; Avcıoğlu, 2012; Durualp, 2009; Kara ve Çam, 2007; Noz, 2018; Samancı ve Uçan, 2017; Sevgen, 2016; Topaloğlu, 2013; Yılmaz ve Ceylan, 2020).

Bu çalışma ile araştırmacı sınıf öğretmeni kendi sınıfındaki öğrencilerde gözlemlediği iletişim eskiliği, iş birliği içinde çalışmama, akran zorbalığı gibi sosyal beceri

eksikliğinden kaynaklı sorunları tespit etmiştir. Öğrencilerin bu konulardaki beceri eksikliğini gidermek, var olan sorunları eğitsel oyunlar kullanarak çözmek istemiştir. Eğitsel oyunların iyi bir çözüm olup olmadığı ya da eğitsel oyunların işe yarayıp yaramadığını test etmiştir. Bu bağlamda araştırma aşağıda yer alan genel soruya yanıt arama çerçevesinde yürütülmüştür.

1.2. Araştırma Sorusu

Bu çalışmada “İlkokul birinci sınıf öğrencilerinin temel sosyal becerilerinin geliştirilmesinde eğitsel oyunların etkisi nedir?” sorusuna aşağıda oluşturulan alt sorularla cevap aranmıştır.

1.2.1. Alt sorular.

1. İlkokul birinci sınıf öğrencilerinin eğitsel oyun uygulamaları öncesi ve sonrası dereceli puanlama anahtarından elde ettikleri gözlem puanları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı mıdır?
2. İlkokul birinci sınıf öğrencilerinin eğitsel oyun uygulamaları öncesi ve sonrası tema gözlem formundan elde ettikleri gözlem puanları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı mıdır?
3. İlkokul birinci sınıf öğrencilerinin eğitsel oyun uygulamaları öncesi ve sonrası sosyal beceri değerlendirme formundan elde ettikleri gözlem puanları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı mıdır?
4. Eğitsel oyunlarla yürütülen öğretme-öğrenme sürecine ilişkin araştırmacı sınıf öğretmeninin gözlem ve görüşleri nelerdir?

1.3. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada ilkokul birinci sınıf öğrencilerinin iletişim, iş birliği, kurallara ve yönergelere uyma olmak üzere temel sosyal becerilerinin geliştirilmesinde eğitsel oyunların etkisini nitel ve nicel veriler ile ortaya çıkarmak amaçlanmıştır.

1.4. Araştırmanın Önemi

Yaşamları boyunca diğer insanlarla etkileşim içerisinde olan bireylerin yaşamında sosyal ilişkiler önemli bir yere sahiptir. Yeterli sosyal beceriye sahip insanlar hayatları boyunca daha kolay ve sağlıklı iletişim kurmakla birlikte sosyal beceriler bireyin kişisel yeterliliğini oluşturan önemli bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu becerilerin eksik olması bireyin duygusal ve sosyal alanda ilişki kurmasını ve sürdürmesini zorlaştırmaktadır. Sosyal becerilerin çocukluk döneminde kazanılmasının bireyin ilerleyen yaşamındaki sosyal ilişkileri üzerinde önemli etkiye sahiptir (Kabasakal ve Çelik, 2010). Yeterli sosyal beceriye sahip olmayan çocuklar yaşamları boyunca kişilerarası ilişkilerde, duygusal alanlarda, sosyal davranışlarında, akademik ve meslek hayatlarında sorunlarla karşılaşmaktadırlar (Durualp ve Aral, 2010). Bu dönemde çocuklara kazandırılması gereken beceriler önemsenmeli ve kazandırılmalıdır. Çocukluk dönemi sosyal gelişim için yoğun ve kalıcı olduğu dönemdir. Çocukların yaşamların ilk yıllarından itibaren toplumsal ortama uyum sağlayarak yetiştirilmesi onların başarılı ve mutlu bir hayat sürmelerinde etkilidir. Bireyin başarılı ve mutlu olması yaşadığı toplumunda başarılı olmasını sağlar. Bu sebeple sosyal gelişim hem bireyin yaşamı hem de yaşadığı toplum için önemlidir (Samancı ve Uçan, 2017).

Türkiye'deki eğitim sisteminin önemli amaçları arasında bireyin yaşadığı topluma uyum sağlamasına yardımcı olmak ve her çocuğa iyi bir vatandaş olması için gerekli bilgi, beceri ve davranışların kazandırılması yer almaktadır. Bireyin bulunduğu topluma uyum sağlaması ve toplumun etkin üyesi olması için gerekli beceri ve davranışları kazanarak sosyal gelişimlerini sağlıklı bir şekilde tamamlamaları gerekmektedir (Çubukçu ve Gültekin, 2006). Bunun için ise çocukların bulunduğu ortama uygun olarak doğru ve uygun sosyal davranışlar sergilemesi gerekir. Çocukların okul ortamında akademik becerilerinden önce doğru sosyal davranışları kazanması önemlidir. Okulda veya kişisel ortamlarda uygun sosyal becerileri gösterebilmesi bireyin ileri hayatındaki ilişkilerinin sağlıklı ve başarılı şekilde yürütülebilmesi için gereklidir (Süngü, 2020).

Sosyal beceri eğitim konusunda çocuğun başta ailesi olmak üzere okul, öğretmen ve ilişkili olduğu yakın çevre doğrudan önemli olup bu kişilere de önemli sorumluluklar yüklenmektedir. Aile çocuğun sosyal gelişimini desteklemeli, okul ise çocuğun

akademik gelişimi yanında çocuğun sosyal gelişimini de önemsemeli ve gerekli sosyal becerileri kazandırmada uygun öğretim programları uygulamalıdır. Öğretmenler ise çocukların sosyal becerisini okul içi ve okul dışı etkinliklerle desteklemeli ve sosyal beceri eğitiminde kazandırılacak becerileri önceden belirleyip kullanılacak yöntem, teknik ve etkinliklerden uygun olanını seçmelidir (Samancı ve Uçan, 2017).

Okul öncesi eğitimi almayan çocuklar için ilkokul aileden ayrı olarak ortam değiştirdiği ilk yerdir. Eğer çocuk yeterli sosyal beceriyi kazanmamışsa bu dönemde birçok sorunla karşılaşabilir. İlkokula gelen çocuk ilk defa evden farklı bir yerde planlı programlı öğretim faaliyetlerine katılmak zorundadır olan çocukların bu süreç içerisinde öğretmenin yönergelerini uygulamak, kurallara uymak ve en önemlisi okuma-yazma gibi birçok konuyu öğrenmesi gerekmektedir. Bunun yanında okul içerisindeki sosyalleşmede olumlu arkadaş ilişkileri kurmak ve sürdürmek önemli beceriler arasındadır (Arslan, 2018).

Sınıf öğretmenleri ile yapılan bir araştırmada öğrencilerin; kendini ifade etme, iletişim kurma, paylaşma, saygılı olma, sosyal gruplara katılma, hoşgörülü olma, problem çözme, sorumluluk üstlenme, iş birliği yapma, dinleme, sınıf ve okul kurallarına uyma, akademik beceriler gösterme, aktif katılım gösterme ve akran kabulü gibi birçok sosyal beceri konusunda eksik oldukları ve bu becerilerin ilkokul öğrencilerine kazandırılması gerektiğini söylemiştir (Noz, 2018). Yapılan bu araştırmada da ilkokul birinci sınıf öğrencilerinin iletişim kurma, iş birliği yapma, kurallara ve yönergelere uyma gibi temel sosyal becerilerinin geliştirmesi hedeflenmiştir.

Bu süreç içerisinde araştırmacının aynı zamanda araştırmanın uygulayıcısı olması ve araştırmanın öğretmen araştırması olarak bilinen eylem araştırması ile yürütülmesi araştırmanın önemini göz önüne sermektedir. Bu araştırmanın eylem araştırması şeklinde yürütülmesinde sınıf içi öğrenme öğretme süreçlerinin araştırmacı öğretmen tarafından yürütülmesi, çocuklarda kazandırılması gereken sosyal becerileri ve eksiklikleri görebilmesi aynı zamanda süreç içerisindeki gelişimi gözlemleyebilmesi gibi etmenler araştırmayı önemli hale getirmiştir. Aynı zamanda araştırmacı öğretmenin hem mesleki gelişimine katkı sağlayarak hem de diğer öğretmenlere model olması yönünden araştırmanın önemli olabileceği düşünülmüştür.

Araştırmanın bir diğer önemi ise süreç içerisinde geliştirilmesi istenen temel sosyal becerilerin eğitsel oyunlarla kazandırılmak istenmesidir. Eğitsel oyunlarla sosyal

becerilerin geliştirilmesine yönelik yapılan araştırmaların sonuçlarına bakıldığında olumlu sonuçların elde edilmiş olması (Akfırat, 2004; Aksoy, 2014; Aslan, 2008; Beştaş, 2015; Durualp ve Aral, 2010; Gölhan, 2012; Kandemir, 2023; Saltık, 2018; Sevgen, 2016; Söngü, 2022; Yılmaz ve Çam, 2007; Yöce, 2019) yapılan bu araştırma ile de alanyazına katkı sağlayacağı ön görölmüştür.

1.5. Sınırlılıklar

Bu araştırma 2022-2023 eğitim öğretim yılında şanlıurfa ili Harran ilçesindeki bir ilkokulunda öğrenim gören birinci sınıf öğrencileri ile sınırlandırılmıştır. Çalışma, araştırmacı sınıf öğretmeninin kendi sınıfında gözlemlediği iletişim, kurallara ve yönergelere uyma ve iş birliği temel sosyal becerileri kapsamında yürütölmüştür.

1.6. Sayılılar

Bu araştırmada ilkokul öğrencileri gerçek davranışlarını ve araştırmacı öğretmen gözlemlerinde ve görüşlerinde yansız davranarak gerçek görüşlerini yansıtmışlardır.

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Kuramsal Çerçeve

Bu bölümde araştırmanın konusu ile ilgili alanyazın taranarak araştırmanın kuramsal çerçevesi oluşturulmuştur.

2.1.1. İlkokul eğitimi ve önemi. Eğitim; bireyin doğumundan başlayarak ailede, okul içinde ve dışında yapılan ve yaşam boyu devam eden bir süreçtir. Ailede başlayan eğitim hayatı okul öncesi, ilkokul olmak üzere farklı öğrenim kademesinde ve okullarda devam etmektedir. Özellikle ilkokul bireyin ileriki hayatında üstleneceği görevlere hazırlayan ve başarısını etkileyen en önemli eğitim kademesidir (Topçu, 2012).

Toplumlar tüm bireylerine gereken temel bilgi ve becerileri ilkokulda kazandırmayı amaç edinmiştir. Bireylerin çevreyi tanımalarında, dünya görüşü elde etmelerinde, topluma uyum sağlamalarında, yurttaşlık haklarını kullanmaları için gerekli bilgilerin öğrenilmesinde ve ilgili becerilerin kazanılmasında ilkokul önemlidir (Saygın, 2022).

İlkokulun en önemli işlevi bireye okuma-yazma, aritmetik gibi alanlarda temel bilgi, beceri ve duyuşsal davranışlar kazandırarak üst öğrenime ve hatta onları ileriki hayata hazırlamaktır (Dinç, 2012; Küçüktepe, 2013; Oktay, 2013). İlkokul, bireylere bu bilgi ve becerileri kazandırma ile birlikte adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk vatanseverlik, yardımseverlik gibi değerleri kazandırmada önemli bir yer tutar (Küçüktepe, 2018). Ayrıca ilkokullar çocukların sosyal ve duyuşsal gelişimlerinde de önemli bir yere sahip olup sosyal becerilerin kazandırılmasında ve pekiştirilmesinde de etkilidir (Çubukçu ve Gültekin, 2006).

Sosyal bir varlık olan insanoğlunun sosyal becerilerindeki eksiklikler, akademik başarılarını, kişilerarası ilişkilerini, davranışlarını, zihinsel sağlıklarını ve ileriki yaşamı dahil olmak üzere birçok temel alanı olumsuz yönde etkileyebilir (Özerk, Özerk & Silveira-Zaldivar, 2021). Bu bağlamda Kelly (2017) dil, okuryazarlık ve

aritmetik, iyi sosyal beceriye ve olumlu ebeveyne sahip olmanın çocukların dayanıklılığını artırarak "olumlu yaşam sonuçları" olasılığını artıran üç temel "koruyucu faktör" olduğunu belirtmiştir. İlkokulun amaçları arasında her çocuğun sosyal becerileri geliştirici eğitimden yararlanması çocukların ilgi ve yetenekleri doğrultusunda yetiştirilmesi yer almaktadır (Genç, 2005). Programların dayanağı olan Milli Eğitim Temel Kanunun 22. Ve 23. Maddelerinde sosyal becerilerin önemi ve gerekliliği aşağıdaki gibi açıklanmıştır.

Madde 22- Mecburi ilköğretim çağı, 6-14 yaş grubundaki çocukları kapsar. İlkokulların birinci sınıflarına o yılın 31 Aralık tarihinde 72 ayını dolduran çocukların kaydı yapılır. Ancak çocuğun gelişim durumuna bağlı olarak okula erken başlaması veya kaydının ertelenmesi ile ilgili hususlar yönetmelikle düzenlenir.

Madde 23- İlköğretimin amaç ve görevleri, milli eğitimin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak,

1. Her Türk çocuğuna iyi bir vatandaş olmak için gerekli temel bilgi, beceri, davranış ve alışkanlıkları kazandırmak; onu milli ahlak anlayışına uygun olarak yetiştirmek;
2. Her Türk çocuğunu ilgi, istidat ve kabiliyetleri yönünden yetiştirerek hayata ve üst öğrenime hazırlamaktır (Milli Eğitim Temel Kanunu 1973, s.5105).

Bu temel kanun çerçevesinde 30827 sayılı Resmi Gazete’de (2019) yer alan MEB Okul Öncesi ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik’te ilkokul birinci sınıfa başlama yaşı 69 aya düşürülmüş ve ayrıca 66, 67 ve 68 ayını dolduran çocuklarında birinci sınıfa veli yazılı isteği ile kayıtların yaptırılacağı belirtilmiştir. Bu kanunda ve yapılan yönetmelik değişikliği ile beraber çocukların küçük yaşta okula başladığı ve gelişimsel özelliklerin bu süreçte dikkate alınması gerektiği vurgulanmaktadır. Çocukların hayata dair bilgi, beceri ve davranışları kazandırma ve ahlak anlayışının geliştirmede; ilgi ve ihtiyaçları doğrultusunda hayata hazırlamada ilkokul kademesinin önemli olduğu ifade edilmektedir.

Milli Eğitim Temel Kanunu’nun kapsamı temel alınarak hazırlanan ilkokul ders öğretim programlarının genel amaçlarında da ilkokulu tamamlayan öğrencilerin gelişim düzeylerine ve bireysel özelliklerine uygun olarak ahlaki bütünlük ve öz farkındalık çerçevesinde, öz güven ve öz disipline sahip olmaları beklenmektedir. Ayrıca programlarda öğrencilerin gündelik hayatında ihtiyacı olan temel sözel, sayısal, bilimsel akıl yürütme ve sosyal becerileri kazanmaları ve bunları hayatında etkin bir şekilde kullanmalarını sağlamak amaçlanmıştır (MEB, 2018).

Çocuklar için eğitim hayatındaki önemli geçiş dönemlerinden biri olan ilkokul, özellikle okul öncesi eğitimi almamış çocuklar için ev ortamından ve aileden ilk ayrılışıdır. Alışkın olduğu yakın çevresinden ve ev ortamından ayrılan çocuk için ilkokula başlamak bazı zorluklara neden olabilir (Yalman, 2007). Çocuk hayatında ilk kez belirli bir disiplin içerisinde programlı öğretimin etkinliklerine katılmak, okul ve sınıf kurallarına uymak, okul ile ilgili sorumluluk ve görevlerini yerine getirmek, okuma-yazma ve matematiksel işlemleri öğrenmek gibi farklı sorumluluklarla karşı karşıya gelmektedir (Çelik ve Daşcan, 2014). İlkokula yeni başlayan bir çocuğun bu sorumlulukları yerine getirebilmesi için okula hazır bulunuşluğu ve okula uyum sağlaması önemlidir. Okula uyum ve okula hazır bulunuşluk birbirini tamamlayan kavramlar olup bu kavramların öğretmenler ve aileler tarafından ne anlama geldiği bilinmeli ve aile ile okul öncesi eğitim kurumları çocuğun hazır bulunuşluğunu desteklemelidir. Bu yolla da çocukların okula uyumunu kolaylaştırmalı, birinci sınıf öğretmenleri bu süreçte çocukların hazırbulunuşluklarına dikkat ederek neyi yapıp yapamayacaklarını, nelerin onlara uygun olup olmadığını bilmeli ve öğretim sürecini ona göre düzenlemelidir.

Okula uyum. Çocuk okula başladığında aileden ve alıştığı çevresinden ayrılarak farklı bir çevre ile tanışır ve bu yeni çevreye uyum sağlamaya çalışır. Bu yeni çevrede karşılaştıkları insanlar, çevre, alınan sorumluluklar farklıdır. Çocuğun girdiği bu yeni okul ortamına uyum sağlama durumuna okula uyum denir (Spencer, 1999). En basit tanımıyla okula uyum öğrencilerin okula alışma sürecidir (Balta, 2015). Gedik (2015), okula uyumu çocuğun okula alışması ve kurallara uyması olarak tanımlarken Canbulat (2007), okulun beklentilerine karşı çocuğun gösterdiği sosyal, davranışsal ve akademik tepkiler olarak tanımlamıştır.

Okula uyum sağlama öğrencilerin okula istekli bir şekilde gelmesi olarak da tanımlanır. Okul ortamına uyum sağlayan bir öğrenci kendini rahat hisseder ve okula düzenli ve istekli olarak devam eder. Burada bilişsel, duyuşsal ve psikomotor becerilerini doğru şekilde geliştirerek akademik ve sosyal açıdan kendini geliştirir (Demirtaş-Zorbaz, 2016). Okula uyum sağlayan çocuklar daha kolay sosyalleşerek değişikliklere ayak uydurabilir ve okula, öğretmenlerine, arkadaşlarına karşı olumlu tutum geliştirirler ve aynı zamanda akademik olarak da daha başarılı olurlar (Berber, 2015; Kaya, 2014). Fakat okul ortamına uyum sağlamakta sıkıntı yaşayan öğrenciler

ise okula karşı olumsuz tutum içerisinde olup okula gelmekte isteksiz olur ve bu durum onların sosyal ve akademik gelişimini olumsuz etkileyebilir.

Okula uyum, okul kültürünün gerektirdiği özelliklerle çocuğun sahip olduğu özelliklerin öğrenme için uyumlu bir şekilde bir araya gelmesi olarak da ifade edilir (Önder ve Gülay, 2010). Okulun öğrenciden bekledikleri ile öğrencinin bilişsel, duyuşsal, sosyal ve fiziki özelliklerle beraber öğrenme durumu ile öğrenme ortamının nitelikleri arasındaki karmaşık ve çok yönlü eğitimsel uyumdur (Bağçeli Kahraman, 2018; Spencer, 1999)

Çocuğun okula uyum sürecinde fiziksel, bilişsel, duyuşsal açıdan okula hazır olması ve okul için gerekli becerileri kazanmış olması önemlidir. Öğretmenler çocukların okula uyum sürecinde sınıf ortamını onların ilgi ve ihtiyaçlarına göre düzenleme, onların gelişim özelliklerini dikkate alarak birçok duyu organına hitap edecek şekilde farklı öğretim ortamları hazırlamalıdır. Bu süreçte okullar da ilk kez okulla tanışacak olan anasınıfı ve ilkokul birinci sınıf öğrencilerinin okula alışması ve uyumu için bir hafta önceden başlamaktadır (Polat ve Akyol, 2019). Bu bir haftada okula yeni başlayan öğrencilerin okula uyumu için “Uyum Etkinlikleri” düzenlenmektedir.

Okula hazır bulunuşluk. Alanyazında okula hazır bulunuşluk kavramı ile ilgili farklı tanımlamalar ve yorumlamalar yapılmaktadır. Polat (2010) hazır bulunuşluk kavramını büyüme, olgunlaşma ve öğrenme sonucu çocuğun belli davranışları yapabilme durumu olarak açıklamaktadır. Başaran (1996) okula hazır bulunuşluğu çocuğun zihinsel ve fiziksel olarak bir işi yapabilme olgunluğu olarak tanımlarken Harris (2007), eğitim ve öğrenme ortamının gereklilikleri için sahip olunması gereken ön yeterlilik olarak ifade etmiştir. Miclea ve Mihalca (2007) okula hazır bulunuşluğu, çocuğun bilgi ve becerisinin yanında çevrenin ve okulun öğrenmeyi ve çocuğun gelişimini desteklemesi olarak tanımlamıştır. Katz (1991) hazır bulunuşluğu aile, öğretmen ve çevrenin çocuğun okula hazırlığında sunduğu zihinsel ve sosyal imkân ile okulun çocuğun yaşamla ilişki kurabileceği etkinliklerin yer aldığı programları sunması olmak üzere iki başlık altında incelemiştir. Yüce (2016) okula hazır bulunuşluğu, okula başlayacak çocuğun bilişsel, fiziksel, sosyal, duyuşsal ve dil gelişimi gibi tüm gelişim alanlarının öğrenmeye hazır olma durumu olarak ifade etmiştir. Özasan (2020) ise hazır bulunuşluğu çocuğun bu gelişim alanları ile öz bakım becerilerini gerekli düzeyde kazanarak ilkokula başlayacak yeterliliğe ulaşması ve ilkokulun

gerekliliklerini yerine getirebilmesi olarak ele almıştır. Yine Esaspehliven (2006) ve Toran (2020) okula hazır bulunuşluğu çocuğun tüm gelişim alanlarının belli bir düzeye ulaşarak gelişimsel görevlerini yerine getirebilme ve okulun ön gördüğü yetkinlikleri yapabilmesi olarak incelemişlerdir.

Yapılan tüm bu açıklamalardan hareketle okula hazır bulunuşluk; çocuğun fiziksel, bilişsel, duyuşsal ve sosyal gelişim alanları ile ilgili belirli yeterlilikleri yapabilme olgunluğuna ulaşması olarak ifade edilebilir. Okula hazır bulunuşluk sadece çocukla ilişkili olmayıp aile, çerçeve okul ortamıyla ilişkilidir ve ilkökul birinci sınıfa başlayacak bir çocuğun fiziksel (motor), bilişsel, duyuşsal ve sosyal gelişim alanları ile gelişimsel görevlerinin neler olduğu bilinmelidir.

Fiziksel ve motor gelişimi. İlkokula yeni başlayan çocuğun bedensel gelişimi yavaş ilerlerken olgunlaşma hız kazanmıştır. Ayrıca çocukların motor becerileri artmakla beraber motor hareketleri daha koordineli hale gelmektedir. Bu yüzden çocuklar okul öncesi dönemine göre atlama, zıplama, koşma, tırmanma, yüzme, bisiklet sürme, futbol oynama, müzik aleti çalma gibi çeşitli faaliyetleri daha kolay ve başarılı şekilde yapabilirler. İlk başlarda çocukların ince motor kaslarının koordinasyonunda problemler yaşanabilir. Bu yüzden kalem tutma gibi ince kas gelişimini gerektiren faaliyetlerde zorlanabilirler (Erden ve Akman, 2004; Körük, 2022)

Çocuklar aynı gelişim süreci içerisinde olmasına rağmen bireysel farklılıklara bağlı olarak aynı gelişim sürecini gösteremeyebilirler. Bazı çocuklar gelişimine uygun fiziksel ve motor gelişimini gösterirken sosyal ve bilişsel gelişim yönünden geri de kalabilir. Fiziksel büyümede beslenme, kalıtım ve yaşadığı çevre önemli etkindir (Ömeroğlu, 2007).

Bilişsel gelişimi. Çocuklar somut ve gözlenebilir olaylar üzerinde mantık yürütürler. Nesneleri belirli özelliklerine göre gruplandırma, sınıflandırma ve ayırt edebilirler. İşlemleri tersine döndürebilir ve olayları tersine düşünebilir. Nesnenin korunum ilkesini kazanmıştır. Çocukların eleştirel düşünme ve yaratıcı düşünme becerilerinin geliştirilmesi önemlidir. Bu yüzden okullarda yapılan etkinlikler ve projelerin çocukların düşünme becerisi üzerindeki etkisi büyüktür (Körük, 2022)

Sosyal ve duyuşsal gelişimi. Okul çağına gelindiğinde aileden ilk defa ayrılan birey okulla beraber yeni bir sosyal çevre edinir. Çocuklar kendini okulda arkadaş ve oyun

grubunda bulur. Arkadaş edinme ve arkadaşlık çocuklar için önemli yere sahiptir. Çocuk kendi cinsiyetlerindeki arkadaş gruplarının faaliyetlerine katılmaya onlarla iletişim kurmaya çalışır. Kendi isteklerini genellikle arkadaşlarının istekleri doğrultusunda oluşturarak gruba dahil olmaya çalışırlar. Bu dönemde benmerkezci düşünce ve davranışlar azalır. Çocuk artık başkalarının da kendisi gibi “ben” olduğunu kavrar ve onların düşünceleri ve duygularını önemser (Sungur, 2010). Çocuklar fiziksel görünüm, akademik, ilgi, istek, duygu, düşünce gibi birçok yönde kendilerini değerlendirebilirler. Güçlü ve zayıf yönlerinin neler olduğunu daha iyi bilmektedirler (Tuncer, 2023). Diğer çocuklarla kendisini karşılaştırabilirler. Bir şeyleri hızlı yapıp yapmadıklarını, hangi konularda daha başarılı olduklarını, nelerden hoşlanıp hoşlanmadıklarını, yazılarının güzel olup olmadığını, güzel resim çizdiğini veya çizemediğini, güzel boyama yapıp yapmadığı gibi kendiyle ve arkadaşlarıyla ilgili birçok şeyi farkındadırlar. Arkadaşlarının fikirleri ve onayları önemli olduğu için arkadaşlarından kolayca etkilenirler. Fakat bu durum bazen arkadaş ortamının bazı şeyleri baskı ile yaptırabilmesi gibi olumsuzluğa da neden olmaktadır (San-Bayhan ve Artan, 2009).

Çocukların çoğu altı yaşlarında fiziksel, zihinsel, duygusal ve sosyal açıdan ilkokula beklenen yetenekleri yapabilecek olgunluk seviyesine gelebilmektedir. Ancak bu süreçte bireysel farklılıklarda görülebilmektedir. Gelişim basamakları belirli bir sıra izlese bile, basamaklarda gösterilen ilerleme çocuklara göre farklı hızda olabilir (Özarslan, 2014).

İlkokul birinci sınıfa başlayacak bir çocuğun ilkokula hazır olması için bilişsel, duyuşsal, sosyal, fiziksel alanlarda yeterliliklere sahip olması gerekir. Ayten (2019) sınıf öğretmenleri ve ailelerle yaptığı çalışmada birinci sınıfa başlayacak çocukların bilişsel gelişimi, dil gelişimi, öz bakım becerileri ve duyuşsal-sosyal beceri alanlarında sahip olması gereken yeterlilikleri belirlemiştir. Bu çalışmaya göre çocuklar bilişsel ve dil gelişimi açısından kendini ifade edebilmeli, duygu ve düşüncelerini dile getirebilmeli, rakamları ve renkleri bilmeli, dikkatini verebilmeli, dinlediklerini anlayabilmeli ve soru sorabilmeli, kolay iletişim kurabilmeli, dün, bugün, yarın gibi zaman ifadelerini doğru kullanabilmelidir. Öz bakım becerileri açısından çocuklar tuvalet becerisini kazanmalı, ayakkabı bağcıklarını bağlayabilmeli, kendisi giyinebilmeli, düğmelerini açıp kapayabilmeli, yemeğini kendisi yiyeabilmelidir.

Sosyal-duyuşsal yönden çocuklar okula istekli gelip gitmeli, okul kurallarını farkında olmalı, aileden ayrı kalabilmeli, arkadaşlık kurabilmeli ve istek ve ihtiyaçlarını dile getirebilmelidir. Okul  ncesi öğretmenlerin ilkokula hazır bulunuşluğa ilişkin görüşlerini ele alan başka bir çalışmada öğretmenler ilkokula başlayacak çocukların ince motor becerilerinin kazanması gerektiğini, doğru kalem tutma, el-göz koordinasyonu sağlama, kurallara uyma, rakamları ve harfleri tanıma, sorumluluk alma, tek başına tuvaletini yapması gibi öz bakım becerileri kazanma, kendini ifade etme, Türkçeyi doğru kullanma, sosyal yaşama uyum sağlama gibi yeterliliklere sahip olması gerektiğini ifade etmiştir (Güzelyurt, Erol, Kahraman, Temel ve şavluk, 2019). Çocukların kendini kontrol edebilmeleri, kendi başına çalışabilmesi, kurallara uyması, dikkatini toplayarak dinleme becerisi göstermesi, yönergeleri takip etmesi, kendini koruyabilmesi ilkokula başlayacak çocuklar için önemlidir (Koçyiğit ve Saban, 2014).

Oktay ve Unutkan'a (2003) göre ilkokula başlayacak  ocuk kendi sorumluluklarını  stlenebilmelidir. Kendi kendine giyinebilmeli, tuvalet kontrolünü sağlayıp gerekli temizliğini yapabilmeli, sırada oturabilmeli, sabırlı olmalı ve sırasını beklemelidir. Türkçeyi doğru kullanma ve iletişim becerisine sahip olmalı, kendisini doğru ifade edebilmeli ve arkadaşlık kurabilmelidir. Rafoth, vd., (2014) ilkokula başlayacak bir öğrencinin sahip olması gereken becerileri şu şekilde sıralamıştır; bağımsız giyinebilme, başkalarıyla anlaşılabilmek, beraber çalışma ve oyun oynama, kurallara uyma, odaklanma ve dinleme, makas tutma, boyama yapma gibi ince motor becerileri gösterme, şekil ve renkleri tanıma ve ayırt etme, sayı sayabilme, sesleri ayırt etme gibi becerilerdir. Yazgan (2003) ise ilkokul birinci sınıfa yeni başlayan çocuğun yetkinliklerini; birden fazla yönergeleri anlama ve uygulama, sırada uzun süre oturabilme, öz yönetim ve öz denetim becerisine sahip olma, harfleri tanıma ve birleştirme mantığını çözme, yazma becerisi için gerekli olgunluğa ulaşma, el-göz koordinasyonu sağlayabilme, makas kullanabilme, şekil çizebilme, sayıları tanıma şeklinde sıralamıştır (Koçyiğit, 2009). İlkokul birinci sınıfa başlayan öğrencilerde bu yeterlikler istenen düzeyde olmadığında ise uyum sorunları ortaya çıkabilir. Aileden ayrılarak ilk defa karşılaştıkları bu yeni düzende aldıkları sorumlulukları yerine getirmekte zorlanabilirler ve bu durumda olumsuz davranışlar sergileyebilirler. Okul ve sınıf düzeninin gerektirdiği kurallara uymakta sıkıntı yaşayabilirler. Öğrenciler ders süresi içerisinde uzun süre oturmada, derse odaklanmakta ve dinlemekte

zorlanabilirler. Arkadaşları ile iletişim ve uyum sorunu yaşayarak iş birliği yapmada, paylaşımcı olmada sorun yaşayabilirler. Çocuklar birbirleriyle kavga ve şikâyet etme gibi davranışlar ortaya çıkabilir. Öğretmenin verdiği birden çok yönergeleri anlamakta ve uygulama da sorun yaşayabilir. Bu durumda öğrencilerin akademik başarısı ve sosyal gelişimi olumsuz etkilenebilir.

Başar (2004) öğrencilerin okula geç gelmek, ödevleri yapmamak, ders araç-gereçlerini getirmemek, sınıf etkinliklerine katılmamak, temizlik ve görgü kurallarına uymamak, verilen görevlerde özensiz davranmak, küfürlü konuşmak, konuşan kişilere saygılı olmamak, arkadaşlarına zarar vermek, dersi dinlememek, okul ve sınıf eşyalarına zarar vermek gibi istenmeyen davranışlar sergileyebileceklerini ifade etmektedir.

Yüksel (2005) ilköğretim 1, 2 ve 3. sınıflarda öğrencilerde karşılaşılan sorunlara ilişkin öğretmenlerle yaptığı çalışmada öğretmenler en çok karşılaştığı istenmeyen öğrenci davranışlarını; konuya dikkatini toplayamama, uzun süre oturamama, derste sıralar arasında dolaşma, ödevleri yapmama veya eksik yapma, derste başka şeylerle meşgul olma, arkadaşlarıyla kavga etme ve şikâyet etme şeklinde belirtmiştir.

Öğretmen görüşü alınarak yapılan birçok araştırmada ilkokul öğrencilerinde karşılaşılan sorunların; arkadaşlarla kavga etme, şiddet uygulama, derste izinsiz konuşma, şikâyet etme, hiperaktivite ve dikkat eksikliği, sınıfta dolaşma, sorumlulukları yerine getirmeme, kurallara uymama, küfürlü konuşma ve kötü söz söyleme, ilgisizlik, geç gelme, ders dışı etkinliklerle uğraşma, araç- gereçlere zarar verme, zorbalık, disiplinsizlik, eşyaları izinsiz alma gibi olumsuz davranışların olduğu görülmüştür (Akyavuz, 2019; Çetin, 2013; Demirkollu, 2022; Doğan, 2020; Gündoğdu, 2013; Kayıkcı, 2013; Medikoğlu ve Dalaman, 2018; Özer, Bozkurt ve Tuncay, 2014; Temiz ve Ardic, 2020; Tuncay, İnce ve Şahin, 2019).

İlkokul öğrencilerinde karşılaşılan sorunların çoğunda dinlememe, izinsiz konuşma, şikâyet etme, kötü söz söyleme gibi iletişim ve kurallara uyamamadan kaynaklı problemler yaşandığı görülmektedir. Bu yüzden iletişim, iş birliği, kurallara ve yönergelere uyma gibi temel sosyal beceri gerektiren becerilerin öğrencilere kazandırılması önemlidir. Çünkü sosyal beceri yetersizliği olan çocuklar kişiler arası iletişimde, akademik hayatında, sosyal-duyuşsal alanda hatta ilerdeki meslek yaşamında bile problemler yaşayabilir (Durualp ve Aral, 2010).

Okulöncesi ve ilkokul birinci sınıf öğrencileriyle yapılan bir çalışmada bu öğrencilerde karşılaşılan dedikodu yapmak, vurmak, tekmelemek, ısırarak ve çimdiklemek gibi istenmeyen davranışları azaltmak istenmiştir. Bu davranışların sınıfın tüm yönlerini etkilediği belirtilerek öğrencilerin bu istenmeyen davranışlara başvurmalarının nedenleri sosyal beceri eğitimi eksikliği, problemleri bağımsız olarak çözememe, sosyal becerileri uygulama fırsatlarının sınırlı olması, televizyon ve video oyunları aracılığıyla şiddet içeren ve uygunsuz davranışlara maruz kalma gibi birçok nedeni olduğu ifade edilmiştir. Bu yüzden sosyal becerilerin öğretilmesi, sosyal becerileri uygulamaya yönelik geniş fırsatların sunulması gerektiği vurgulanmıştır (Brodeski & Hembrough, 2007).

2.1.2. Sosyal beceri. Bireyler yaşamlarında sürekli etkileşim içerisindeyler. Kişilerarası olumlu ilişkilerin kurulmasında ve sürdürülmesinde bireylerin duygu, düşünce ve isteklerini ifade edebilmesi gereklidir. Bunun için ise bireylerin sosyal becerilere sahip olması gerekir (Uzamaz, 2000). Uçan (2019), bireyler çevresindekilerle etkileşim kurarken, onlardan olumlu tepkiler almak ya da oluşacak olumsuz tepkileri ortadan kaldıracı birtakım becerilere sahip olması gerektiğini ifade etmiş ve bu becerilerin sosyal beceriler olduğunu belirtmiştir. Bireylerin birbirleri ile sağlıklı iletişim kurmasında sosyal beceriler önemlidir. Tagay, Baydan ve Acar (2010), sosyal becerileri kişilerarası ilişkilerde onay almayı gerektiren davranışlar olarak açıklamıştır. Genç (2005), insanlarla etkileşimi kolaylaştıran bütün davranışları sosyal beceri olarak ifade etmiştir. Sosyal beceriler bireyin çevresinde bulunan insanlarla olumlu ilişkiler kurmaya yardımcı olan davranışlardır (Hürsoy ve Güneş, 2019).

Yüksel (1999) ise sosyal becerilerin çok yönlü bir kavram olduğunu belirterek şu şekilde açıklamıştır; *“başkalarıyla etkileşimi mümkün kılan, sosyal açıdan kabul edilebilir, çevrede etki bırakan, hedefe yönelik, sosyal içeriğe göre değişen, gözlenebilir veya gözlenemeyen bilişsel ve duyuşsal öğeleri içeren öğrenilebilir davranışlardır.”* Samancı ve Uçan (2017), sosyal beceriyi bireyin bulunduğu ortama uyum sağlaması ve yer edinebilmesi için gerekli olan tutum, davranış ve düşüncelerin genel adı olarak tanımlamıştır. Bireylerin yaşadığı toplumun koşullarına uyum sağlaması için sergilediği tutum ve davranışlar sosyal beceri olarak ifade edilir. Bu beceriler bireylerin sağlıklı ilişkiler kurmasında ve sosyal gelişim açısından etkilidir

(Çiftçi ve Sucuoğlu, 2012). Bacanlı (2000), sosyal becerileri bireylerin bir arada yaşamasında ve toplumsal düzenin oluşmasında etkili olduğunu ifade etmiştir. Bireyin bulunduğu topluma dahil olması için toplumsal sorumluluklarını yerine getirmesi gerekir. Toplumun gerektirdiği kurallara uyabilmeli, sorumluluk alabilmeli, insanlarla ilişki içerisinde olmalı, hak ve görevlerini bilmeli ve bunları yerine getirebilmelidir. Bunları yapabilmesi içinde sosyal becerileri kazanması gereklidir (Çubukçu ve Gültekin). Kısaca bireylerin toplumdaki görev ve sorumluluklarını yerine getirmesinde, çevresiyle iletişim kurmasında ve sosyalleşmesinde gerekli olan becerilerdir (Türkyılmaz, 2018).

Çocukların da toplum içerisinde yer edinebilmesi için yaşadığı topluma ait tutum ve davranışlara sahip olması gerekir. Çocuklar çevresindeki insanları gözlemleyerek, farklı durumlar karşısında nasıl davranması gerektiğini öğrenerek, gerekli davranış ve sosyal becerileri kazanarak bulunduğu topluma uyum sağlar. Sosyal beceriler ile çocuklar sosyal ilişkilerini olumlu yönde ilerletir ve daha sağlıklı iletişim kurarlar. (Akfirat, 2006; Samancı ve Uçan, 2010). Çocuklar yardımlaşma, paylaşma, iş birliği yapma, duygu ve düşüncelerini bulunduğu ortamda rahat ifade edebilme, kendini tanıtmaya, kurallara uyma, teşekkür etme ve özür dileme, sosyal sorunlar karşısında çözüm yolları üretebilme gibi sosyal etkileşim ve kişilerarası ilişkileri yönetme becerileri sayesinde kendisi ve toplum arasında denge kurarak topluma uyum sağlar. Aynı zamanda bu beceriler çocuğun karakter oluşumu açısından da önem arz etmektedir (Yazıcı ve Çetin, 2020).

Yaşamın ilk yıllarında kazanılan sosyal beceriler çocuğun ileriki yaşamında önem teşkil etmekle beraber duygusal ve bilişsel becerilerinde de etkili olmaktadır. Sosyal becerileri kazanmış çocuklar çevresindeki kişilerle iletişimini devam ettirmekte daha başarılı olurlar. İletişim becerileri gelişmiş, kendini her durumda ifade edebilen, topluma uyum sağlayan bireyler haline gelirler. Bu çocuklar mutlu bir yaşam sürdürürken sosyal beceri yönünden gelişmemiş çocuklar çevreleriyle ilişkilerini sürdürmekte ve başkalarıyla iletişim kurmakta zorlanırlar. Hayatlarının her alanında olumsuzluklarla karşılaşabilir (Gülay ve Akman, 2009). Çocukluk dönemi öğrenmelerin en kalıcı olduğu dönem olup bu dönemde gerekli sosyal becerilerin kazandırılması önemlidir. Çocuklara kazandırılan sosyal beceriler onların ileriki dönemlerinde de etkili sonuçlara yol açmaktadır. Bu yüzden çocukluk dönemi iyi

değerlendirilerek gerekli sosyal becerilerin çocuklara öğretilmesi önemsenmelidir. (Samancı ve Uçan, 2010). Çocukların yetişkinlik ve yaşlılık döneminde huzurlu, mutlu, uyumlu ve başarılı olması isteniliyorsa çocukluk döneminde gerekli sosyal becerileri kazanması ve yetersizliklerin giderilmesi önemlidir (Erbay, 2018). Avcioğlu (2005), çocukların sosyal becerilerin gelişmesine erken müdahale edilmesi gerektiğini vurgulayarak sosyal beceri yönünden gelişmemiş çocukların sosyal ve akademik yönden akranlarından geri kalabileceğini ifade etmiştir.

Calderalle & Merrell (1997) çocuk ve ergenlerde yaptığı çalışmada sosyal becerileri “Akran ilişkileri becerileri”, “Kendini Denetleyebilme Becerileri”, “Akademik Beceriler”, “Uyuma Becerileri” ve “Atılganlık Becerileri” olmak üzere beşe ayırmıştır. Akran ilişkileri becerilerini, arkadaşlarını takdir etme ve oyuna davet etme, arkadaşlarından yardım isteme ya da onlara yardım etme, arkadaşlarıyla konuşma ve tartışmalara katılma, arkadaşlarının hakkını savunma, lider olma, kolaylıkla arkadaşlık kurma, espri anlayışına sahip olma olarak ifade etmiştir. Kendini denetleyebilme becerilerini öfkesini kontrol etme, problemler karşısında soğukkanlı olma, kurallara ve koyulan sınırlara uyma, uzlaşabilme, eleştirileri kabul etme ve olumlu eleştiriler alma şeklinde açıklamıştır. Akademik beceriler kapsamında ise öğrencilerin bağımsız çalışabilme ve görevlerini yerine getirebilme, öğretmenin yönergelerini dinleme ve takip etme, boş zamanlarını değerlendirme ve gerekli durumlarda yardım isteme davranışları yer almıştır. Öğrencilerin yönergelere ve kurallara uyma, paylaşımcı olma, ödevlerini yapma, sorumluluklarını bilme ve yerine getirmeleri uyma becerileri olarak açıklanmıştır. Başkalarıyla konuşmada girişimci olma, oyuna davet etme, bilmediği kuralları sorma, kendisi için güzel şeyler söyleme ve yapma, kendini tanıtmaya, duygularını ifade edebilme, grup çalışmalarına katılma davranışları ise atılganlık beceriler kapsamında ele alınmıştır (Akfırat, 2006, s.46).

Riggio (1986) ise sosyal becerileri “Duygusal İfade”, “Duygusal Duyarlılık”, “Duygusal Kontrol”, “Sosyal Anlatımcılık”, “Sosyal Duyarlık” ve “Sosyal Kontrol” olmak üzere altı grupta bir araya getirmiştir.

Bireylerin sözsüz olarak kendini ifade etmesi yani bireylerin hissettikleri duygusal durumları ifade etme becerisi duygusal ifade; başkalarının sözel olmayan davranışlarını anlayabilme ve çözümleyebilme becerileri duygusal duyarlılık; duygularını bulunan ortama ve zamana göre sergileyebilme, düzenleyebilme ve

kontrol edebilme becerilerini ise duygusal kontrol olarak ele almıştır. Sosyal anlatımcılık ise konuşma becerisine sahip olma ve başkalarını da konuşma içine katma becerisidir. Yani konuşma, ilişkiyi başlatma, sürdürme becerileri bu boyutta yer almaktadır. Bu beceriye sahip olanlar girişken ve dışa dönüktür. Sosyal duyarlılık, uygun sosyal davranışları sergileyebilme becerisidir. Bu becerisi yüksek olan bireyler sosyal kaygı yaşayabilir. Kendi ve diğer bireylerin davranışlarına karşı dikkatli ve hassastırlar. Sosyal kontrol ise bireylerin davranışlarını bulunduğu sosyal ortama göre ayarlama ve uygun hareket etme becerisidir. Sosyal kontrol becerisi yüksek olan bireyler sosyal açıdan yetenekli, kendine güvenen ve farklı sosyal rolleri yerine getirebilen bireylerdir.

Akkök (2006) ise sosyal becerileri “İlişkiyi Başlatma ve Sürdürme”, “Grupla Bir İş Yönetme”, “Duygular, “Saldırgan Davranışlar ile Başa Çıkma”, “Stres Durumuyla Başa Çıkma” ve “Plan Yapma ve Problem Çözme” olmak üzere 6 gruba ayırmıştır.

Dinleme, konuşmayı başlatma ve sürdürme, kendini tanıtmaya, soru sorma ve yardım isteme, teşekkür etme veya özür dileme, yönerge verme ve yönergeye uyma becerileri ilişkiyi başlatma ve sürdürme içinde yer almıştır. Grupla bir işi yönetme becerileri ise gruptaki iş bölümüne uyma, grup içindeki sorumluluklarını yerine getirme ve başkalarının fikirlerine önem verme olarak tanımlanmıştır. Kişinin kendi duygularını anlaması ve ifade edebilmesi, başkalarının duygularını anlaması, karşı tarafın kızgınlıkları ile başa çıkması, sevgi gibi iyi duyguları ifade etmesi, korkularıyla başa çıkması gibi davranışlar duygularla ilgili beceriler kapsamında yer almıştır. İzin isteme, insanlara yardım etme, paylaşma, öfkesini kontrol etme, hakkını koruma ve savunma, alay etme gibi durumlarla başa çıkma ve kavgadan uzak durma davranışları saldırganlıkla başa çıkma becerileri olarak tanımlanmıştır. Öğrencilerin başarısız olma, utanma, grup baskısı, yalnız kalma korkusu gibi durumlarla başa çıkma becerileri de stresle başa çıkma becerileri olarak ifade edilmiştir. Bireylerin ne yapacağına karar verme, problemin nedenlerini araştırma, amaç belirleme ve bilgi toplama, bir işte yoğunlaşma becerileri ise plan yapma ve problem çözme becerileri arasında yer almıştır.

Alanyazında belirtildiği gibi temel sosyal beceriler; iletişim, iş birliği, paylaşma, duygular ve duyguları yönetme, kurallara uyma, yönergeleri takip etme, atılganlık ve girişimcilik, öz denetim, problem çözme gibi birçok beceriyi içermektedir. Bu

çalışmada da eylem araştırmasını yürüten sınıf öğretmenin karşılaştığı, öğrencilerde eksik olarak gözlemlediği ve geliştirmek istediği beceriler iletişim, iş birliği, kurallara ve yönergelere uyma olarak ele alınmıştır.

İletişim becerisi. Sosyal bir varlık olan insan yaşamları içerisinde bazı sosyal becerilere sahip olması gerekir. Bu becerilerden biride iletişim becerisidir. İnsanlar sözlü, sözsüz, yazılı gibi birçok araçla duygu, düşünce ve bilgilerini başkalarına aktarmak ve diğer insanların duygu ve düşüncülerini öğrenmek isterler. Bu yüzden iletişim insanların bir arada yaşamaları için önemli bir ihtiyaçtır. İnsanın bulunduğu ortama uyum sağlaması, diğer insanlarla ortak bir anlam ve algı oluşturması, toplumsal varoluşun geleceğe aktarılmasında iletişim önemlidir (Güneri, Üney ve Demirci, 2018). İnsanların kullandığı iletişim sistemi düşüncelerin maddi aracı olmakla beraber iletişim sayesinde sosyal ilişkilerde somut hale gelmektedir (Korap, 2013). İletişimin insan davranışları üzerine yansımada iletişim becerilerine sahip olmak ve bu becerileri doğru ve etkili bir şekilde kullanmak gereklidir (Kazan ve Sarısoy, 2021). İletişim becerisi temelinde saygı ve empatiyi barındıran sözel ve sözel olmayan iletişim yollarını kullanarak karşıdaki kişiyi etkin dinleme, duygu ve düşüncelerini ben dili kullanarak karşısındakine aktarma, bireyin toplum içerisinde başkalarıyla ilişkiler kurabilmesini sağlayan öğrenilmiş davranışlardır (Kaya, 2013). İletişim sürecinde bireylerin birbirini anlaması ve empati içerisinde duygu ve düşüncelerini aktarmasında iletişim becerileri önemli olup içerisinde birçok unsur barındırır. Bunlar; yanıt verme, duygu ve düşüncelerini yansıtmak, verilmek istenen mesajları çözmek ve geribildirim vermek, göz teması kurmak, etkin dinleme, ben dilini kullanmak, empati kurmak, eleştirilere açık olmak ve olumlu cevap vermek, uygun bir şekilde problemleri çözebilmedir (Demiray, 2007; Posluoğlu, 2014). Kısaca iletişim becerileri diğer becerilerinde temeli olan sözel ve sözel olmayan yollarla gerçekleştirilebilen, içerisinde etkili dinlemeyi barındıran ve karşıdan gelen mesajlara doğru şekilde tepki gösterebilme becerisidir (Korkut, 2004).

Aileden ilk defa ayrılarak farklı ve yeni bir ortama giren ilköğretim birinci sınıf çocuğunun burada kendini ifade edebilmesi, başkalarını anlayabilmesi ve yeni ilişkiler kurabilmesi önemlidir. Dolayısıyla öğrencilerin gerekli iletişim becerilerine sahip olması ve bu becerilerin kazandırılması ve geliştirilmesi gerekmektedir.

İş birliği becerisi. Sosyal bir varlık olan insan toplumunda birlikte var olur, birbirlerine yardım ederek birlikte çalışırlar iş birliği kurarlar (Yerlikaya ve Doğruyol, 2020). İnsanlar ortak bir amaç doğrultusunda bulunduğu grup içerisinde etkili çalışabilme, sorumluluk alma, gerekli durumlarda ödün verme gibi gerekli iş birliği becerilerine sahip olması gerekir (Demir ve Kartal, 2021). İş birliği becerisi, başkalarının ihtiyaç ve bakış açılarına saygı duyarak birlikte etkili çalışma yeteneğidir. Bu beceri yeterli seviyede kazanılmamışsa ortaya rekabet, ben merkezilik, başkalarının fikirlerine, duygularına karşı eleştirel olma gibi davranışlar ortaya çıkabilir (Göksoy, 2017).

Kurallara ve yönergelere uyma becerisi. Hayat bilgisi öğretim programında (2018) temel yaşam becerileri arasında yer alan kurallara uyma becerisi sosyal beceriler kapsamında da ele alınan kendini denetleme (öz yönetim) becerileri arasında yer almaktadır. Çocukların özyönetim becerisi kazanmasında oyunlar önemlidir. Oyun içerisinde kurallara ve yönergelere uyma gerekli bir durumdur ve çocuklar oyun kurallarına karşı hassastırlar. Çocuklar arkadaşlarıyla oyun oynamak istiyorsa veya oyun grubuna dahil olmak istiyorlarsa kurallara uyması gerektiğini oyun içerisinde öğrenir. Bundan dolayı çocukların toplum kurallarına uyma becerisini kazanması açısından da oyunların rolü büyüktür (Girmen, 2012).

İletişim, iş birliği, kurallara ve yönergelere uyma, empati, paylaşma gibi sosyal beceriler çocukların kendilerini tanımalarında ve tanıtımalarında, çevresiyle duygu ve düşüncelerini paylaşmalarında çok önemlidir. Bu beceriler sayesinde çocuklar sosyalleşir ve sosyal çevresini oluşturur (Samancı ve Uçan, 2010). Çocuklara sosyal becerileri öğretme işi aile, toplum ve okulun sorumluluğundadır. Aileler çocukların güvence altına alınmasında önemlidir. Çocuklar aile içerisinde sağlıklı bir şekilde sosyal becerileri kazanabilir fakat aile yapısı sıkıntılı olan çocuklar bu becerileri gerektiği gibi öğrenemezler. Toplum soysal becerileri kazandırmanın yetkin yolu olmasına rağmen nüfus, teknoloji, medya gibi durumlar toplumun bu işlevini zayıflatabiliyor. Ancak çocuklar okula gitmeye başladıklarında sosyal becerilerini daha da geliştiriyorlar (Rashid, 2010).

Çocuğun sosyalleşmesinde ve sosyal beceri kazanmasında okullar önemli bir yere sahiptir. Çocukların okulda öğrendiği sosyal beceriler normal hayatında kurduğu ilişkilerde doğrudan veya dolaylı olarak kendisini göstermektedir (Beştaş, 2015). Çocuklar akranlarıyla beraber vakit geçirerek arkadaşlık kurma, paylaşma, sorumluluk

alma, iş birliği yapma, kurallara uyma gibi davranışları öğrenirler ve sosyal becerilerini geliştirirler (Tokmak, 2021). Çocukların kendisini ifade edebilmesi, özgüven kazanması, ailesi ve çevresindeki bireylerle ilişki kurabilmesi, arkadaşları tarafından kabul görmesi, sosyal anlamda bağımsızlık kazanması ve bu becerilerin geliştirilmesi önemlidir. Çocuklara örgün öğretimin her bir kademesinde, sosyal becerilerin kazandırılması, pekiştirilmesi ve geliştirilmesi için çaba sarf edilmeli ve bu davranışları kazandırırken uygun davranışlar karşısında çocuklar motive edilmelidir (Çubukçu ve Gültekin, 2006). Özellikle okul öncesi ve ilkokul birinci sınıfa gelen çocuklar ailelerinden ayrılarak ailede sağlanan sosyal olanakların dışında ilk defa zengin ve farklı bir sosyal ortamla karşılaşır. Çocuk burada sosyal çevresini genişletir ve farklı sorumluluklar üstlenir. Burada ortama uyum sağlama, başkalarıyla iyi geçinme ve iyi ilişkiler kurma gibi bazı sosyal becerilere ihtiyaç duyarlar ve burada gerekli sosyal becerilerini geliştirirler (Genç, 2005). Bu becerilerin çocuklara kazandırılmasında temel eğitimin yani ilkokulun işlevi büyüktür. İlkokullar çocukların sahip olması gereken temel bilgi, beceri ve davranışları kazandıran kurumlar olup bu becerilerin pekiştirilmesinde ve uygulamasında etkilidir (Duran, Çeliköz ve Topaloğlu, 2013). Çocukların anlama, analiz etme, değerlendirme uygulama gibi bilişsel becerilerinin geliştirmesinin yanında özellikle sosyal ve duygusal becerileri kazandırmada ve geliştirmede önemli bir yere sahiptir (Genç, 2005).

İlkokula başlayan bir çocuğun kazanması gereken bazı sosyal davranışlar vardır. Bu davranışlar şu şekilde sıralanabilir; öncelikle iletişim becerileri iyi olmalı arkadaşları ve öğretmenleri ile iletişime geçebilmeli, kendini iyi ifade edebilmeli, duygu ve düşüncelerini rahat bir şekilde ifade edebilmeli, arkadaşları ile iş birliği yapabilmeli, belirlenen kurallara uymalı, başkalarının düşüncelerine saygı duymalı, paylaşımcı olmalı, sorumluluklarını yerine getirebilmeli, kendini kontrol edebilmelidir.

Gültekin ve Çubukçu (2006), öğretmenlerle yaptıkları çalışmada ilkokul öğrencilerinin sahip olması gereken sosyal becerilerinin neler olduğunu saptamaya çalışmıştır. Yapılan çalışmaya göre öğretmenler çocukların kazanması gereken sosyal beceri alanlarını “ilişkiyi başlatma ve sürdürme becerileri”, “grupla iş yapma becerileri”, “plan yapma ve problem çözme becerileri”, “özdenetimini koruma becerileri”, “stres durumu ile başa çıkma becerileri” ve duygulara yönelik beceriler” şeklinde en çoktan en aza göre önem sırasına göre sıralamıştır. Bunların

yanında çocukların sahip olması gereken beceriler arasında hakların korunma ve savunma, başarısız olunan bir durumla başa çıkma, iş birliği yapma, özür dileme, ne yapacağına karar verme, başkalarının haklarına saygı gösterme, dinleme, problemin nedenlerini araştırma, duygularını ifade etme gibi becerilerde öğretmenler tarafından önemli görülmüştür.

Sosyal beceri eksikliği yaşayan çocuklar sosyal ve duygusal anlamda zorluklar yaşayabilirler. İletişim kurmada ve iletişimi sürdürmede yaşadıkları sorunları çözmekte zorlanabilirler (Kabasakal ve Çelik, 2010). Sosyal beceri yönünden yetersiz çocukların psikoloji, davranışsal ve sosyal alanlarda yaşadığı sıkıntılar ileriki yaşamını da olumsuz etkilemektedir. Bu çocukların akran ilişkileri zayıf, okul başarısı düşük ve suç işleme potansiyelleri daha fazladır (Çetin, Bilbay ve Kaymak, 2003).

Arslan (2016) yaptığı çalışmada öğretmenlerin ve velilerin görüşleri doğrultusunda ilkokul birinci sınıf öğrencilerinin sosyal becerileri düzeylerini incelemiştir. Yapılan çalışmada çocuklarda sosyal beceri eksikliğinden kaynaklı bazı sorunların görüldüğü tespit edilmiştir. Çalışma sonunda söz dinlememe, saldırganlık, içe kapanıklık, bencillik, utangaçlık, akranlarıyla uyumsuzluk, şımarıklık ve öz bakım eksikliği gibi sorunlarla karşılaşıldığını belirlemiştir.

Yeterli düzeyde sosyal beceriye sahip çocuklar hissettikleri duygu ve düşüncelerini doğru ifade ederek bulunduğu ortamlara daha kolay uyum sağlar. Bu durum çocukların akademik anlamda da başarılı olmasını sağlar. Sosyal beceri eğitimi önemli olup çocukların gelişim özellikleri, ilgi ve ihtiyaçlarının yanında toplumun kültürel yapısı da göz önünde bulundurularak planlanmalıdır. Sosyal beceri eğitimi konusunda başta aile olmak üzere, okul, öğretmen ve çocuğun çevresi önemli etkenlerdir. Aile çocuklarının sosyal gelişimlerine önem vermeli ve becerileri desteklemelidir. Okul, akademik başarının yanında çocukların sosyal gelişimlerini destekleyici öğretim programları uygulamalıdır. Öğretmenler sosyal beceri eğitimi için uygun yöntem ve teknikler seçerek sınıf içi ve sınıf dışı etkinliklerle çocukların sosyal gelişimini desteklemelidir (Samancı ve Uçan, 2017). Sosyal beceri çocukların akademik başarısı için de kritik bir temel oluşturur. Sosyal becerileri geliştirmeye yönelik birçok yöntem savunulmaktadır. Sosyal gelişimi artırmak için sınıflar oluşturmak, oyun imkanları sağlamak ve sosyal becerilerin doğrudan öğretilmesi gibi savunulan yöntemlerden bazılarıdır. Sosyal becerilerin öğretilmesi, doğrudan öğretim, akranlardan öğrenme,

problem davranışların önlenmesi ve çocuk kitapları gibi çeşitli teknikleri içerebilir. Birçok sosyal davranış akranlar arasında daha iyi öğrenilir. Bundan dolayı öğretmenler sınıflarında sosyal öğrenmeyi teşvik etme konusunda benzersiz bir konumdadır (Lynch & Simpson, 2010).

Sosyal beceri eğitimi için öncelikle farklı değerlendirme yöntemleri kullanılarak çocukların beceri eksiklikleri, hangi becerileri kazanması gerektiği, nereden başlanılacağı belirlenmelidir. Bu süreç içerisinde çocuğun gelişim durumu da dikkate alınmalıdır. Çocuğun gereksinimleri belirlendikten sonra uygun yöntem ve teknikler seçilerek belli bir program ve plan çerçevesinde sosyal beceri eğitimi verilmelidir (Akfırat, 2006).

Alanyazın incelendiğinde çocukların sosyal beceri gelişimi için; işbirliğine dayalı öğrenme yöntemi, drama, rol oynama, eğitsel oyunlar, işbirlikli oyunlar, hareketli oyun etkinlikleri, hikaye anlatma, Montessori yöntemi, aile katılımlı etkinlikler gibi birçok yöntem, teknik ve etkinliklerin kullanıldığı görülmüştür (Acıbal, 2020; Akfırat, 2004; Aksoy, 2014; Aslan, 2008; Aynacıyan ve Özer, 2020; Beştaş, 2015; Ceylan ve Yiğitalp, 2018; Durualp ve Aral, 2010; Gülay, 2008; Gülhan, 2012; Kandemir, 2023; Koç, 2017; Koçyiğit ve Kayılı, 2008).

2.1.3. Eğitimde oyunun yeri ve önemi. Oyun insanlık tarihine dayanan, canlıların var olmasıyla başlayan çok eski zamandan beri devam eden aktivitelerdir. İnsanlar gördüklerini taklit ederek ve birbirlerine yaptıklarını hareketlerle anlatarak farkında olmadan oyunu ortaya çıkarmıştır (Mesleki Eğitimin Güçlendirilmesi Projesi [MEGEP], 2016). Köklü bir geçmişi olan oyunla ilgili tarihsel süreç içerisinde önemini vurgulayan tanımlamalar ve açıklamalar yapılmış, kuramlar oluşturulmuştur. Platon’a (M.Ö.427-347), göre çocuk oyunla beraber büyümelidir. Oyun çocuğun yeteneklerini keşfetmesini sağlayan önemli bir unsurdur. Gazali (1058-1111) ise çocuğun eğitiminde oyunun önemli bir yere sahip olduğunu belirterek çocuğun zinde kalması ve belleğin yenilenmesinde oyunun işlevinin büyük olduğunu söylemiştir. Montessori (1870-1952) oyunu, çocuğun işi olarak görmüş ve her oyunun amacı olduğunu belirtmiştir. Bu yüzden oyunları öğrenmeyi sağlayan etkinlikler olarak ifade etmiştir. John Dewey (1859-1952) ise oyunları yaparak yaşayarak öğrenmelerin elde edildiği bir ortam olarak belirtmiştir (Koçyiğit, Tuğluk ve Kök, 2007).

Özellikle çocukla bağdaştırılan oyun kavramı ile ilgili yapılan görüşler, erken çocukluk dönemiyle yapılan çalışmalar oyunun önemini arttırmış ve bilimi bu alana yöneltmiştir (Koçyiğit vd., 2007). Farklı kaynaklarda oyun kavramı daha çok fiziksel ve zihinsel aktivite, günlük yaşamın temposundan uzaklaştıran eğlenme amaçlı yapılan, hayal ürünü olan, hoş vakit geçirmeye yarayan etkinlikler olarak açıklanmıştır (Güneş, 2015).

Türk Dil Kurumu Sözlüğünde (2023), oyun “*yetenek ve zekâ geliştirici, belli kuralları olan, iyi vakit geçirmeye yarayan eğlence*” olarak tanımlanmıştır. Bu tanımda oyunun daha çok bilişsel gelişimine etkisi vurgulanmıştır. Yaşamın her döneminde önemli bir yeri olan oyun, eğlenmek veya zevk almak için yapılan bütün zihinsel ve fiziksel etkinliklerdir (Durualp, 2022). Belirli bir mekân içerisinde kendine özgü kuralları olan, sonucuna bakılmaksızın tekrarlanan, eğlencenin yanında bazen ciddiyet gerektiren gönüllük esasına bağlı gerçekleştirilen eylemlerdir (Değer, 2012).

Koçyiğit vd., (2007) oyunu amaçlı ya da amaçsız, kurallı ya da kuralsız, herhangi bir araçla ya da araçsız gerçekleşen, çocuğun gönüllü olarak, istekli ve hoşlanarak katılım gösterdiği, gelişim alanlarını etkilediği, çocuklar için doğal öğrenme ortamı şeklinde tanımlamıştır. Oyun daha çok çocukluklarla bağdaştırılsa da aslında her yaştaki bireyler için farklı çeşitleri olan eğlenceli faaliyetlerdir. Çoğu zaman farkında olmasakda gün içerisinde çeşitli oyunların içerisinde yer alırız (Demiral, 2010).

Oyun evrensel bir kavram olup kültürden kültüre oynanan oyunlar, kullanılan araç gereçler farklılık ve çeşitlilik gösterse de çocuğun bulunduğu her yerde oyun vardır (Koçyiğit vd., 2007). Çocukların kendini ve yaşadığı çevreyi tanımada oyun önemli bir etkidir. Bütün çocuklar yer ve zaman fark etmeden her şartta oyun oynayabilirler. Çünkü çocuk oyun sayesinde öğrenir, çocuğun dili oyundur. Öğrenme deneyimlerini oyunla geliştirirler. Çocuklar için oyun; katılım gösterdikleri, duygu ve düşüncelerini rahat ifade edebildikleri, gözlem ve araştırma yaparak yeni keşif yapma imkânı bulduğu, nesne ve kişilerle iç içe oldukları haz verici etkinlikler bütünüdür. Oyun ile beraber çocuk kendini daha iyi ifade eder ve oyun içerisinde analitik düşünme, problem çözme, sosyal beceri gibi birçok beceriyi kazanır (MEB, 2013). Çocuk oyun içinde gerekli kazanım ve becerileri içselleştirir ve zamanla alışkanlık haline getirir. Çocuklar oyunu önemli bir iş olarak görür ve oyun içerisinde üstlenilen görevler onlar için ciddidir. Böylece oyunlar, çocukların yaparak yaşayarak öğrenmesine imkân sağlayan, zevkle katıldığı, fiziksel, zihinsel, duygusal ve sosyal gelişiminin temelini

oluşturan, ilgi ve yeteneklerini geliştirdikleri, önemli bir eğitim aracıdır (Aytekin, 2001; Güneş, 2005).

MEGEP (2016) programında oyunun çocuğun gelişim alanlarına etkisi şu şekilde açıklanmıştır:

Oyunun çocuğun fiziksel ve psikomotor gelişimine etkisi. Çocuk oyun içinde sürekli hareket halindedir. Koşma, atlama, zıplama, yer değiştirme vb. gibi fiziksel güç gerektiren hareketler çocuğun hem kas sistemini güçlendirir hem de sindirim, boşaltım, solunum, dolaşım sistemlerinin düzenli çalışmasını sağlayarak olumlu yönde etkiler. Psikomotor becerilerde oyun içerisinde olumlu yönde gelişerek çocuklara esneklik ve çeviklik kazandırır. Yürüme, koşma, atlama hareketleri büyük kas becerilerini; kesme, katlama, birleştirme gibi etkinlikler küçük kas becerilerini geliştirir. Aynı zamanda çocuk oyun içinde el- göz koordinasyonu sağlamayı, dikkatini toplamayı, vücutlarını kontrol etmeyi ve dengeyi öğrenir.

Oyunun çocuğun sosyal ve duygusal gelişimine etkisi. Çocuk oyun içerisinde duygularını özgürce yaşama imkânı bulur. Mutluluk, sevinç, üzüntü, kızgınlık, acıma, korku, endişe, dostluk, düşmanlık, bağlanma, ayrılma, sevmeye, sevilme, kabul etme, birlik ve beraberlik gibi birçok duyguyu oyunla öğrenmenin yanında bazı duygularını kontrol etmeyi de öğrenir. Çocuk oyun sayesinde normal yaşamında istemediği durumları ya da duyguları oyuna yansıtabilir ve oyun yoluyla somutlaştırarak çözüm yolu bulmaya çalışabilir.

Oyun çocukların en iyi sosyalleşme ortamıdır. Çocuklar birbirlerini tanımasa bile birlikte oyun oynayabilirler. Çocuklar oyun sayesinde sosyalleşmeyi, paylaşmayı, iş birliği içinde olmayı, insanlarla ilişki kurmayı, toplumsal kuralları öğrenir. Sıraya girmeyi, yerinde beklemeyi, kurallara uymayı, dinlemeyi, başkalarına saygı göstermeyi, haklarına sahip çıkmayı, kendini ifade edebilme gibi birçok davranışı oyun sırasında kazanır.

Oyunun çocuğun zihinsel gelişimine etkisi. Çocuk oyunla çevresini gözlemleyerek öğrenir. Sorular sorarak yeni bilgiler öğrenir. Oyun çocuğun öğrendiği bilgileri aklında tutma, hatırlama, sınıflandırma, analiz, sentez ve problem çözme gibi zihinsel becerilerini olumlu yönde geliştirmesine etki eder. Oyun içerisinde çocuk dikkatini yoğunlaştırma, hedefe odaklanma, olaylar arasında mantık yürüterek sebep sonuç ilişkisi kurma, problemler karşısında çözüm yolları bulma gibi birçok beceriyi kazanır.

Oyunun çocuğun dil gelişimine etkisi. Çocuğun oyun ortamında konuşma becerisi gelişir. Oyunla beraber bilgi ve kelime dağarcığı zenginleşir. Düzgün cümle kurma becerisi gelişir. Oyun içerisinde kendini doğru ifade etmeyi öğrenir. Arkadaşlarını dinlemeyi ve anlamayı öğrenir. Böylelikle oyun sayesinde çocuklar konuşma, dinleme ve anlama gibi iletişim becerilerini geliştirir.

Eğitim alanında yapılan çalışmalarda da çocuğun gelişiminde oyunun önemli etkileri olduğu belirtilerek etkili ve kalıcı öğrenmeler için oyundan yararlanılması gerektiği vurgulanmıştır. Donald Winnicott, Jean Piaget, Lev Vygotsky, Jérôme Bruner gibi bilim adamları bu görüşü desteklemiştir. Böylece “oyunla öğrenme yaklaşımı” eğitim alanına girmiştir. Bu yaklaşım ile beraber oyun amaç olmaktan ziyade araç olmuş ve “oyun içinde eğitim” düşüncesi hâkim olmuştur. 2005-2006 eğitim öğretim yılında öğretim programlarında yapılandırılmış yaklaşım benimsenmiştir. Bu yaklaşımla beraber öğrencilerin aktif katılım sağlayacağı, yaparak yaşayarak öğrenmeye imkân sağlayacağı öğrenme ortamları ile özellikle okulöncesi ve ilkököl kademelerinin öğretim süreçlerinde oyunun kullanımı önemli hale gelmiştir. Öğrencilere bilgi ve becerileri kazandırmak için kullanılan oyunlar “eğitici oyun” olarak adlandırılmıştır. Farklı seviyelerdeki bütün öğrenciler için etkili olan eğitici oyunlar dikkat, yoğunlaştırma, düşünme, araştırma, taktik seçme ve uygulama, bilgileri keşfetme, sorgulama, etkili iletişim kurma, aktif katılma, rol oynama, kurallara uyma, işbirlikli öğrenme gibi becerileri geliştirmede önemlidir (Değer, 2012; Güneş, 2015). Oyunun eğitim öğretim faaliyetleri içerisinde yer almasıyla beraber “eğitsel oyun” kavramı ortaya çıkmış ve birçok tanımlamalar yapılmıştır (Altunel, 2022).

Eğitsel oyunlar çocuğa mutluluk hissi veren, çocuğun bilişsel, ruhsal ve fiziksel, gelişimine katkı sağlayan, doğru davranışları edinmesinde etkili olan faaliyetlerdir (Varışoğlu, Şeref, Gedik ve Yılmaz, 2013). Öğrencilerin bilgileri özümsemesine imkân tanımayan ezber dayanan yöntemlerin aksine eğitsel oyunlar, bilginin özümsemesini sağlayarak, başarı ve haz duygusu içinde öğrencinin gelişim ve öğrenmelerini olumlu etkiler (Gedik, 2017). Eğitsel oyunlar, eğitimin genel amaçları doğrultusunda seçilen ve öğrencilerin bilişsel, fiziksel, sosyal ve dil becerilerini geliştiren, keşif yapmalarına olanak sağlayan, yaratıcılık ve hayal güçlerini zenginleştiren oyunlardır (Güneş, 2015). Eğitsel oyunlar sayesinde öğrenciler istenilen bilgileri eğlenerek ve zevk alarak öğrenirken öğrenmelerin kalıcı ve etkili olmasını

sağlar. Böylece eğitsel oyunlar eğitimde önemli bir öğretim aracı olmaktadır (Bektaş, 2020).

Kandemir (2023), eğitsel oyunları, öğretim programlarında yer alan amaçlar ve hedefler çerçevesinde öğrencilere istenilen bilgi, beceri ve değerleri belli bir plan dahilinde oyunlarla kazandırmayı amaçlayan ve öğrencilerin akademik gelişimlerini olumlu yönde etkileyen yapılandırmacı bir yöntem olarak açıklamıştır. Eğitsel oyunlar öğrencilerin gönüllü ve isteyerek katıldıkları, zihinsel, fiziksel, duyuşsal ve sosyal gelişim alanlarını geliştiren, kurallı veya kuralsız, amaçlı veya amaçsız bir şekilde uygulanan aktif öğrenme yöntemidir. Ayrıca eğitsel oyun yöntemi öğrencilerin dikkatini çekerek öğrenmeleri eğlenceli ve kalıcı hale getiren, problem çözme, iletişim, yaratıcılık, eleştirel düşünme gibi becerilerin geliştirmesini sağlayan bir yöntemdir (Yıldız, Şimşek ve Aras, 2017). Güler (2011), eğitsel oyunu, öğrencilerin rahat ve eğlenceli bir ortamda önceki öğrenmeleri ile yeni öğrendiği bilgiler arasında ilişki kurmasına, pekiştirmesine ve tekrar etmesine olanak sağlayan bir öğretim yöntemi olarak ifade etmiştir. Eğitsel oyun yöntemi öğrencilerin derse katılımlarını aktif hale getirmesi, öğrenilen bilgiye süreklilik sağlaması ve derse heyecan katması nedeniyle öğrencilere ideal eğitim ortamı sağlamaktadır (Çeken, 2022).

Eğitsel oyunlar çocuklar için informal öğrenmelere de olanak sağlar. Çünkü oyun içinde çocuklar için beklenmedik gelişmeler olabilmektedir. Çocuk oyun sırasında farklı kişilerle iletişim kurar, doğaçlamalar yapar. Bu süreçte saygı, sevgi, hoşgörü, nezaket, yardımseverlik, sorumluluk, duyarlılık, sabır, adalet ve cesaret gibi bazı değerleri kazanır ve geliştirir (Gündüz, Aktepe, Uzunoğlu, D. Gündüz, 2017).

Ders içeriğinde yer alan bazı soyut konular ve kavramların öğrenciler tarafından algılanması bazen güç hale gelmektedir. Böyle durumlarda derse uygun olarak planlanan eğitsel oyun etkinlikleri, öğrencilerin konuyu somutlaştırmasına imkân sağlayarak öğrenmeyi kolay, anlaşılır ve ilgi çekici hale getirir. Fakat eğitsel oyunların kullanılmasında bazı noktalara dikkat edilmelidir. Planlanan ve seçilen oyunlar konunun içeriğine uygun olmalıdır. Uygulama sürecinde gerekli araçların ve oyun alanının seçimi önemlidir. Uygulanacak oyunun kuralları öğrenciler tarafından anlaşılır olacak şekilde öğretmen tarafında anlatılmalıdır (Varışoğlu, Şeref, Gedik ve Yılmaz, 2013). Aynı zamanda belirlenen oyunlar farklı öğrenci düzeyleri için esnek

yapıda olmalıdır. Bütün öğrencilerin oyuna katılımı sağlanmalıdır. Bu yüzden oyunların anlaşılır, basit ve ilgi çekici olmasına dikkat edilmelidir (Güler, 2011).

Çangır (2018), eğitsel oyunlarda olması gereken özellikleri ve nelere dikkat edilmesi gerektiğini şu şekilde belirtmiştir:

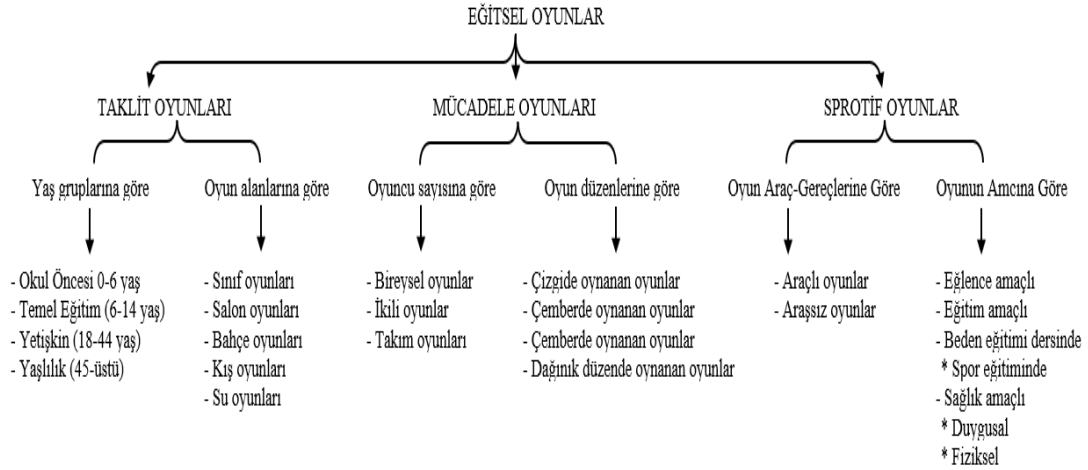
- Eğitsel oyunlar öğrencilere eğlenerek öğrenme fırsatı sunan ve zihinsel faaliyetlerini bu yolla geliştirmeyi amaçlayan oyunlardır. Bu yüzden uygulanan oyunlar etkin öğretme amacından sapmayacak şekilde normal oyunlar kadar eğlenceli olmalıdır.
- Eğitsel oyunlar öğrencilerin kritik düşünme ve problem çözme becerilerini geliştirmesine katkıda bulunur.
- Bir konu hakkındaki tüm bilgiler yerine konunun ana kavramları ve önemli noktalarının öğrenilmesi önemlidir. Bu yüzden uygulanacak eğitsel oyunlar kavram öğretimi açısından yeterli olmalı, boş bilgiler yerine işe yarayan noktaların öğretilmesi amaçlanmalıdır.
- Çocuğun olgunlaşmasına katkıda bulunmalıdır. Paylaşma, iletişim kurma, iş birliği yapma, problemler karşısında çözüm önerilerinde bulunma gibi faaliyetler çocuğun olgunlaşmasını sağlar.
- Eğitsel oyunlar hedefe yönelik ve eğitimin içeriğine uygun olmalıdır.
- Bireysel ve grup çalışmalarına uygun olmalıdır.
- Eğitsel oyun planlanırken öğrencinin seviyesine, ilgisine, yeteneklerine, yaşına dikkat edilmeli ve bunlar göz önünde bulundurularak hazırlanmalıdır.
- Eğitsel oyun uygulamaları öğrencileri etkinlikten uzaklaştıracak ve koparacak kadar ne çok zor olmalı ne de çok kolay olmalıdır.
- Eğitsel oyunların kuralları ve nasıl oynanması gerektiği mutlaka uygulama öncesinde öğrencilere anlatılmalıdır.

Eğitsel oyunlar, öğrencilere birçok yönde olumlu katkı sağlar. Oyunlar sayesinde konular ilgi çekici hale gelir ve öğrenciler öğrenmekten zevk almaya başlar. Böylelikle öğrenciler öğrenmeye karşı güdülenir. Dikkatini yoğunlaştırmasına, çok yönlü düşünmesine, bakış açısını genişletmesine, derslere aktif katılmasına ve anlama becerilerinin gelişmesine yardım eder. Öğrencilerin kendine güvenini arttırarak kendilerini daha rahat ve güzel bir şekilde ifade etmesine yardımcı olur. Grup içerisinde iş birliği yapma, paylaşma, sorumluluk alma, ait olma, yardım etme vb.

duyguların gelişmesini sağlar. İletişim ve etkileşim becerileri olumlu yönde etkilenecek konuşma, dinleme, kendini anlatma, duygularını yansıtma gibi birçok becerisi gelişir. Arkadaşlarıyla kendini kıyaslama imkânı bularak zayıf ve güçlü yönlerini keşfeder. Oyun içerisinde sosyal etkileşimi artırır. Arkadaşlarıyla bir konuyu tartışma, sorgulama, fikirlerini beyan etme imkânı bulur ve başkalarının düşüncelerine saygı duymayı öğrenir (Güneş, 2015).

Eğitsel oyunlar belirlenen amaçlar doğrultusunda hangi gelişim alanını geliştirmeye veya etki etmeye yönelik olduğu, oyun alanı, oyuncu sayısı, süre, kullanılacak araç-gereçler yönünden önceden planlanarak hazırlanan oyunlardır. Eğitsel oyunlar çok yönlü olmasını nedeniyle farklı sınıflandırmalar yapılmıştır. Genel olarak ise “uygulanış biçimlerine” ve oynanma ya da oynatılma “amaçlarına” göre sınıflandırılmıştır (Özen, Akçınar, Güllü vd.,2018)

a. *Uygulanış biçimlerine göre oyunların sınıflandırılması.* Özen ve diğerleri (2018) eğitsel oyunları uygulanış biçimine göre “Taklit Oyunları”, “Mücadele Oyunları” ve “Sportif Oyunlar” olmak üzere üç başlık altında incelenmiş ve bu sınıflama Şekil 1’de verilmiştir.

Şekil 1. Uygulanış biçimlerine göre sınıflandırma

Eğitsel oyunlar uygulanış biçimlerine göre Şekil 1’de gösterildiği gibi taklit oyunları, mücadele oyunları, sportif oyunlar olmak üzere üçe ayrılmaktadır. Taklit oyunları yaş gruplarına ve oyun alanlarına göre; mücadele oyunları oyuncu sayısına ve oyun

düzenine göre; sportif oyunlar ise oyun araç-gereçlerine ve oyunun amacına göre kendi içlerinde gruplamalar yapılarak çeşitlilik göstermektedir.

b. Eğitsel oyunların oynanma ya da oynatılma amaçlarına göre sınıflandırma.

Bu amaca göre eğitsel oyunlar eğlence, eğitim ve sağlık amaçlı olmak üzere üçe ayrılmaktadır. Eğlence amaçlı eğitsel oyunların temelinde kimin kazandığının önemi olmadan eğlenmek ve hoş vakit geçirmek; eğitsel amaçlı oyunların temelinde bazı yeteneklerin geliştirilmesi; sağlık amaçlı eğitsel oyunlarda ise daha çok fiziksel ve psikolojik rahatlama vardır (Özen vd., 2018).

Eğitsel oyunları uygulamada öğretmenlere büyük görevler düşmektedir. Öncelikle oynanacak oyunlarla hedeflenen amaçlara ulaşılması için önceden ön hazırlık yapması gerekir. Öğrencinin yaşı, ilgisi, seviyesi göz önünde bulundurularak dersin kazanımına uygun, öğrencilere fayda sağlayacak şekilde oyun seçimi yapılmalıdır. Oyun öncesinde mutlaka oyunun nasıl oynanacağı, kurallarının neler olduğu hakkında öğrencilere bilgilendirme yapılmalıdır. Oyun esnasında ise rehber ve lider konumundadır fakat gerekli durumlarda oyuna dahil olabilir. Oyun esnasında hata yapan ya da başarısız olan çocuklar öğretmen tarafından cesaretlendirilmeli, oyun kuralları tekrar hatırlatılarak oyuna dahil edilmelidir. Oyunun sonunda ise istenilen ve beklenen hayal etme, çözüm bulma gibi şeyleri açıklamalıdır. Oyun süreci zevkli hale getirilmeli ve oyun sonunda kazanan- kazanan yöntemi uygulanmalıdır (Güneş, 2015; Çangır, 2018).

Eğitsel oyun yöntemi diğer yöntemlere göre daha çok meşguliyet, hayal gücü, yaratıcılık, dikkat ve uzmanlık gerektirir. Bu yüzden eğitsel oyunlar bazı durumlarda dezavantaja dönüşebilir. Amacına uygun seçilmeyen, öğrencinin seviyesine ve yaşına uygun olmayan oyunlar etkili sonuçlar vermeyebilir. İyi planlama yapılmadığı zaman oyun için ayrılan süre yetersiz kalabilir. Oyun öncesinde kuralların iyi bir şekilde açıklanmaması öğrencilerde istenmedik davranışlara yol açabilir. Oyun için yapılan hazırlıklar bazen zaman alıcı olabilir. Bazı konular oyunla öğretime elverişli olmayabilir. Sınıf mevcudunun kalabalık olduğu sınıflarda uygulama zor olabilir (Çoşkun, 2012; Genç, 2016).

Sonuç olarak eğitsel oyunlar amacına uygun olarak seçilip iyi planlandığı takdirde kalıcı ve etkili öğrenmeler sağlar. Ayrıca öğrencilerin bilişsel, fiziksel, sosyal ve dil gelişimine olumlu katkı sağlayarak; problem çözme, yaratıcı düşünme, analitik

düşünme, psikomotor, iş birliği, sosyalleşme, iletişim becerileri gibi birçok becerilerin kazandırılmasında ve geliştirilmesinde etkilidir.

Alanyazın incelendiğinde eğitsel oyunlarla yapılan çoğu çalışmalarda eğitsel oyunların öğrencilerin başta akademik başarıları olmak üzere, derse karşı tutum ve motivasyonları, fiziksel ve motorik özellikleri, problem çözme becerileri, iş birliği yapma becerileri ve sosyal becerileri üzerine etkisi araştırılmış ve olumlu etkileri olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Cirav, 2018; Çoşkun, 2012; Demiral, 2010; Genç, 2016; Gülay, 2008; Kandemir, 2023).

Bu araştırmayla da ilkökul öğrencilerinin iletişim, iş birliği, kurallara ve yönergelere uyma gibi temel sosyal becerilerini eğitsel oyunlarla geliştirilmesi amaçlanmıştır. Bu doğrultuda yapılan çalışmanın ulaşılan sonuçları ile alanyazına katkıda bulunması istenmiştir.

2.2. İlgili Araştırmalar

Bu bölümde sosyal beceri ve eğitsel oyunlarla ilgili yurt içinde ve yurt dışında yapılan çalışmalara yer verilmiştir. Günümüze kadar yapılan araştırmalar tarih sıralaması içerisinde ele alınarak özetlenmiştir.

2.2.1. Türkiye’de yapılan çalışmalar. Türkiye’de 2004-2023 yılları arasında eğitsel oyunlarla sosyal becerilerin geliştirilmesine yönelik yapılan ve ulaşılabilen araştırmalar özetlenerek aşağıda sunulmuştur.

Sosyal becerilerin gelişimini sağlamak amacıyla engellilerle yapılan yaratıcı drama uygulamalarının etkisini belirlemek için kontrol gruplu ön-son test deneysel desen kullanılmıştır. Çalışma öncesi ve sonrası öğretmenler tarafından doldurulan “Sosyal Becerileri Değerlendirme Ölçeği” sonuçları karşılaştırılmıştır. Çalışma sonunda oyunu içeren yaratıcı drama etkinliklerinin işitme engelli öğrencilerin sosyal becerilerini anlamlı düzeyde geliştirdiği ortaya çıkmıştır (Akfırat, 2004).

Yılmaz ve Çam (2007) yaptıkları çalışmada sosyal becerilerden olan “bir işi yapma ve yürütme”, “ilişkiyi başlatma ve sürdürme” ile “kendini kontrol etme” becerilerini yaratıcı drama ile geliştirmeye çalışmışlardır. Öğretmen adaylarıyla yapılan çalışma

da “Sosyal Becerileri Değerlendirme Ölçeği” ile toplanan verilere göre yaratıcı drama etkinliklerinin öğretmen adaylarının sosyal becerilerini geliştirdiği ortaya çıkmıştır.

Sosyal beceri eğitiminin ilköğretim 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin sosyal uyum düzeyleri üzerindeki etkisini incelemek için kontrol gruplu ön-son test deneysel desen kullanılmıştır. Deney grubuna 10 hafta boyunca sosyal beceri programı uygulanmıştır. Araştırmaverileri Walker- MConnell Sosyal Yeterlik ve Okul Uyum Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formu ile toplanmıştır. Çalışma sonunda öğrencilerin sosyal yeterlik ve okula uyumlarının çeşitli etmenlere (sınıf, cinsiyet, anne-baba öğrenim durumu ve mesleği, gelir durumu, akademik başarı, öğretmen; cinsiyeti, kıdem yılı, medeni durumu) göre anlamlı fark ortaya çıktığı görülmüştür. 5. Sınıf öğrencilerinin son test puanlarının deney grubu lehine anlamlı fark çıkmakla beraber ön-son test puanları arasında da anlamlı fark çıkmıştır. 4. Sınıf öğrencilerinin ise son test puanlarının deney grubunda anlamlı fark oluşturmadığı ve aynı zamanda ön-son test arasında da anlamlı fark bulunmamıştır. 4. ve 5. Sınıfların kontrol grupları arasında ön-son test puanları arasında anlamlı fark çıkmamıştır (Çelik, 2007).

Aslan (2008) drama temelli sosyal beceri eğitiminin 6 yaş çocuklarının sosyal ilişkiler ve iş birliği davranışlarına etkisini incelediği araştırmasında 34 öğrenci ile çalışmış ve ön-son test kontrol gruplu deneme modeli kullanmıştır. Deney grubuna drama temelli 40 etkinlikten oluşan eğitim programı 12 hafta boyunca uygulanmıştır. Kullanılan davranış değerlendirme ölçeğinin analizine göre kontrol ve deney grubunun ön test sonuçlarına bakıldığında iki grup arasında anlamlı fark yok iken uygulama sonrasında deney grubu lehine anlamlı fark çıktığı görülmüştür.

Gülay (2008) tarafından yapılan bir araştırmada işbirlikli oyunların 9. sınıf öğrencilerinin sosyal becerilerine ve beden eğitimi dersine karşı tutumlarına etkisi incelenmiştir. Araştırma deney grubunda 28 ve kontrol grubunda ise 26 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Hem nitel hem de nicel yöntemlerin kullanıldığı araştırmanın verileri “Sosyal Beceri Envanteri”, “Beden Eğitimi ve Sporda Tutum Ölçeği (BESTÖ)”, gözlem ve görüşme ile toplanmıştır. Araştırmanın nicel sonuçlarına göre işbirlikli oyunların oynandığı deney grubu öğrencilerinde sosyal becerilerinin bazı alt boyutları açısından anlamlı fark bulunurken bazı boyutları açısından anlamlı fark görülmemiştir. Aynı zamanda derse karşı tutumları açısından da bir fark gözlenmemiştir. Kontrol grubunda yer alan öğrencilerinin de sosyal beceriler ve derse

karşı tutumlarında anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Araştırmanın nitel sonuçlarına göre deney grubunda yer alan öğrencilerin kontrol grubundaki öğrencilere göre ders sürecinde ve sonunda olumlu tutum içerisinde oldukları ve sosyal becerilere daha uygun davranışlar gösterdiği görülmüştür.

Durualp ve Aral (2010) yaptıkları çalışmada oyun temelli sosyal beceri eğitiminin anasınıfına devam eden altı yaşındaki çocukların sosyal becerilerini etkisini incelemiştir. Kontrol gruplu ön-son test deneysel desenin kullanıldığı çalışmaya 96 çocuk katılmıştır. Araştırma verileri “Aile Bilgi Formu” ve “Sosyal Beceri Ölçeği” ile elde edilmiştir. Verilerin analizi sonucunda oyun temelli uygulamaların yapıldığı deney grubu öğrencilerinin sosyal beceri puanlarının kontrol grubundaki öğrencilere göre anlamlı derecede farklılaştığı ve oyunun sosyal beceri geliştirmede etkili olduğu belirlenmiştir.

İlkokul öğrencilerinin sosyal becerilerini geliştirmek için uygulanan sosyal beceri eğitiminin öğrencilerin sosyal uyum düzeylerine etkisinin belirlendiği bir başka araştırmada kontrol gruplu deneysel desen kullanılmıştır. Araştırmanın verileri Walker-McConnell Sosyal Yeterlik ve Okul Uyum Ölçeği (WMC-SYOUÖ) ile toplanmıştır. Uygulanan eğitim programının öğrencilerin öğretmen tercihli sosyal davranışı, akran tercihli sosyal davranışı ve okula uyumlarını olumlu etkilediği ortaya çıkmıştır (Kabasakal ve Çelik, 2010).

Beden eğitimi dersinde oynatılan işbirlikli oyunların öğrencilerin sosyal becerilerine ve derse karşı tutumlarına etkisinin incelendiği araştırmada 9. Sınıfa giden 44 kız öğrenci yer almıştır. Deney grubunda 22, kontrol grubunda 22 kişi olacak şekilde yürütülen çalışmada 12 hafta süresince deney grubuna işbirlikli oyunlar oynatılmıştır. Araştırmanın verileri sosyal beceri envanteri ve derse yönelik tutum ölçeği kullanılarak toplanılmıştır. Verilerin analizine göre sosyal becerilerinin ön-son test arasında anlamlı farklılıklar çıkmıştır (Gülay, Mirzeoğlu ve Çelebi, 2010).

Gülhan (2012) ortaokul öğrencilerinin sosyal beceri düzeyleri üzerinde eğitsel oyunların etkisini incelediği araştırmasında Beden Eğitimi dersine ek olarak deney grubuna haftada en az 5 farklı eğitsel oyun uygulamasını 10 hafta boyunca sürdürmüştür. Araştırmaya 75 kontrol grubu 75 deney grubu olmak üzere toplam 150 öğrenci katılmıştır. Araştırma verileri sosyal beceri ölçeği ile toplanmış ve grupların ön ve son test sonuçları karşılaştırılarak gruplar arası farklılıklar incelenmiştir.

Uygulama sonunda deney grubu öğrencilerinin lehine anlamlı sonuçlar elde edilmiştir. Beden eğitimi dersine ek olarak eğitsel oyun oynayan deney grubu öğrencilerinin kontrol grubu öğrencilerine göre sosyal beceri seviyelerinde artış görülmüştür.

Etkinlik temelli sosyal beceri eğitim programının 4-5 yaş çocuklarının akran ilişkileri üzerindeki etkisini inceleyen araştırmada kontrol ve deney grubunun ön test puanları arasında anlamlı fark çıkmamıştır. Uygulama sonrasında ise kontrol grubu ve deney grubu son test puanları arasında anlamlı farkın çıktığı, aynı zamanda deney grubunda yer alan öğrencilerin araştırmanın başına göre akran ilişkilerini olumlu yönde etkilendiği sonucuna ulaşılmıştır (Topaloğlu, 2013).

Aksoy (2014) çalışmasında her biri farklı okullarda yer alan 40'ar kişilik 3 grup üzerinden (deney-1, deney 2 ve kontrol grubu) hikâye anlatma ve oyun temelli sosyal beceri eğitiminin anasınıfı çocukların sosyal becerilerine etkisini incelemiştir. Kontrol gruplu deneysel desenin kullanıldığı çalışmada deney gruplarının birine haftada ikişer saat şeklinde 12 hafta boyunca hikâye anlatma, diğer gruba oyun temelli sosyal beceri eğitimi uygulanmıştır. Çalışma sonucunda deney grubundaki öğrencilerin kontrol grubu öğrencilerine göre sosyal becerilerinin anlamlı ve daha iyi olduğu, aynı zamanda yapılan etkinliklerin daha kalıcı olduğu ortaya çıkmıştır.

Eğitsel oyunlarla desteklenen okul öncesi eğitim program uygulamalarının çocukların motor gelişimleri üzerindeki etkisi ve kalıcılığının incelendiği bir araştırma da 60-72 aylık çocuklardan oluşan çalışma gruplarına hafta da üç gün olmak üzere 8, 10, 12 hafta süresince uygulama yapılmıştır. Uygulama sonrasında yapılan analizlere göre çalışma gruplarının lehine anlamlı farklar çıktığı, ayrıca motor gelişim ve kalıcılık düzeylerinin olumlu yönde etkilendiği sonucuna varılmıştır (Akın, 2015).

Beştaş (2015) yaptığı çalışmada hareketli oyun etkinliklerinin 7-9 yaş çocuklarının sosyal davranışları üzerine etkisini incelemiştir. Çalışmaya 143'ü deney 119'u kontrol grubu olmak üzere toplam 262 öğrenci katılmıştır. Oyun temelli sosyal beceri eğitimini destekleyici şekilde hazırlanan oyunlar 10 hafta boyunca deney grubuna uygulanmıştır. Araştırma verileri "Sosyal Davranış Ölçeği" ve "Sosyal Beceri Derecelendirme Ölçeği" ile toplanılmıştır. Uygulama sonucunda deney grubundaki öğrencilerin sosyal becerilerinde artış görülmekle birlikte öğrencilerin akran ilişkilerinde, kendini ve öfkesini kontrol etme-yönetme becerilerinde gelişme yaşandığı saldırganlık, bozgunculuk gibi davranışlarında azalma olduğu görülmüştür.

Birinci sınıfa giden öğrencilerin sosyal becerilerinin cinsiyet, kardeş sayısı, anne-baba yaşam durumu, anne-baba eğitim durumu, aile ekonomik durum, sınıf mevcudu, okul öncesi eğitim alma gibi farklı değişkenler açısından incelemeyi amaçlayan araştırmada aynı zamanda çocuklardaki sosyal beceri eksikliğinin nedenleri tespit edilmiştir. Araştırmaya 527 birinci sınıf öğrencisi katılmıştır. Araştırma verileri sosyal beceri değerlendirme ölçeği, kişisel bilgi formu ve öğretmen, veli görüşme soruları ile toplanmıştır. Verilerin analizleri ışığında ilkokul çocukların sosyal becerileri ile anne-baba eğitim durumu, aile ekonomik durum, aile tutumu, okul öncesi eğitim alma durumları değişkenlerine göre anlamlı fark çıkarken; cinsiyet, kardeş sayısı, anne-baba yaşam durumu, sınıf mevcudu değişkenlerine göre anlamlı fark çıkmamıştır (Arslan, 2016).

Bu araştırmada ilkokul öğrencilerinin İngilizce kelime öğretiminde kullanılan eğitsel oyunun öğrencilerin akademik başarıları üzerindeki etkisinin incelenmiştir. Kontrol gruplu ön-son test deneysel desenin kullanıldığı çalışmada ilkokul 3. sınıfa giden 70 öğrenci yer almıştır. Deney grubunda eğitsel oyunlarla kelime öğretimi 5 hafta boyunca sürdürülmüş, kontrol grubunda ise ders kitabı etkinlikleri yapılmıştır. Uygulama sonrasında yapılan kelime başarı testinin analizine göre deney grubu lehine anlamlı fark çıktığı görülmüştür (Işık, 2016).

Yaratıcı drama esas alınarak okul öncesi öğrencilerine uygulanan sosyal beceri eğitim programının çocukların yaratıcılıklarına ve sosyal becerilerine etkisi incelemeyi amaçlayan çalışmada ön-son test kontrol gruplu model kullanılmıştır. Deney ve kontrol grubunda anaokuluna devam eden 4-6 yaş arasında 32'şer çocuk yer almıştır. Öğrencilerin yaşına ve seviyesine uygun olarak seçilen oyun etkinlikleri 10 hafta boyunca deney grubunda yer alan öğrencilere uygulanmıştır. Araştırma verileri yaratıcı düşünme testi ve sosyal beceri değerlendirme ölçeği kullanılarak toplanılmıştır. Araştırma sonucunda kontrol grubunun ön-son test puanları arasında anlamlı fark çıkmazken, deney grubunda tam tersi olmuştur. Aynı zamanda deney grubunda yer alan öğrencilerin sosyal becerilerinin geliştiği ve program öncesine göre puanların arttığı görülmüştür (Sevgen, 2016).

İlkokul çocukların temel motor becerilerinin gelişiminde eğitsel oyunların etkisinin araştırıldığı çalışmada deney grubuna haftada 3 gün olmak üzere 12 hafta boyunca ilkokul müfredatının yanında eğitsel oyunların yer aldığı program uygulanmıştır.

Çalışmada 1. 2. ve 3. Sınıfa giden 118 (deney grubu:54, kontrol grubu:54) öğrenci yer almıştır. Araştırma verileri “Bruininks-Oseretsky Motor Yeterlilik Testi” ile toplanılmış. Analiz edilen verilere göre deney grubunda yer alan öğrencilerin motor beceri gelişimlerinin kontrol grubunda yer alan öğrencilere göre daha iyi geliştiği ve yüksek düzeyde olduğu görülmüştür (Koç, 2017)

Bu araştırmada eğitsel oyunla entegre edilmiş işbirlikli öğrenme modeli ile öğretim yapılan fen bilimleri dersinde öğrencilerin fen öğrenimine yönelik motivasyonları ve sosyal beceri düzeyleri incelenmiştir. Deney-kontrol gruplu yarı deneysel desen kullanılan araştırmada veriler “Fen Öğrenimi Motivasyon” ve “Sosyal Beceri” ölçekleri ile toplanmıştır. Verilerin analizi sonucunda deney grubunda yer alan öğrencilerin lehine istatistiksel açıdan fen öğrenimine yönelik motivasyonları ve sosyal beceri düzeyleri anlamlı farklar bulunmuştur (Yıldız, Şimşek ve Ağdaş, 2017).

Fen Bilimleri dersi ile ilgili yapılan başka bir araştırmada “Dolaşım Sistemi” konusunun eğitsel oyun yöntemi ile öğretilmesinin öğrencilerin sosyal becerileri, okula ilişkin tutumları ve fen kaygı düzeyleri üzerine etkisi tespit edilmiştir. Kontrol gruplu yarı deneysel desen kullanılarak yürütülen araştırmanın verilerisozyal beceri ölçeği, okula ilişkin tutum ölçeği ve fen bilimleri öğrenme kaygı ölçeği ile toplanmıştır. Verilerin analizi sonucunda eğitsel oyun yönteminin uygulandığı öğrencilerin sosyal beceri düzeyleri anlamlı şekilde yüksek olurken fen kaygı düzeylerinin ise anlamlı şekilde düşük olduğu görülmüştür (Yıldız, Şimşek ve Aras, 2017).

Okul öncesi dönem çocuklarında eğitsel oyunlar oynatılarak hangi değerleri kazandığını ortaya çıkarmayı amaçlayan bir eylem araştırmasında 23 öğrenciye her gün bir oyun üzere toplam 10 eğitsel oyun oynatılmıştır. Araştırmaya ait veriler gözlem ve görüşme yoluyla toplanılmıştır. Uygulama sonucunda öğrencilerin eğitsel oyunlar sayesinde duygusal, sosyal, zihinsel ve bedensel özelliklerinin geliştiği görülmüştür. Aynı zamanda çocukların kurduğu sosyal ilişkiler sayesinde iletişim ve sosyal becerilerin geliştiği bununla beraber öğrencilerin saygı, nezaket, mutluluk, yardımseverlik, hoşgörü, sorumluluk gibi birçok değeri de kazandığı gözlenmiştir (Gündüz, Aktepe, Uzunoğlu ve Gündüz, 2017).

Kadın konukevlerinde kalan çocuklarda oyun terapisinin sosyal beceri ve problem davranışlara etkisinin incelendiği deneysel bir çalışma, konukevlerinde anneleri ile

kalan 8 çocuk ile yapılmıştır. Deney grubunda yer alan 4 çocuğa, bir oturumu 30 dakika süren 14 oturumda oyun terapisi uygulanmıştır. 'Ebeveyn-Çocuk Bilgi Formu'' ve "Okul Öncesi ve Anaokulu Davranış Ölçeği" ile toplanan araştırma verilerine göre oyun terapisi uygulanan çocukların sosyal becerilerinin arttığı ve problemleri davranışların azaldığı görülmüştür (Saltık, 2018).

Anaokul dönemindeki 60-72 aylık çocukların yer aldığı 2 deney grubu ve 1 kontrol grubu üzerinden aile katılımı ile desteklenen sosyal beceri oyunlarının çocukların sosyal becerilerinin gelişimi üzerindeki etkisi araştırılmıştır. Araştırmada ön-son test yarı deneysel desen kullanılmış ve araştırma verileri "Anaokulu ve Anasınıfı Davranış Ölçeği" ile toplanmıştır. Deney 1-2 gruplarına haftada 3 gün olmak üzere 8 hafta süresince sosyal beceri oyunları oynatılmıştır. Ayrıca deney 2 grubunun bu oyunların yanında aile destekli oyunlara katılımı sağlanmıştır. Uygulama sonucunda son test puanlarına bakıldığında deney gruplarının lehine anlamlı fark çıktığı görülmüştür. Ayrıca deney 2 grubunun deney 1 grubuna göre son test puanının daha fazla çıktığı sonucuna ulaşılmıştır (Boz, Uludağ ve Tokuç, 2018).

Türkoğlu (2019) yaptığı çalışmada dördüncü sınıf öğrencilerinin sosyal becerilerinin gelişmesi üzerinde "Eğitici Masa Oyunları Eğitim Programı" ile oyunlarının etkisini incelemiştir. Ön-son test deneysel araştırma modelinin kullanıldığı çalışmaya 80 öğrenci katılmıştır. Araştırma verileri genel bilgi formu ve sosyal beceri değerlendirme ölçeği ile toplanmıştır. Program araştırmacı tarafından düzenli ve kontrollü bir şekilde 10 hafta boyunca toplam 20 saat uygulanmıştır. Uygulama sonucunda dördüncü sınıf öğrencilerinin sosyal beceri gelişimlerinde anlamlı fark olduğu ortaya çıkmıştır.

Yüce (2019) tek gruplu ön-son test deneme modeli kullanarak yaptığı çalışmada grup oyunları ile desteklenen beden eğitimi dersinin 6. ve 7. sınıfa devam eden öğrencilerin sosyal becerilerine etkisini incelemiştir. Bu amaç doğrultusunda 10 hafta süresince beden eğitimi dersi grup oyunları ile yürütülmüş ve veriler sosyal beceri değerlendirme ölçeği toplanmıştır. Uygulama sonrasında öğrencilerin ön-son test puanları arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Fakat öğrencilerin yapılan etkinlikleri çok sevdikleri ve fiziksel etkinliklerden hoşlanma düzeylerinin arttığı sonucuna varılmıştır.

Oyun terapi yöntemi kullanılarak 7-12 yaşındaki otizmli çocukların sosyal becerilerinin gelişiminin incelendiği araştırmada yarı deneysel desen kullanılmıştır. Deney grubuna haftada 3 oturum olacak şekilde 12 hafta boyunca çocuk merkezli oyun

terapi yöntemi uygulanmıştır. Araştırma verileri “Otizm Sosyal Beceri Profili Ölçeği” ölçeği ile toplanmıştır. Uygulama sonunda son test puanlarının deney grubu lehine anlamlı olduğu ve çocukların sosyal becerilerinin gelişiminde oyun terapisinin olumlu yönde etkisi görülmüştür (Deniz,2019).

İlkokul birinci sınıf öğrencilerinin okula uyumları ve sosyal becerilerinin okul kaygı düzeyleri ve çeşitli demografik etmenler açısından incelemeyi amaçlayan başka bir çalışmada ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmada 344 birinci sınıf öğrencisi yer almıştır. Araştırmanın verileri kişisel bilgi formu, sosyal yeterlik ve okul uyum ölçeği, okul kaygı ölçeği ve öğretmen formu kullanılarak toplanmıştır. Verilerin analizi sonucunda kaygı düzeyi düşük olan öğrencilerin sosyal beceri ve uyumunun daha iyi olduğu görülmüştür. Öğrencilerin sosyal beceri ve uyumlarının cinsiyet, doğum sırası değişkenlere göre farklılaşmadığı; okul öncesi eğitim alma değişkenine göre ve anne- baba eğitim değişkenleri açısından ise farklılık gösterdiği saptanmıştır (Demirci, 2019).

Yıldız (2019) yaptığı çalışmada eğitsel dijital oyunlar ve sınıf içi oyunlarla yürütülen fen eğitiminin okul öncesi öğrencilerin bilimsel süreç becerilerine ve bilişsel gelişim düzeylerine etkisini yarı deneysel model kullanarak araştırmıştır. Uygulama 10 hafta boyunca 8 eğitsel sınıf içi oyunların oynatıldığı deney 1 grubu, 8 dijital eğitsel oyunların oynatıldığı deney 2 grubu ve geleneksel yöntemlerin kullanıldığı kontrol grubu ile yürütülmüştür. Toplanan verilerin analizi ışığında deney gruplarının lehine anlamlı fark çıkmıştır. Deney gruplarının bilimsel süreç beceri ve bilişsel gelişim değerlendirme son test puanlarında anlamlı artış gözlenirken, kontrol grubunda anlamlı artış gözlenmemiştir.

Gözler, Turan ve Turan (2020) yaptıkları çalışmada ilkokul öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerinin, cinsiyet, tercih ettiği oyun alanı, oyunda tercih ettiği kişi sayısı ve günde oyun oynama süresi değişkenlerine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemişlerdir. Araştırmada sosyal beceri envanteri ve kişisel bilgi formu kullanılarak veriler toplanmıştır. Uygulama sonucuna göre öğrencilerin sosyal beceri puanlarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık göstermediği, ancak oyunda tercih ettikleri kişi sayısı, oyun alanları ve günde oyun oynama süresi değişkenlerine göre anlamlı farklılık gösterdiği ortaya çıkmıştır.

Okul öncesine giden 60- 72 aylık 24 çocuğun yer aldığı çalışmada oyun temelli sosyal beceri eğitiminin çocuklardaki dil gelişimi üzerindeki etkisi incelenmiştir. Çalışmanın deney grubuna haftada 2 saat olmak üzere dil gelişimini destekleyici oyun temelli etkinlikler 8 hafta süresince uygulanmıştır. Uygulama sonucunda deney ve kontrol grubu arasında dil gelişimleri üzerinde anlamlı farklılıkların olduğu belirlenmiştir. Oyun temelli eğitim programının deney grubu öğrencilerinin dil gelişimini anlamlı derecede artırdığı ortaya çıkmıştır (Acıbal, 2020).

Eğitsel oyunların çocukların motor becerilerine etkisinin incelendiği bir araştırmada 7-8 yaş aralığında ki 23'ü kız 25'i erkek olmak üzere 48 gönüllü çocuk yer almıştır. Araştırmanın uygulama süreci haftada 2 gün 80 dakika olmak üzere toplam 9 hafta boyunca eğitsel oyunlar oynatılarak yürütülmüştür. Çocukların “durarak uzun atlama, sağ-sol el kavrama kuvveti, sağlık topu fırlatma, çeviklik ve sürat koşusu, otur-eriş” faaliyetlerinin ön-son test ölçümleri yapılarak veriler toplanmıştır. Verilerin analizine göre eğitsel oyunların öğrencilerin motor becerilerini artırmada anlamlı katkı sağladığı sonucuna ulaşılmıştır (Aynacıyan ve Özer, 2020).

Izgar (2020) yaptığı durum deseni çalışmasında ilkokul öğretim programları içerisinde yer alan “dürüstlük, dostluk, sorumluluk, sabır, dayanışma, eşitlik, adalet” kök değerleri temel alınarak oluşturulan kazanımlarla ilişkili eğitsel oyunların öğrencilerin bilişsel yapılarına etkisini incelemiştir. Araştırmanın çalışma grubunu 2, 3 ve 4. sınıflarında öğrenim gören 69 öğrenci oluşturmuştur. Kelime ilişkilendirme testi ve öğretmenlerden alınan yarı yapılandırılmış görüşme formuna göre toplanan verilerin analizine göre eğitsel oyunların öğrencilerin bilişsel yapılarına olumlu katkıları olduğu, öğrencilerin eğitsel oyunlarda eğlendikleri ve severek oynadıkları aynı zamanda eğitsel oyunların kazanımlarla ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Birinci sınıf öğrencilerinin okula uyumlarını yaratıcı drama yöntemiyle geliştirmeyi amaçlayan bir araştırmada okula yeni başlayan öğrencilerin okul ortamına, öğretmenine, arkadaşlarına, okul çalışanlarına ve diğer öğrencilere, sınıf ve okul kurallarına uyum süreçlerine katkıda bulunulmuştur. Araştırma kontrol grupsuz ön-son test yöntemi ile birinci sınıfa başlayan 19 öğrenci ile yürütülmüştür. Okulun uyum haftasında 21 saat oyunlarla drama etkinlikleri yapılmıştır. Kazanım değerlendirme formu ile nicel veriler; çalışmaya katılan öğrenci, veli, öğretmen, yönetici ve gözlemci öğretmen adaylarının görüşleri ile de nitel veriler toplanmıştır. Uygulama sonrasında

öğrencilerin uyum süreçlerine oyunlarla yürütülen dramanın etkinliklerinin olumlu katkısı olduğu ve anlamlı derecede arttığı aynı zamanda sosyal becerilerinin gelişimini de olumlu etkilediği gözlenmiştir (Tosun, 2020).

Deneysel araştırma deseninin kullanıldığı bu çalışmada ise dramanın kaynaştırma eğitimi alan hafif düzeyde zihinsel engelli okul öncesi öğrencilerinin sosyal etkileşim, iş birliği, yardımlaşma, paylaşma gibi becerileri üzerindeki etkisi incelenmiştir. Araştırma drama eğitimi almamış 60-66 aylık çocuklar ve yine drama eğitimi almamış öğretmenlerle yürütülmüştür. Deney grubuna haftada 2 kez olmak üzere 8 hafta boyunca toplam 16 oturum şeklinde drama eğitimi verilmiştir. Etkileşim dereceleme ölçeği ve gözlem formu ile toplanan verilerin analizi sonucunda deney grubundaki öğrencilerin iş birliği, yardımlaşma, paylaşma ve sosyal etkileşim becerileri puanlarının kontrol grubu öğrencilerine göre daha yüksek çıktığı belirlenmiştir (Şenol ve Metin, 2021).

Eğitsel oyunlarla desteklenen beden eğitimi derslerinin çocukların problem çözme becerilerine ve değer gelişimlerine etkisini incelemeyi amaçlayan deneysel çalışmada 7. sınıfa giden 32 öğrenci yer almıştır. Uzman görüşü alınarak hazırlanan 48 eğitsel oyun deney grubuna 8 hafta boyunca oynatılmıştır. Uygulama sonunda yapılan son ölçümlere göre problem çözme ve değer gelişimi puanlarında deney grubu lehine anlamlı farkın çıktığı, kontrol grubunda ise anlamlı farkın çıkmadığı görülmüştür (Aydın, 2021).

Oyun temelli eğitim programının öğrencilerin sosyal beceri ve duygu düzenleme düzeylerine etkisinin incelendiği araştırma koruyucu bakım altında olan 6 yaş çocuklarıyla yürütülmüştür. Deney grubunda 6, kontrol grubunda 6 çocuğun yer aldığı çalışma da ön -son test deneysel model kullanılmıştır. Koruyucu altında olan çocukların ihtiyaçları doğrultusunda araştırmacı tarafından hazırlanan sosyal beceri geliştirme programı 10 hafta boyunca deney grubuna uygulanmıştır. Demografik Bilgi formu, Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği ve Duygu Ayarlama Ölçeği ile toplanan verilerin analizine göre çocukların ön-son test puanları arasında anlamlı fark çıkmadığı sonucuna ulaşılmıştır (Aksakal ve Güloğlu, 2021).

Süngü (2022) yaptığı çalışmada eğitilebilir derecede zihinsel kısıtlılığı olan çocukların sosyal becerilerinin geliştirilmesinde “Uyarlanmış Eğitsel Oyun” programının etkisini incelemiştir. Bu doğrultuda ön-sontest kontrol gruplu deneysel yöntem kullanılan

araştırmada “Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği” ile veriler toplanmıştır. Araştırma sonucunda uyarlanmış eğitsel oyun programının hedeflenen sosyal becerilerin kazandırılmasında etkili olduğu ve deney grubunda yer alan çocukların sosyal becerilerinde daha fazla gelişme olduğu tespit edilmiştir.

Sosyal bilgiler dersinde kullanılan dijital öykü ve eğitsel oyun destekli etkinliklerin öğrencilerin akademik başarı, derse karşı tutum ve sosyal becerileri üzerindeki etkisinin incelendiği araştırmada karma araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırma dijital öykünün kullanıldığı deney 1 grubu, eğitsel oyunların kullanıldığı deney 2 grubu ve kontrol grubu olmak üzere 3 farklı gruba yürütülmüştür. Altı hafta süren uygulama sonucunda öğrencilerin akademik başarı yönünden üç grubunda son test puanlarında artış görüldüğü ancak gruplar arasındaki istatistiksel olarak farkın deney grupları lehine anlamlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin derse karşı tutumları ve sosyal becerileri açısından bakıldığında deney gruplarındaki öğrencilerin son test puanlarında anlamlı fark çıktığı ancak kontrol grubunda anlamlı fark çıkmadığı görülmüştür (Kandemir, 2023).

Türkiye’de eğitsel oyunlarla sosyal becerilerin geliştirilmesine yönelik yapılan çalışmalarda oyun temelli etkinliklerin (eğitsel oyunlar, drama ve işbirlikli oyunların) çocukların bilişsel, sosyal, duygusal, motor, dil, özbakım becerilerini geliştirip geliştirmediği araştırılmıştır. İncelenen araştırmalarda veri toplama aracı olarak sosyal beceri envanteri, sosyal beceri değerlendirme ölçeği, kazanım değerlendirme formu, uyum ölçeği ve sosyal yeterlilik ölçeği gibi çeşitli araçlar kullanılmıştır. Bu çalışmalarda eğitsel oyunlar, çeşitli becerileri geliştirmek için bağımsız olarak uygulandığı gibi beden eğitimi, fen bilimleri ve İngilizce gibi derslere ait kazanımların gerçekleştirilmesinde bir teknik ya da yöntem olarak kullanılmıştır.

Bu araştırmalarda eğitsel oyunların iletişim, akran ilişkileri, ilişkiyi başlatma, kendini kontrol etme, iş birliği, paylaşma, yardımlaşma becerileri üzerinde olumlu etkisi olduğu belirlenmiştir. Eğitsel oyunların öğrencilerin başarılarını, çeşitli derslere karşı tutumlarını geliştirmede olumlu katkı getirdiği ortaya çıkmıştır. Uygulamalar sonucunda katılımcıların eğlendikleri, mutlu oldukları, etkinliklerin hoşlarına gittikleri, istenmeyen öğrenci davranışlarının azaldığı, saldırganlık, bozgunculuk gibi davranışlarının azaldığı, kaygı düzeylerin azaldığı, derse karşı tutumların arttığı, sosyal becerilerin ve motor becerilerin geliştiği, etkinliklerin kalıcı olduğu, saygı,

nezaket, mutluluk, yardımseverlik, hoşgörü, sorumluluk gibi birçok değeri kazandığı sonuçlarına ulaşmıştır.

2.2.2. Yurtdışında yapılan çalışmalar. Araştırmanın amacına uygun olarak yurt dışında yapılan ve ulaşılabilen çalışmalar aşağıda özetlenmiştir.

Licciardello, Harchik & Luiselli (2008), altı-sekiz yaşları arasında olan otizmlili 4 çocuğun akranlarıyla etkileşimli oyun sırasında sosyal beceri müdahalesini değerlendirmiştir. Sosyal becerilerini geliştirmek için grup oyunları, akran ve arkadaşlıkların yer aldığı akran etkileşimleri yer almıştır. Araştırmada sosyal yetersizliği olan dört çocuğun 150 normal gelişim gösteren çocukların sınıftaki ve bahçedeki oyun süreçlerine katılmaları sağlanarak gözleme dayalı bir araştırma yapılmıştır. Yapılan müdahale sonucunda otizmlili çocuklar ile akranları arasındaki sosyal etkileşimlerde artış olduğu gözlenmiştir.

O'Connor & Stagnitti (2011), 5-8 yaş aralığındaki çocuklarla "Oynamayı Öğren" programına dayalı olarak yaptıkları çalışmada oyun programına katılan ve geleneksel yolla yapılan uygulamalara katılan çocukların oyun, dil, davranış ve sosyal becerilerini karşılaştırmak istemişlerdir. Yarı deneysel yöntemle yapılan araştırmada veriler ön ve son ölçümler kullanılarak yapılmıştır. Altı ay süren uygulama sonucunda oyun programına katılan çocukların oyun eksikliklerinde önemli bir azalma gösterdiğini, sosyal açıdan daha az rahatsız edici hale geldiklerini ve akranlarıyla sosyal olarak daha bağlantılı hale geldiklerini ortaya çıkmiştir.

Ataşak, Baradaran & Ahmedvend (2013) yarı deneysel desenle yürüttükleri çalışmada eğitsel bilgisayar oyunların öğrencilerin sosyal becerileri üzerindeki etkisini incelemişlerdir. Bu doğrultuda 5. sınıfa giden 60 öğrenci ile çalışılmıştır. Deney grubuna iki ay süresince eğitsel oyunlar 45'er dakika seanslar düzenlenerek oynatılmıştır. Uygulama sonucunda eğitsel bilgisayar oyunların öğrencilerin sosyal becerilerine etkisinin nicel olarak 13,8 puan arttığı sonucuna ulaşılmıştır.

Sosyal beceri eğitiminin duygusal ve davranışsal bozukluğu olan öğrencilerin spor ve oyun davranışları üzerindeki etkisini inceleyen bir araştırmada 10-17 yaş arasında bulunan 6 öğrenci yer almıştır. Araştırmanın amacına uygun olarak spor ve oyun davranışları programı öğrencilere 15 ders planı çerçevesinde uygulanmıştır. Uygulama

haftada 3 kez 20-25 dakika sürecek şekilde yapılmıştır. Öğrencilerden beklenen uygun davranışlar beden eğitimi derslerinde ve teneffüslerde gözlemlenerek kayıt altına alınmıştır. Ayrıca uygulama sırasında da video kayıt yapılmıştır. Uygulama sonrası öğrencilerin uygun ve uygunsuz davranışlarını gösterme düzeylerine bakılmıştır. Araştırmanın sonucuna göre öğrencilerin %83'ü teneffüslerde ve beden eğitimi dersinde uygun oyun davranışlarını arttırırken %17'sinde bir gelişme olmamıştır (Samalot & Porretta, 2013).

Shakibaei, Rahimaghaee & Arish (2013) ön-son test yarı deneysel olarak İran'da yaptıkları çalışmada 8-12 yaş arası 20 zihinsel engelli kız çocuklarının sosyal becerileri üzerinde eğitsel oyunların etkisini incelemişlerdir. Rastgele seçilen 10 kız öğrenci deney grubunu oluştururken diğer 10 öğrenci ise kontrol grubunu oluşturmuştur. Deney grubunda yer alan öğrenciler eğitsel oyunlarla destekli sosyal becerilerle eğitilirken diğer grup normal eğitim almıştır. Araştırma verileri Wailand'ın sosyal büyüme testi ile toplanmış ve araştırma sonucunda deney grubunun kontrol grubuna kıyasla yüksek bir puan aldığı görülmüştür.

Oyun temelli bir öğrenme ortamının çocukların sosyal beceri bilgisi ve kullanıcı kabulünün öğrenme çıktılarına nasıl etkilediğini ortaya koymayı amaçlayan bir çalışmada araştırmacılar eğitici oyunlardan Web tabanlı bir oyun geliştirmişlerdir. Bu oyunla beraber oyunun hem sosyal beceri kazandırmada hem de algılanan oynanabilirlik ve oyunbozanlık gibi oyunda kullanıcı kabulü değerlendirmesi de amaçlanmıştır. Araştırmanın katılımcıları bir devlet okulunda yer alan 10 yaşındaki 148 öğrenci oluşturmuştur. 72 öğrenci deney grubunda, 76 öğrenci de kontrol grubunda yer almıştır. Uygulama sonucunda deney grubundaki öğrencilerin yüksek sosyal beceri puanını elde etmesi oynanabilirlik açısından da olumlu yanıt verdiğini göstermiştir (Tan, Goh, Ang & Huan, 2016).

Gibbon, Duffield, Hoffman & Wageman (2017) okuma başarısızlığı riski taşıyan dokuz birinci sınıf çocuğunu iyileştirici okuma müdahalelerine katarak yaptıkları çalışmada 11 hafta boyunca haftada dört kez gerçekleştirilen ve 10 dakikalık doğrudan fonemik farkındalık eğitimi ve 10 dakikalık görsel kelime oyunlarını içeren müdahale programı uygulamışlardır. Program sonunda öğrencilerin sesli okuma akıcılığı, görünen sözcükleri tanıma ve okumaya motivasyonları hakkında veriler toplanmıştır. Öğrencilerin daha ilgili oldukları ve tablet uygulamaları yerine görsel kelime kartları

ve masa oyunlarını tercih ettikleri görülmüştür. Sonuçlar, müdahale olarak oyunların görsel kelime öğrenimini hızlandırabildiğini ve fonemik farkındalık üzerine doğrudan öğretimle birleştirildiğinde birinci sınıf öğrencilerinin görsel kelime başarısında son derece etkili olduğunu göstermiştir. Katılımcılar, daha önce üzerinde çalışılan, telafi amaçlı birinci sınıf öğrencilerinin iki katı oranda ilerleme kaydetmiştir. Ayrıca ortaya çıkan sonuçlar doğrultusunda iyileştirici okuma programlarındaki müdahale oyunlarının öğrenci katılımı üzerinde doğrudan bir etkiye sahip olduğunu göstermiştir.

Endonezya'nın MedanSelayang Bölgesi'nde yapılan bir araştırmada eğitsel oyunlar ile motor, dil ve sosyal becerilerin gelişimi arasındaki ilişki belirlenmiştir. Erken çocukluk programında 21 ve yedi ayrı anaokulundaki 100 öğrenci ve 29 öğretmen araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. Araştırmada nitel ve nicel yöntemlerden oluşan karma yöntem kullanılmış olup veriler anket, kontrol listesi, Denver Gelişimsel Tarama Testi (DDST), Vineland Sosyal Olgunluk Ölçeği (VSMS) ve Sözlü Dil Gelişim Ölçeği (VLDS) ile toplanmıştır. Öğretmenlerden elde edilen veriler nitel olarak, öğrencilerden elde edilen veriler ise nicel olarak analiz edilmiştir. Elde edilen verilere göre eğitsel oyunlarla motor beceriler, dil ve sosyal becerilerin gelişimi arasında anlamlı ilişki olduğu ortaya çıkmıştır. Aynı zamanda geliştirme dili ve sosyal becerilerin eğitsel oyunlarla anlamlı ilişkisi belirlenmiştir. Araştırma sonunda öğrencilerin motor, dil ve sosyal becerilerini geliştirme açısından öğretmenlerin etkili eğitici oyunlardan yararlanması önerilmiştir (Siregar, Wau & Hartini, 2018).

Zehrina, Hazim, & Siniša (2018), ilkökul çocuklarında sosyal becerilerin gelişimini araştırmak ve sosyo-demografik özelliklere göre benzerlik ve farklılıkları belirlemek amacıyla yaptıkları çalışmada 17 ilkökulda öğrenim gören 1639 beşinci ve sekizinci sınıf öğrencileri yer almıştır. Elde edilen bulgular sonucunda sosyal yeterliliğe ilişkin öz değerlendirmenin yüksek düzeyde olduğu belirlendi. Sonuçlar ayrıca öğrencilerin cinsiyet ve sınıflarına göre sosyal yeterlilik değerlendirmesinde katılımcılar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğunu aynı zamanda sosyal yeterlilik ile öğrencilerin okul performansı arasında olumlu ilişki olduğunu göstermiştir.

Smogorzewska & Szumski (2018) yaptıkları çalışmada “Oyun Zamanı/Sosyal Zaman” ve “Problem Çözebilirim” yöntemlerinin çocukların sosyal becerilerin geliştirilmesine ve zihin teorisinin gelişimine katkısının olup olmadığını test etmek istemişlerdir. Araştırmanın çalışma grubunu sosyal işlevselliği düşük, engeli olan ve olmayan

yaklaşık 200 okul öncesi çocuk oluşturmıştır. Yapılan uygulama derslere katılan çocukların sosyal becerilerinin kontrol grubundaki çocuklara göre daha fazla geliştiğini göstermiştir. Her iki yöntemin de engelli ve engelli olmayan çocuklarda sosyal beceri ve zihin gelişiminde etkili olduğu sonucu ortaya çıkmıştır.

Geleneksel oyun temelli öğrenmenin öğrencilerin sosyal becerileri üzerindeki etkisini belirlemek amacıyla yapılan çalışmada ön test son test kontrol gruplu deneysel desen yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini oluşturan deney grubunda 30 öğrenci ve kontrol grubunda 25 öğrenci yer almıştır. Veri toplama aracı olarak görüşme kılavuzları, gözlem kılavuzları ve dokümantasyon dahil olmak üzere test dışı teknikleri kullanılmıştır. Yapılan çalışma sonucunda öğrencilerin sosyal becerilerinde geleneksel oyun kullanımının öğrenme üzerinde anlamlı bir etkisi olduğu sonucuna varılmıştır (Nugraha, Handoyo & Sulistyorini, 2018).

Japonya’da öğrencilerin iletişim becerilerini geliştirmek ve kişilerarası çatışma problemlerini çözmeyi kolaylaştırmak amacıyla sosyal beceri eğitimi uygulanmıştır. Araştırmada ilkökul öğretmenlerine bu eğitimde yardımcı olması için kart oyunu geliştirilmiştir. Problem çözme modeline göre hazırlanan ve öğrencilerin sosyal bağlamda düşünerek alternatif çözümler bulmaya sevk eden bu kart oyunları 9-10 yaşlarındaki 79 öğrenciye oynatılmıştır. Uygulama sonucunda öğrencilerin sorunlara alternatif çözümler üretmenin ve zıt fikirlerde uzlaşabilmenin önemini anladıkları ve başarılı oldukları gözlenmiştir (Okada & Matsuda, 2019).

Suswandari, Siswandari, Sunardi & Gunarhadi, (2020) yaptıkları çalışmada ilkökul öğrencilerinin sosyal becerilerini tanımlamaya çalışmışlardır. Nitel araştırma yaklaşımı dikkate alınarak yürütülen çalışmada gözlem ve belgelere dayalı olarak veriler toplanmıştır. Çalışma sonunda öğrencilerin %35’nin sosyal becerilerde iyi olduğu, %65’nin ise iyi olmadığı belirlenmiştir. Ayrıca veriler genel olarak ilkökul öğrencilerinin sosyal becerilerinin düşük olduğunu göstermiştir

Tersi & Matsouka (2020) okul öncesi çocuklarda oyunsal aktivitelerin sosyal beceri gelişimlerine etkisinin inceledikleri araştırmada ön test- son test kontrol gruplu deneysel yöntem kullanılmıştır. Çocukların iş birliği, etkileşim ve bağımsızlık gibi sosyal becerileri ve davranış sorunlarına ait veriler “Okul Öncesi ve Anaokulu Davranış Ölçeği” ile toplanılmıştır. Uygulama süreci haftada iki etkinlik olacak şekilde dört hafta boyunca sürmüştür. Uygulama sonucunda deney ve kontrol grubu

öğrencilerin sosyal davranışlarında iyileşme olduğu aynı zamanda deney grubunun dışsallaştırma problemlerinde kontrol grubuna göre önemli bir iyileşme gösterdiği ortaya çıkmıştır. Araştırma sonucunda oyun amaçlı aktivite programlarının çocukların sosyal becerilerine olumlu etkisi olduğu ifade edilmiştir.

Sosyal beceri ve eğitsel oyunlarla ilgili Türkiye’de olduğu gibi yurt dışında da yapılan çalışmalar sosyal becerilerin gelişiminde eğitsel oyunların olumlu katkıları olduğunu göstermiştir. Ancak azda olsa bazı araştırmalarda eğitsel oyunların sosyal becerileri geliştirme konusunda etkili olmadığı sonucuna da ulaşılmıştır. İncelenen araştırmalara göre eğitsel oyunların çocukların sosyal becerilerinin yanında dil, motor, problem çözme becerilerinin gelişimi; değerleri kazandırma, farklı derslerin öğretiminde ve öğrencilerin derse karşı tutumları, akademik başarıları gibi farklı açılar üzerindeki etkisi de ele alınmış ve sonuçlar olumlu yönde çıkmıştır. Ayrıca yapılan incelemeler doğrultusunda eğitsel oyunlar zihinsel engelli çocuklar, koruma altındaki çocuklar, okulöncesi, ilkokul, ortaokul ve lise öğrencileri üzerinde etkili sonuçlar verdiği görülmüştür.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırma modeli, çalışma grubu, veri toplama aracı, verilerin toplanması ve verilerin analizi gibi araştırmanın alt bölümleri ile eylem planının içeriği ve uygulama süreci açıklanmıştır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Çalışmanın en başından en sonuna kadar eylem araştırması süreçleri işe koşulmuştur. Çalışmayı yürüten araştırmacının sınıf öğretmeni olması ve araştırmaya konu olan sorunlarla okul yaşamında yüz yüze gelmesi ve bu sorunlara çözüm üretme güdüsü ve zorunluluğu bu çalışmanın eylem araştırması kapsamında yürütülmesinin temel dayanağı olmuştur. Eylem araştırması Ocak ve Baysal (2021, s.20) tarafından şu şekilde açıklanmıştır:

Eylem araştırmaları eğitim çalışanlarının kendi okullarını, sınıflarını, eğitimsel çalışmaların ve girişimlerin geliştirilmesini ve uygulamasını, bu uygulamaların etkililiğinin değerlendirilmesini eleştirel olarak ele almaktadır. Böylece eğitimsel sorunların ele alınmasında farklı bir bakış açısı sunmaktadır. Eylem araştırması öğretmenin öğretme ve sınıf içi sorunları çözme çabasının bir yansımasıdır.

Öğretmen araştırması olarak da bilinen eylem araştırması, öğretmen, yönetici, uzman gibi eğitim örgütlerinde çalışanların kendi problemlerine çözüm bulmada veya kendilerini yenilemekte kullandıkları araçtır. Eylem araştırması, küçük gruplar üzerinde uygulanabilmesi ve sorunu yaşayanın araştırmacı olmasından dolayı daha çok eğitimciler tarafından kullanılan bir araştırma yöntemidir. Eylem araştırması sınıf içi problemlerin çözümünde, ders programlarının iyileştirilmesinde kullanılır. Aynı zamanda öğretmenin öğretim etkinliklerini geliştirmesine katkı sağlayarak öğrencilerin daha iyi öğrenim süreci geçirmesini sağlar (Beyhan, 2013). Eylem araştırması ile beraber öğretmenler sınıfındaki öğrencileri daha iyi tanıyabilir, kendilerini eleştirebilir ve yeni teknikler geliştirerek öğrencilerin öğrenmelerine katkı

sağlar. Yaşadığı tecrübeleri benzer sorunlar yaşayan meslektaşları ile paylaşarak onlara yardımcı olmanın yanında onlarla iletişim kurarak sınıf içerisinde çıkabilecek problemlere çözüm önerileri geliştirme açısından yaratıcı düşünme becerilerinin gelişmesine katkı sağlayabilir (Tezcan, Ada ve Baysal, 2016). Eylem araştırmasında araştırmacıların rolü sürece aktif olarak katılmanın yanında katılımcıların araştırmacıyı otoriter uzman yerine kaynak bir kişi olarak görmelerini sağlamaktır. Katılımcıların sorunlarını ortaya konmasına yardımcı olup sorunun çözümüne ilişkin faaliyetleri izleyip destekleyen kolaylaştırıcı danışman rolündedir (Stringer, 2014, akt. Gündoğdu ve Eken, 2021).

Bu açıklamalara dayalı olan bu eylem araştırmasında araştırmacı sınıf öğretmeni kendi okulu ve sınıfındaki var olan durumu gözlemler yoluyla tespit etmiş, ilkökul birinci sınıf öğrencilerinin ve öğretmen olarak kendisinin yaşadığı sorunları belirlemiştir. Bir dönem boyunca uzun soluklu süren bu çalışmadan elde edilen veriler ışığında ve sorunlara çözüm üretmek için eylem araştırması yapılmasına karar verilmiştir. Bu eylem araştırmasında gözlemler ve alanyazın incelemesiyle ortaya çıkarılan sorunların çözümüne yönelik çalışmalar planlanmış, uygulanmış ve değerlendirilmiştir.

Bu araştırmada eylem araştırma deseninin kullanılmasında araştırmacının aynı zamanda uygulayıcı konumda olması ve daha önceki deneyiminden ve gözlemlerinden yola çıkarak çalıştığı okulda ve bölgedeki çocukların sosyal beceriler açısından eksiklikleri fark edip bu becerileri geliştirmek istemesi önemli etken olmuştur. Bu doğrultuda ilkökul çocuklarının temel sosyal becerilerini eğitsel oyunlarla geliştirmeyi amaçlayan araştırmada araştırmacı bu durumla doğrudan ilişkili olarak kendi sınıfındaki öğrencilerin eksik olarak gördüğü veya geliştirilmesi gereken becerileri ve karşılaştığı sorunları gözlemleyerek ortaya çıkarmaya çalışmış ve bu becerilerin gelişmesine yönelik eğitsel oyunları çözüm yolu olarak kullanmıştır. Araştırma süreci ve deseni aşağıda Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1.

Araştırma süreci ve deseni

Ön Ölçümler	Eylem Aşaması	Son Ölçümler
Nitel + Nicel	Nitel	Nitel + Nicel
1. Dereceli Puanlama Anahtarı	Oyun Etkinliklerinin	1. Dereceli Puanlama Anahtarı
2. Tema Gözlem Formu	Uygulanması ve	2. Tema Gözlem Formu
3. Sosyal Beceri Değerlendirme Formu	Sürecin Gözlenmesi	3. Sosyal Beceri Değerlendirme Formu
		4. Bireysel Görüşme

Tablo 1’de görüldüğü gibi nitel ve nicel verilerin bir arada elde edildiği ve kullanıldığı eylem araştırma sürecinde öğrenci sorunlarına çözümleri denemek için araştırma kontrol grupsuz ön test son test deneysel desen ile desteklenmiştir. Çalışmanın öncesinde ve sonrasında dereceli puanlama anahtarı, tema gözlem formu ve sosyal beceri değerlendirme ölçeği kullanılmıştır. Ayrıca çalışma sonucunda araştırma süreci hakkında bağımsız bir uzmanla görüşme gerçekleştirilmiştir. Eylem araştırmasında ise belirlenen eğitsel oyun etkinlikleri yapılmış ve araştırmacı sınıf öğretmeni uygulama sonrasında gözlemlerini yazarak kayıt altında almıştır.

3.2. Çalışma Grubu

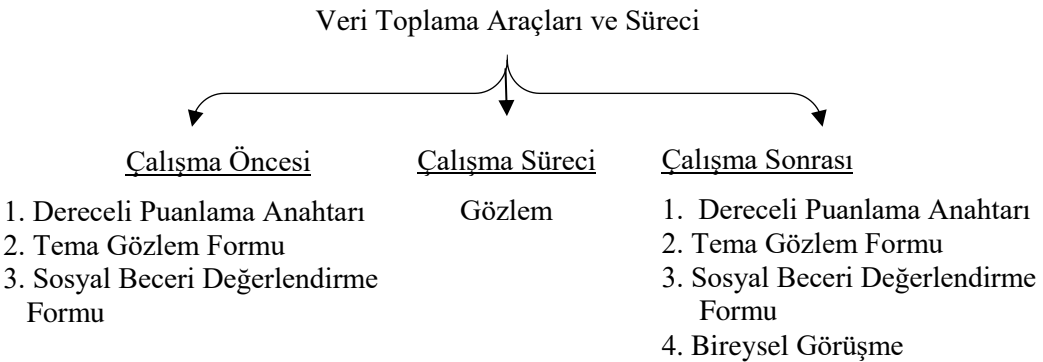
Araştırmanın çalışma grubunu amaçlı örnekleme ve kolay ulaşılabilir durum örnekleme yöntemleri esas alınarak araştırmacının görev yaptığı Şanlıurfa ili Harran ilçesine bağlı bir köy okulunun öğrencileri oluşturmuştur. Kolay ulaşılabilir durum örnekleme yöntemi yakın ve erişilmesi kolay olan durumlarda araştırmaya hız ve pratiklik sağlar (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Çalışma grubunun seçiminde araştırmacının seçilen okulda sınıf öğretmeni olarak görev yapması etkili olmuştur. Bu bağlamda çalışma grubunda 2022-2023 eğitim öğretim yılında eğitim alan 1. sınıf öğrencileri yer almıştır. Araştırmaya 15’i kız 18’i erkek olmak üzere toplam 33 öğrenci katılmıştır.

Çalışma grubu olarak seçilen okul ilçe merkezine yaklaşık 10 km uzaklıkta bulunan bir köy okuludur. Ulaşım kişisel imkanlar çerçevesinde sağlanmaktadır. Okulun bulunduğu köyde 130 hane bulunmakta ve nüfusu yaklaşık 1000 civarındadır. Köyde yaşayan halk geçimini tarım ve az da olsa hayvancılık üzerinden sağlamaktadır. Bazı aileler nisan mayıs aylarında mevsimlik işçi olarak çalışmaya gitmektedir. Aileler genellikle geniş aile olarak yaşamaktadır. Öğrenciler çok sayıda kardeş sayısına

sahiptir. Annelerin geneli ilkokul mezunu, babaların ise bir kısmı ortaokul bir kısmı lise mezunudur. Anadilleri Arapçadır. Bundan dolayı çocuklar Türkçeyi daha çok okul ortamında öğrenmektedirler. Okul binasında ilkokul ve ortaokul beraber bulunmaktadır ve 8 derslikten oluşmaktadır. Taşımali eğitimle okula civar mezralardan öğrenciler gelmekte ve sınıf mevcutları 30-40 öğrenci arasında değişiklik göstermektedir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada öğrencilerin sosyal becerilerini değerlendirmek için uzman görüşü alınarak araştırmacı tarafından geliştirilen “Dereceli puanlama anahtarı” ve “Tema gözlem formu” ile birlikte Akçamete ve Avcıoğlu (2021) tarafından geliştirilen “Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği” dikkate alınarak yine araştırmacı tarafından yeniden düzenlenen “Sosyal Beceri Değerlendirme Formu” kullanılmıştır. Araştırmanın nitel verileri desteklemek için araştırma süreci boyunca araştırmacı sınıf öğretmeni tarafından gözlem yapılmıştır. Çalışmanın veri toplama süreci ve kullanılan veri toplama araçları Şekil 2’de verilmiştir.

Şekil 2. Araştırmanın veri toplama araçları ve süreci

Şekil 2’de görüldüğü gibi çalışma öncesi ve sonrasında “Dereceli Puanlama Anahtarı”, “Tema Gözlem Formu” ve “Sosyal Beceri Değerlendirme Formu” kullanılarak araştırmanın nicel verileri, gözlem ve görüşme kullanılarak ise araştırmanın nitel verileri toplanmıştır. Araştırma sürecinde kullanılan bu veri toplama araçlarıyla ilgili bilgiler aşağıda verilmiştir.

3.3.1. Nicel veri toplama araçları. Araştırmada nicel veri toplama araçları olarak “Dereceli Puanlama Anahtarı”, “Tema Gözlem Formu” ve “Sosyal Beceri Değerlendirme Formu” kullanılmıştır. Bu nicel veri toplama araçlarının nasıl geliştirildiği, kullanıldığı ve puanlandığı aşağıda sırayla açıklanmıştır.

Dereceli Puanlama Anahtarı. Bu formun geliştirilmesinde öncelikle eylem planı çerçevesinde bir dönem boyunca yapılan gözlemler dikkate alınmıştır. Çalışma kapsamını oluşturan iletişim, iş birliği, kurallara ve yönergelere uyma becerileri ile ilgili olan ve bu becerileri geliştirmeye imkân tanıyan kazanımları belirlemek için öncelikle Beden Eğitimi ve Oyun (MEB, 2018a), Görsel sanatlar (2018b), Hayat Bilgisi (MEB, 2018c), Matematik (MEB, 2018d), Müzik (MEB, 2018e), Türkçe (MEB, 2018f) ve Sınıf Rehberlik (MEB, 2020) derslerinin öğretim programları incelenmiştir. Bu programlarda iletişim, iş birliği, kurallara ve yönergelere uyma olmak üzere araştırma kapsamında yer alan becerileri kazandırmaya yönelik kazanımlar uzman görüşlerinin desteği ile belirlenmiştir. Çalışma sonunda hayat bilgisi dersi programından 9, Türkçe dersi programından 4, müzik dersi programından 1, beden eğitimi ve oyun dersi programından 3, sınıf rehberlik dersi programından 4 olmak üzere çalışma için toplam 21 kazanım seçilmiştir.

Seçilen kazanımların hangi temalarla ilgili olduğu yine uzman görüşlerine göre belirlenmiş ve karar verilen kazanımlar Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2.

Dereceli Puanlama Anahtarında Yer Alan Tema ve İlgili Kazanımlar

Tema	Kazanımlar	Çok iyi	İyi	Orta	Zayıf	Çok zayıf
İletişim	1. Sınıf içi tanışma etkinliğine katılır. (HB.1.1.1.)					
	2. Kendisiyle akranları arasındaki benzer ve farklı yönleri ayırt eder. (HB.1.1.2.)					
	3. Okul çalışanlarını tanıır. (HB.1.1.9.) * (SRP.2. Okulda çalışan personeli tanıır.)					
	4. Oyunlara katılmaya ve oyun oynamaya istekli olur. (HB.1.1.15.)					
	5. Dinlediklerine/izlediklerine yönelik sorulara cevap verir. (T.1.1.8.)					
	6. Hazırlıksız konuşmalar yapar. (T.1.2.2.) * (SRP.3.İletişimde dinleme ve konuşma becerisini etkili bir şekilde kullanır.)					
	7. Çerçevesi belirli bir konu hakkında konuşur. (T.1.2.3.) * (SRP.1. Okula başlamaya ilişkin duygularını ifade eder.					
	8. Oyun ve fiziki etkinlikler sırasında çeşitli iletişim becerileri gösterir. (Dinler, söz hakkı ister). (BO.1.2.2.7.)					
Kurallara ve Yönergelere Uyma	1. Kuralların yaşamı kolaylaştıracağını fark eder. (SRP.4.)					
	2. Sınıf içi kuralları belirleme sürecine katılır. (HB.1.1.11.)					
	3. Okul kurallarına uyar. (HB.1.1.12.)					
	4. Okulda ve evde güvenlik kurallarına uyar. (HB.1.4.1)					
	5. Çevresindeki kişilerle iletişim kurarken güvenlik kurallarını uygular. (HB.1.4.4.)					
	6. İki ve daha fazla hareket becerisini içeren basit kurallı oyunlar oynar. (BO.1.1.1.4.)					
	7. Oyunu belirlenen kurallara göre oynar. (BO.1.1.2.4.)					
	8. Ortama uygun müzik dinleme ve yapma kurallarını uygular. (Mü.1.A.1.)					
	9. Sözel, görsel ve yazılı yönergeleri izler. (SRP.7.)					
	10. Eğitsel etkinliklerde yönergeleri izler. (SRP.8.)					
	11. Sözlü yönergeleri uygular. (T.1.1.9.)					
İş Birliği	1. Bireysel ve grupta çalışır. (SRP.6.)					
	2. İhtiyaç duyduğu durumlarda okul çalışanlarından yardım alır. (HB.1.1.10.)					

Tablo 2’de görüldüğü gibi iletişim temasında 8, kurallara ve yönergelere uyma temasında 11 ve iş birliği temasında 2 kazanım yer almıştır. Araştırmacı sınıf gözlemlerine ölçüt olarak aldığı ve gözlemlerini yansıttığı bu formdaki kazanımlar birer madde olarak kabul edilmiş ve her bir madde ya da kazanım “Çok iyi (5)”, “iyi (4)”, “orta (3)”, “zayıf (2)”, “çok zayıf (1)” şeklinde derecelendirilmiştir. Birinci sınıf

ders programları ve uzman görüşlerine göre geliştirilen bu kazanım dereceli puanlama anahtarında alınabilecek en yüksek puan 105, en düşük puan 21 olmuştur.

Araştırmacı öğretmen 2022-2023 eğitim yılı birinci dönem (Eylül-Aralık 2022) öğrencilerin davranışlarına ilişkin gözlemlerini yapmış ve bu gözlemlerini kayıt etmiştir. Daha sonra bu gözlemler dereceli puanlama anahtarına kayıt edilmiş ve bu kayıtlar çalışmanın ön ölçümü olarak kabul edilmiştir. Eylem araştırması gereği yapılan uygulama sürecinde de öğrenciler gözlenmiş ve çalışmaların bitiminde (Haziran 2023) bu kayıtlar dereceli puanlama anahtarına yazılmış ve elde edilen gözlemler araştırmanın son ölçümü olarak kabul edilmiştir.

Bu formun ön uygulaması sonunca maddelerin birbirleriyle iç tutarlığını gösteren Cronbach Alfa güvenirlik katsayısı 0,97; son ölçümler için ise 0,98 olarak belirlenmiştir. İç tutarlılık anlamındaki bu güvenirlik katsayıları formlardan elde edilen verilerin güvenilir olduğunu göstermektedir.

Tema Gözlem Formu. Dereceli puanlama anahtarına göre yapılan gözlemlerdeki eksiklikleri en aza indirmek, veri kaybını önlemek ve bu anahtardan elde edilen puanları desteklemek amacıyla tema gözlem formu geliştirilmiştir. Bu form dereceli puanlama anahtarında olduğu gibi araştırma kapsamını oluşturan iletişim, iş birliği, kurallara ve yönergelere uyma temaları ve ilgili kazanımları çerçevesinde oluşturulmuştur.

Bu bağlamda uzman görüşlerine göre öğrencilerde karşılaşılan istendik olmayan davranışlar “İletişim (*Dinleme, Konuşma Sırasını Bekleme, İletişimde Olumlu Dil Kullanma, Şikâyet Etmeden Konuşma, Sorunlarını Fiziksel Şiddete Başvurmadan Çözme*), Kurallara ve Yönergelere uyma; İş birliği Yapma (*Uyumlu Çalışma, Paylaşma, Sorumluluk Alma*) alt başlıkları içerecek şekilde 3 tema altında forma dönüştürülmüştür. Ayrıca bu formun birinci sınıf öğrencilerinin iletişim, kurallara ve yönergelere uyma ve iş birliği ile ilgili temel becerileri yansıtıp yansıtmadığı, öğrencilerin düzeyi ile maddelerin gözleme uygun olup olmadığına ilişkin olarak bir akademisyen ve 4 sınıf öğretmeninin görüşü alınarak formun kapsam ve dil geçerliği uzman görüşlerine göre sağlanmıştır. Hazırlanan forma ilişkin bilgiler aşağıdaki Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3.

Tema Gözlem Formunda Yer Alan Tema ve İlgili Maddeler

Öğrenciler	* Kazanımlar	İletişim	Kurallara ve Yönergelere Uyma	İş Birliği	Toplam
		1.İletişim Kurma 2. Dinleme 3. Konuşma sırasını bekleme 4. İletişimde olumlu dil kullanma 5. Şikâyet etmeden konuşma 6. Sorunlarını fiziksel şiddete başvurmaktan çözme	1. Kurallara uyma 2. Yönergeleri takip etme	1. İşbirliği yapma 2. Uyumlu çalışma 3. Paylaşma 4. Sorumluluk Alma	
1.					
2.					
3.					
...					
33.					

Tablo 3’te görüldüğü gibi iletişim temasında 6, kurallara ve yönergeler uyma temasında 2 ve iş birliği temasında ise 4 madde olmak üzere formda toplam 12 madde yer almıştır. Hazırlanan formla araştırmacı sınıf öğretmenini öğrencilerin bu temalarla ilgili sergiledikleri davranışları “çok iyi (5)”, “iyi (4)”, “orta (3)”, “zayıf (2)”, “çok zayıf (1)” şeklinde 5’li derecelendirilmiştir. Likert tipi 5’li derecelendirmeye göre en düşük puan 1, en yüksek puan 5’tir. Buna göre öğrencinin formdan alabileceği en düşük puan 12 ve en yüksek puan ise 60 olmuştur.

Bu formun araştırmacı sınıf öğretmeninin birinci dönem öğrencilerin davranış gözlemleri doğrultusunda aralık ayı içerisinde ön test değerlendirilmesi yapılırken son test değerlendirmesi ise uygulamadan sonra haziran ayı içerisinde yapılmıştır.

Sosyal Beceri Değerlendirme Formu. Bu araştırmada Türkiye koşullarına uygun olarak çocukların sosyal becerilerinin değerlendirilmesi, yetersizliklerin belirlenmesi ve giderilmesi ve bu becerilerin geliştirilmesi amacıyla Akçamete ve Avcıoğlu (2021) tarafından geliştirilen Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği (SBDÖ) temele alınarak bir form geliştirilmiştir. Bu ölçek 7-12 yaş arasındaki çocukların sahip olması gereken sosyal becerileri içermektedir. Ölçek “temel sosyal beceriler, temel konuşma becerileri, ileri konuşma becerileri, ilişkiyi başlatma becerileri, ilişkiyi sürdürme

becerileri, grupla iş yapma becerileri, duygusal beceriler, kendini kontrol etme becerileri, saldırgan davranışlarıyla başa çıkma becerileri, sonuçları kabul etme becerileri, yönerge verme becerileri ve bilişsel beceriler” olmak üzere 12 tema altında toplanmıştır ve toplam 69 madde içermektedir. Öğrencilerin maddelere karşı davranışları “her zaman yapar (5)”, “çok sık yapar (4)”, “genellikle yapar (3)”, “çok az yapar (2)”, “hiçbir zaman yapmaz (1)” şeklinde puanlanmıştır (Akçamete ve Avcioğlu, 2021).

Bu ölçeğin alt boyutları ve maddeleri incelenmiş araştırmanın amacına uygun olan ve diğer ölçme araçlarını destekleyen, kapsam ve amaçlar açısından benzer olan temalar ve maddeler uzman görüşlerine göre seçilerek yeni bir form oluşturulmuştur. Araştırma kapsamında yer alan temalar ve kazanımlar ile dereceli puanlama anahtarı ve tema gözlem formu kapsamı dikkate alınarak uzman görüşlerine göre oluşturulan bu form Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4.

Sosyal Beceri Değerlendirme Formunda Yer Alan Tema ve İlgili Maddeler

Temalar	Maddeler	Çok iyi	İyi	Orta	Zayıf	Çok zayıf
Temel Sosyal Beceriler	İletişim	1.Konuşurken, sözel anlatımının anlamını pekiştirmek ve tamamlamak için mimikler kullanır. 2.Başkalarıyla etkileşim halindeyken (başkalarıyla konuşurken, dinlerken) göz kontağı kurar. 3.Başkaları konuşurken konuşmanın içeriğine uygun geri bildirimde bulunur. 4.Başkaları konuşurken dinler.				
	İş Birliği	5.Eşyalarını (kalem, silgi, oyuncak vb.) başkalarıyla paylaşır. 6.Başkalarıyla gerektiğinde iş birliği yapar.				
İletişim Becerileri	Temel Konuşma Becerileri	1.Konuşmayı başlatır. 2.Konuşmayı sürdürür. 3.Konuşmayı bitirir. 4.Konuşmayı bitirdikten sonra yeniden başlar.				
	İleri Konuşma Becerileri	1.Konuşmak için başkalarının konuşmasını tamamlamasını bekler. 2.Konuşmasını konuşmanın içerisine uygun olmayan duraklamalar yapmadan sürdürür. 3.Konuşurken başkaları tarafından anlaşılacak için konuşma hızını ayarlar. 4.Konuşurken, konuşmada yer alan duygu ve düşüncelerin anlamına ışık tutan vurgulamalarda bulunur. 5.Konuşurken içinde bulunduğu ortama göre ses tonunu ayarlar.				
	İlişkiyi Başlatma Becerileri	1.İlk tanıştığı kişilere kendisini tanıtır. 2.Tanıdığı kişileri başkalarına tanıtır. 3.Tanıdığı kişilerle karşılaşınca gülümser. 4.Tanıdığı kişilerle karşılaşınca selam verir. (sözlü ya da başıyla) 5.Kendisinden farklı olan arkadaşlarıyla berber olur.				
	İlişkiyi Sürdürme Becerileri	1.Gereksinim duyduğunda başkalarından yardım ister. 2.Gereksinim duyduğunda izin ister. 3.Kendisine yardım edildiğinde teşekkür eder. 4.Birine zarar verince özür diler. 5.Bir şey istediğinde lütfen sözcüğünü kullanır.				
Grupla İş Birliği Yapma Becerileri	1.Grup faaliyetlerine katılır. 2.Grupta iş bölümüne uyar. 3.Grupta sorumluluğunu yerine getirir. 4.Sınıf arkadaşlarına oyun oynamayı teklif eder. 5.Oynanmakta olan oyuna katılmayı teklif eder. 6.Arkadaşlarına yeni oyunlar oynamayı teklif eder.					

Tablo 4'te görüldüğü gibi sosyal beceri değerlendirme formunun temel sosyal beceriler boyutunda 4 maddenin iletişim, 2 maddenin ise iş birliği ile ilgili olduğu belirlenmiştir. İletişim boyutunda 19 (temel konuşma 4, ileri konuşma 5, ilişkiyi başlatma 5, ilişkiyi sürdürme 5) olmak üzere formda toplam 23 maddenin iletişimle ilgili olduğu belirlenmiştir. Grupla iş yapma becerileri boyutunda 6 madde ile temel sosyal beceriler boyutundaki 2 madde birlikte düşünüldüğünde formda 8 madde iş

birliği becerilerini ölçmektedir. Sosyal becerileri değerlendirme ölçeğindeki araştırma kapsamına uygun maddeler seçilerek oluşturulan bu formda toplam 31 madde yer almıştır. Sosyal becerileri değerlendirme ölçeğinden değiştirilmeden oluşturulan bu form ile ilgili olarak uzman görüşleri alınmıştır. Formda yer alan maddeler araştırmacı sınıf öğretmeni tarafından öğrencilerin davranışları doğrultusunda “çok iyi (5)”, “iyi (4)”, “orta (3)”, “zayıf (2)”, “çok zayıf (1)” şeklinde 5’li derecelendirilmiştir. Likert tipi 5’li derecelendirmeye göre en düşük puan 1, en yüksek puan 5’tir. Buna göre öğrencinin formdan alabileceği en düşük toplam puan 32, en yüksek toplam puan 160 olmuştur.

Bu form araştırmacı sınıf öğretmenin birinci dönem öğrencilerin davranış gözlemleri doğrultusunda Ocak 2023 ayı içerisinde ön test, çalışmaların bitiminde Haziran 2023 ayında ise son test olarak kullanılmıştır. Araştırmacı sınıf öğretmeni öğrencilere verdiği puanlardan etkilenmemek için aralıklı gözlem yaparak farklı zaman dilimlerinde ve birbirinden bağımsız olarak yukarıdaki veri toplama araçlarını kullanmıştır.

Araştırmada kullanılan nicel veri toplama araçlarına bakıldığında temel sosyal beceriler 3 ana temada ele alınmıştır. Veri toplama araçlarında yer alan ilgili temalara ait madde sayıları aşağıda Tablo 5’te gösterilmiştir.

Tablo 5.

Veri Toplama Araçlarında Yer Alan Temalar ve Madde Sayıları

Nicel veri toplama araçları	Temalar				Nitел veri toplama Araçları
	İletişim	İş Birliği	Kurallara ve Yönergelere Uyma	Toplam	
Dereceli Puanlama Anahtarı	8	2	11	21	Gözlem Görüşme
Tema Gözlem Formu	6	4	2	12	
Sosyal Beceri Değerlendirme Formu	23	8	-	31	
Toplam	37	14	13	64	
%	58	22	20	-	

Tablo 5 incelendiğinde dereceli puanlama anahtarında 21 madde, tema gözlem formunda 12 madde ve sosyal beceri değerlendirme formu 31 madde olmak üzere oluşturulan formlarda toplam 64 madde yer almıştır. Öğrencilerin iletişim becerileri dereceli puanlama anahtarında 8 madde, tema gözlem formunda 6 madde, sosyal beceri değerlendirme formunda 23 madde olmak üzere toplam 37 madde ile ölçülmüştür. İş birliği temasını dereceli puanlama anahtarında 2, tema gözlem formunda 4, sosyal beceri değerlendirme formunda 8 madde olmak üzere toplam 14 madde temsil edilmiştir. Sosyal beceri değerlendirme formunda ise kurallara ve yönergeler uyma teması ilgili madde yer almamış, dereceli puanlama anahtarında 11, tema gözlem formunda 2 madde olmak üzere toplam 13 madde ile kurallara ve yönergeler uyma becerileri değerlendirilmiştir. Nicel veri toplama araçları yanında araştırmacı sınıf öğretmeni öğretme-öğrenme sürecini gözlemiş ve çalışma sonunda da bireysel görüşme yapılarak çalışma hakkında görüş ve gözlemleri alınmıştır.

3.3.2. Nitel veri toplama araçları. Araştırmacı çalışma süreci boyunca öğrencileri gözlemlemiş ve uygulama sürecini fotoğraf yöntemiyle kayıt altına almıştır. Ayrıca çalışma sonunda bağımsız bir araştırmacı tarafından araştırmacı (uygulayıcı) sınıf öğretmeni ile bireysel görüşme yapılmıştır. Bu veri toplama araçları ile ilgili bilgiler aşağıda sırayla verilmiştir.

Gözlem: Gözlem bireylerin davranış örüntülerini, tepkilerini, etkileşimlerini izleyerek anlama ve kaydetmedir. Gözlem yönteminde araştırmacının gözlemlediği ortamla ilişkisi de önemlidir. Bu ilişkiye bağlı olarak çeşitli gözlem türleri vardır. Bu araştırmada ortamın bir parçası olarak gözlem yapmayı içeren tam katılımcı gözlem tekniği kullanılmıştır (Sözer ve Aydın, 2020).

Araştırmacı öncelikle dönemin başında öğrencileri gözlemlemiş ve öğrencilerde ve sınıf ortamında karşılaştığı iletişim, dinlememe, şikâyet etme, sorumluluk almama, uyumlu çalışma problemleri, iş birliği yapamama, kurallara ve yönergeler uymama gibi sorunları listelemiştir. Buna dayalı olarak öğrencilerdeki sosyal beceri alanındaki yetersizlikleri geliştirmek amacıyla araştırmanın uygulama sürecini planlamıştır. Uygulama sürecinde ise öğrencilerle birlikte eğitsel oyunların içerisinde hem katılımcı hem de gözlemci olarak yer almış ve gerekli gözlemlerini yaparak gözlem notlarını yazılı olarak kayıt altında tutmuştur.

Araştırmada araştırmacının gözlemleri doğrultusunda birinci sınıf öğrencilerinin temel sosyal beceriler kapsamında eksik olan ve geliştirilmesi istenen beceriler uygulama öncesinde ve sonrasında bütüncül bir bakış açısıyla birden çok veri toplama araçları ile gözlemlenerek değerlendirilmiştir. Ele alınan temel sosyal becerilere ait temalar ve alt temalar ile değerlendirilen veri toplama araçları Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6.

Veri Toplama Araçlarının Kapsamında Yer Alan Temalar ve Alt Temalar

Tema ve Alt Temalar	Veri toplama araçları				TOPLAM
	1. Dereceli Puanlama Anahtarı	2. Tema Gözlem Formu	3. Sosyal Beceri Değerlendirme Formu	4. Gözlem	
1. İletişim Becerileri	X	X	X	X	4
- Dinleme,	X	X	-	X	3
- Konuşma sırasını bekleme	X	X	X	X	4
- İletişimde olumlu dil kullanma (teşekkür etme, özür dileme, lütfen kelimesini kullanma)		X	X		2
- Şikâyet Etmeden Konuşma		X		X	2
- Göz kontağı kurma			X	X	2
- Geri bildirim verme	X		X	X	3
- Söz hakkı isteme	X		X	X	3
- Jest ve mimik kullanma			X		1
- Sorunlarını fiziksel şiddete başvurmadan çözme		X		X	2
2. İş Birliği	X	X	X	X	4
- Uyumlu çalışma		X			1
- Grup faaliyetlerine katılma	X		X	X	3
- Paylaşma		X	X		2
- Sorumluluk alma (iş bölümü yapma)		X	X		2
- Yardım alma	X			X	2
3. Kurallara Uyuma ve Yönergeleri Takip Etme	X	X		X	3
4. Temel Sosyal Beceriler	X	X	X	X	4
Toplam Ölçülen Beceri	10	12	12	13	47
Becerileri Ölçme Düzeyi	0,56	0,67	0,67	0,72	

Tablo 6’da temel sosyal beceriler kapsamında öğrencilerde geliştirilmek istenen beceriler ve bu doğrultuda ele alınan boyutlar ve bu becerilerin ölçüldüğü veri toplama araçları gösterilmiştir. Bu veri toplama araçları incelendiğinde toplam 18 başlık altında becerilerin ölçüldüğü görülmektedir. Ölçülmek istenen bu toplam beceri sayısı dikkate alındığında dereceli puanlama anahtarı ile bu becerilerin %56’sı ölçülmektedir. Yine

bu beceriler dikkate alındığında tema gözlem formunda %67, sosyal beceri değerlendirme formunda %67 ve gözlem çalışmasında ise %72 düzeyinde becerilerin ölçtüğü belirlenmiştir. Bu formların birlikte ele alınmasıyla tüm becerilerin ölçüldüğü ve bu becerilerin en az 1, en çok 4 farklı formda yer aldığı ve böylelikle becerilerin farklı araçlarla da ölçüldüğü Tablo 6'dan da görülmektedir. Bu veri toplama araçları ile öğrencilerde geliştirilmesi istenen becerilerdeki değişim belirlenmiş ve elde edilen bulgular tema tema yorumlanmıştır.

Görüşme: Eylem araştırması ilkelerine göre araştırmacı sınıf öğretmeni tarafından planlanan, yürütülen ve uygulanan bu araştırma veri çeşitliğini sağlamak için araştırmacı sınıf öğretmenin 3 ayrı veri toplama aracı ile süreç değerlendirilmiştir. Öğretmenin 3 ayrı veri toplama aracına dayalı yaptığı gözlemlere destek olmak, uygulamanın değerlendirilmesinde objektifliği ve yansızlığı sağlamak için araştırmacı sınıf öğretmeni ile bireysel görüşme yapılmıştır. Bağımsız bir araştırmacı tarafından yürütülen bu görüşmede bireysel görüş alma formu kullanılmıştır. Bu formda araştırmacı sınıf öğretmenine uygulama öncesi, süreci ve sonrası ile ilgili yarı yapılandırılmış sorular yöneltilmiştir. Uzman görüşlerine göre geliştirilen görüş alma formunda araştırma sürecinin nasıl geçtiği, karşılaşılan sorunlar, öğrencilerdeki değişim ve gelişim ile ilgili sorulara yer verilmiştir.

3.3. Veri Toplama Süreci

Araştırmanın veri toplama süreci uygulama öncesi, uygulama süreci ve uygulama sonrası olmak üzere 3 başlık altında yürütülmüş ve açıklanmıştır.

Uygulama öncesinde araştırmacı sınıf öğretmeni 2022-2023 Eğitim öğretim yılının birinci döneminde kendi öğrencilerini gözlemlemiş ve çocuklarda ve sınıf ortamında karşılaştığı sosyal beceri alanındaki sorunları belirlemiştir. Bu doğrultuda çocuklarda eksik gördüğü ve geliştirmek istediği temel sosyal becerileri ortaya çıkarmıştır. Sınıf öğretmeni bir dönem boyunca yaptığı gözlemler sonunda öğrencilerin “birlikte hareket etmediklerini”, “iş birliği yapmada sıkıntı yaşadıklarını”, “kurallara ve yönergelere uymakta zorluk çektiklerini”, “aralarında iletişim kurmakta isteksiz davrandıklarını” belirlemiştir.

Gözlem sonuçları doğrultusunda gerekli uzman görüşleri alınarak kullanılacak veri toplama araçları geliştirilmiştir. Araştırmacı tarafından kazanım dereceli puanlama anahtarı, tema gözlem formu ve sosyal beceri değerlendirme formu ile ön gözlem (ön test) değerlendirmeleri yapılmıştır. Daha sonra çocukların sosyal becerilerini geliştirmeye yönelik belirlenen eğitsel oyunların uygulama süreci planlanmıştır.

Normal şartlarda ikinci dönemin başında yapılması planlanan uygulama süreci yaşanan deprem sebebi ile uygulanamamıştır. Martta yeniden başlayan okul döneminde ise çocuklar üzerinde psikolojik olarak depremin izleri devam ederken Şanlıurfa ilinde yaşanan sel afeti ile okul döneminde araya tekrar tatil girmiştir. Bu yaşanan olaylar çocukların okul ortamına ve sürece uyumuna etki etmiştir. Yaşanan bu süreçten dolayı planlanan uygulama sürecinin zamanında başlatılmaması olmak üzere çeşitli sorunlar yaşanmıştır.

Deprem ve sel felaketi nedeniyle ortaya çıkan bu sorunların giderilmesi amacıyla Milli Eğitim Bakanlığı (MEB, 2023) tarafından hazırlanan “Deprem Sonrası Psiko-Sosyal Uyum Programı” hazırlamış ve tüm okullarda sınıf öğretmenleri vasıtasıyla 8-20 Mart 2023 tarihlerinde uygulanmıştır. Bu program içeriği ve öğrencilerin düzeyi gereği eğitsel oyunlarla yürütülmüştür. Bu çalışmanın devamında araştırmacı sınıf öğretmeni tarafından planlanan eğitsel oyun etkinlikleri yapılmıştır. Çalışma 2022-2023 eğitim-öğretim yılı bahar döneminde Nisan-Haziran ayları arasında 6 hafta boyunca yürütülmüştür. Eğitsel oyunlar beden eğitimi ve oyun ile serbest etkinlik dersleri kapsamında okul bahçesinde veya sınıfta araştırmacı tarafından uygulanmıştır. Yine araştırmacı sınıf öğretmeni eğitsel oyunları bağımsız olarak oynattığı dersler dışında diğer derslerin kapsamında da oyunlara yer vererek oynamıştır. Böylelikle çalışmanın uygulama aşaması birbirini destekleyecek şekilde “Deprem Sonrası Psiko-Sosyal Uyum Programı”, “Planlanan ve Bağımsız Olarak Oynanan Eğitsel Oyunlar” ve “Dersler Kapsamında Oynanan Oyunlar” olmak 3 ana başlık altında yürütülmüştür. Süreçte yapılan bu çalışmalarla ilgili bilgiler eylem araştırması süreci içerisinde yer alan “EYLEM PLANI” başlığı altında ayrıntılı olarak açıklanmıştır.

Uygulanan etkinliklerin sonucunda “dereceli puanlama anahtarı, tema gözlem formu ve sosyal beceri değerlendirme formu” çalışma sonunda tekrar kullanılarak araştırmanın nicel verileri elde edilmiştir.

3.4. Verilerin Analizi

Araştırmada nicel ve nitel veri toplama araçları birlikte kullanıldığı için verilerin analizi nicel verilerin analizi ve nitel verilerin analizi olmak üzere iki başlıkta açıklanmıştır.

3.4.1. Nicel verilerin analizi. Araştırmada iletişim, iş birliği, kurallara ve yönergelere uyma kapsamında gözleme dayalı olarak 3 farklı veri toplama aracı kullanılmıştır. Aynı amaca yönelik olarak hazırlanan bu veri toplama araçları dereceli puanlama yapılabilecek şekilde geliştirilmiştir. Öğrencilerin gözlenmesi ve elde edilen gözlem sonuçlarının bu dereceli puanlama anahtarlarına işlenmesiyle elde edilen puanların karşılaştırılmasında parametrik olmayan testlerden “*Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi*” kullanılmış ve karşılaştırmalarda anlamlılık düzeyi 0,05 olarak kabul edilmiştir.

3.4.2. Nitel verilerin analizi. Araştırmacı sınıf öğretmeni kendi sınıfında uyguladığı etkinlikler öncesinde ve sürecinde öğrencileri gözlemlemiştir. Bu gözlemler sonucunda öğrencilerin iletişim kurma, kurallara ve yönergelere uyma, iş birliği yapma gibi temel sosyal becerilerinde eksiklikler olduğu belirlenmiştir. Etkinlikler öncesi yapılan bu gözlem çalışmalarının değerlendirilmesi sonucunda araştırmanın kapsamının bu beceriler olmasına karar verilmiştir. Öğretmen tüm araştırma süreci boyunca yaptığı gözlemleri yazılı kayıt altına almıştır. Ayrıca uygulama sürecinde fotoğraflar çekerek gözlemlerini desteklemiştir. Araştırmacı sınıf öğretmenin yazılı olarak kayıt ettiği gözlem sonuçlarından elde edilen nitel veriler ise içerik analizi ile incelenmiştir. İçerik analizi sürecinde tüm veriler bilgisayar ortamına aktarılmış ve veriler öncelikle araştırmacı sınıf öğretmeni tarafından sözcük, cümle, paragraf ve anlam dikkate alınarak kodlanmıştır. Daha sonra araştırmacı sınıf öğretmeni ile alan uzmanı bir araya gelerek yapılan kodlamaların doğruluğu denetlenmiştir. Kodların denetlendikten sonra ise bu kodların temalaştırılması yapılmıştır. Yapılan bu temalaştırma sonunda “İletişim”, “Kurallara ve Yönergelere Uyma”, “İş Birliği”, “Duygular” ve “Sorunlar” temaları ortaya çıkmıştır. Bu temaların sunumunda doğrudan alıntılara yer verilmiş ve bu temalar ile ilgili örneklendirilen

gözlem kayıtları, sınıf öğretmeni ile yapılan görüşmeden elde edilen nitel bulgular nicel bulguları desteklemek amacıyla kullanılmıştır.

3.5. Çalışmanın Geçerlik ve Güvenirliğinin Sağlanması

Araştırmanın geçerliliği ve güvenirliliğini sağlamak için yapılan çalışmalar aşağıda özetlenerek verilmiştir.

- Yapılan çalışma bir eylem araştırması olarak yürütülmüş ve 2 aşamada gerçekleştirilmiştir. Birinci aşamada araştırmacı sınıf öğretmeni bir dönem boyunca gözlem yaparak öğrencilerde karşılaştığı sorunları belirlemeye ve bu sorunların neden kaynaklandığını tespit etmeye çalışmıştır. Ayrıca bu süreçte konu ile ilgili gerekli alanyazın taraması yapmıştır. Alanyazın ve kendi gözlemlerinde hareketle elde edilen veriler sonucunda sorunların çözümüne yönelik ikinci eylem planı hazırlayarak süreçte neler yapacağını planlamıştır. Hazırlanan planların uygunluğu için uzman görüşü alınmış ve geri dönütlerle planın son hali oluşturulmuştur. Çalışmanın planlı ve sistematik bir şekilde yürütülmesi çalışma güvenirliliği ve geçerliğini olumlu etkilemiştir.

- Verilerin toplanmasında çeşitliliğe gidilerek nitel ve nicel veriler bir arada kullanılmıştır. Ayrıca nitel ve nicel verilerde de kendi içinde çeşitli veri toplama araçları yer almıştır. Araştırmacı sınıf öğretmeninin gözlemleri ve alanında uzman kişi ile yapılan görüşme araştırmanın nitel verilerini; dereceli puanlama anahtarı, tema gözlem formu ve sosyal beceri değerlendirme formu ise araştırmanın nicel verilerini oluşturmuştur. Dereceli puanlama anahtarı geliştirilirken araştırmayı destekleyen çeşitli derslerin kazanımları incelenmiş ve uygun olan kazanımlar uzman görüşü alınarak form haline getirilmiştir. Yine veri toplama sürecinde kullanılan bütün kaynakların uygunluğu açısından uzman görüşü alınmıştır. Veri toplama araçlarının güvenirliliği ve geçerliliği içinde çeşitli çalışmalar yapılmıştır.

- Araştırmanın güvenirliliğini desteklemek için nicel veri toplama araçlarında yer alan formların iç tutarlılığı, Cronbach Alfa güvenirlilik katsayısı hesaplanmıştır.

- Yapılan uygulama ile öğrencilerdeki değişimi görmek ve daha anlaşılır bir şekilde sunmak için ön test- son test uygulaması yapılarak gözlem verileri formlarla kayıt altına alınmıştır.

• Kullanılan her bir nicel veri toplama aracından elde edilen puanlar üzerinde karşılaştırma yapılarak öğrencilerin çalışmada anlamlı ilerleme gösterip göstermediği belirlenmiştir. Bu nicel karşılaştırmalar araştırmacı sınıf öğretmeninin gözlem ve görüşlerinden oluşan nitel verilerle de desteklenerek araştırmacının güvenilirlik ve geçerliği sağlanmaya çalışılmıştır.

• İçerik analizi ile incelenen nitel veriler uygulayıcı öğretmenin gözlem notlarındaki alıntılarla desteklenerek araştırmacının güvenilirliği ve geçerliliği sağlanmaya çalışılmıştır.

• Araştırmanın bulguları ile ortaya çıkan sonuçlar yapılan diğer çalışmalardaki benzer sonuçlarla desteklenmiştir.

• Yapılan tüm süreçlerde uzman görüşü alınmış ve yapılan geri dönütlerle ilerleme kaydedilmiştir. Ayrıca aynı amaca yönelik hazırlanan üç farklı veri toplama aracı arasında ortaya çıkan korelasyon kat sayıları Tablo 7’ de verilmiştir.

Tablo 7.

Veri Toplama Araçları Korelasyonları

	Ön Ölçümler Arası			Son Ölçümler Arası		
Veri Toplama Araçları	1. Dereceli Puanlama Anahtarı	2. Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği	3. Tema Gözlem Puanlama	1. Dereceli Puanlama Anahtarı	2. Sosyal Beceri Değerlendirme Ölçeği	3. Tema Gözlem Puanlama
1. Dereceli Puanlama Anahtarı	-			-		
2. Sosyal Beceri Değerlendirme Formu	,953**	-		,961**	-	
3. Tema Gözlem Formu	,932**	,860**	-	,954**	,916**	-

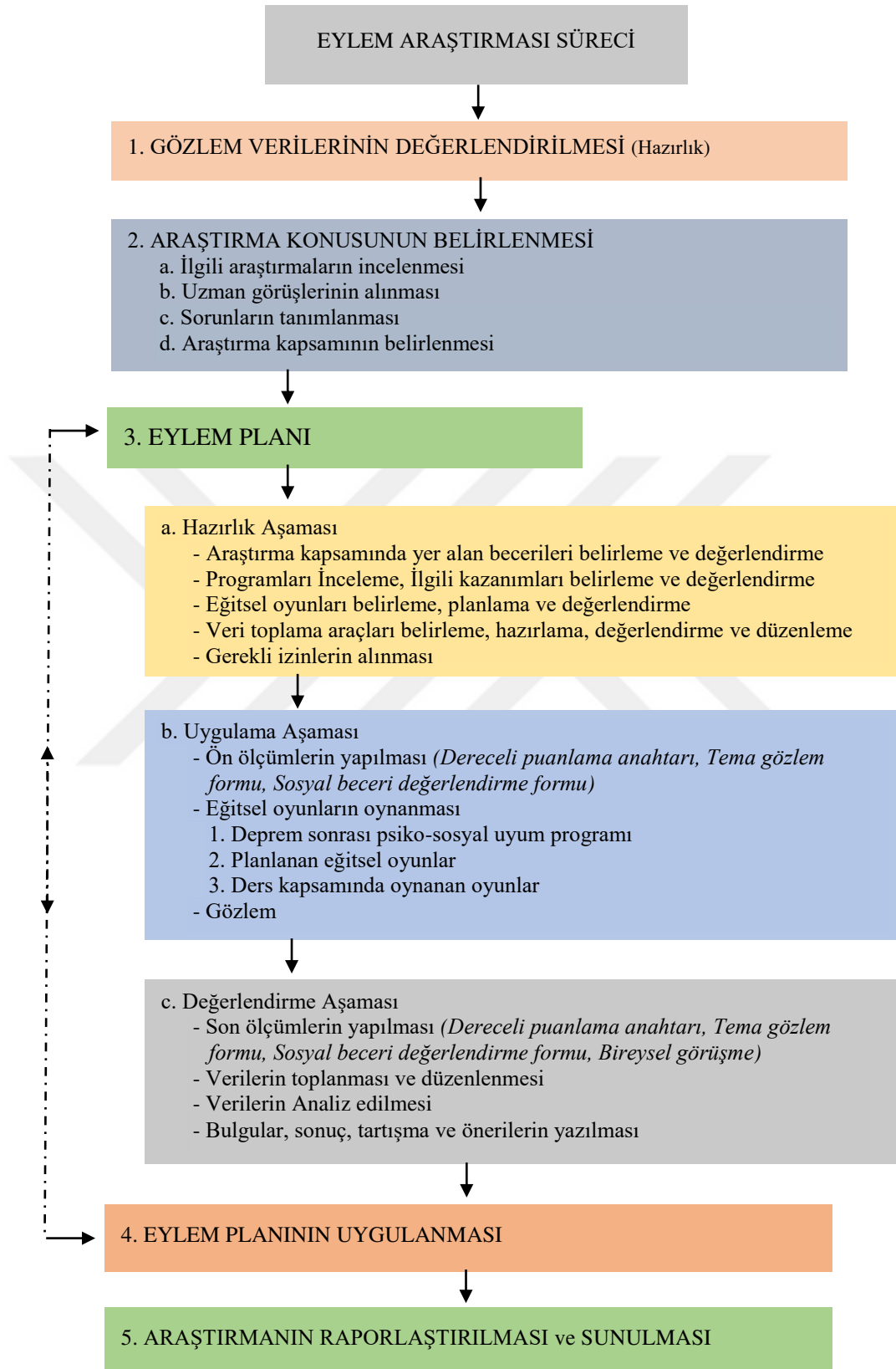
Tablo 7’de görüldüğü gibi araştırmacı sınıf öğretmenin çalışma öncesi ve uygulama süreci boyunca yaptığı gözlemler ve bu gözlemleri kayıt altına aldığı veri toplama araçları arasında korelasyon katsayılarının 0,860 ile 0,961 arasında değiştiği tespit edilmiştir. Yüksek düzeyde ve pozitif yönde olan bu korelasyon kat sayılarına bakıldığında tüm araçların öğrencileri ölçülen özellikler bakımından benzer şekilde sıraladığı belirlenmiştir. Bir başka deyişle bu sonuçlar aynı amaçlar doğrultusunda hazırlanan veri toplama araçları arasında uyumu göstermesi bakımından önemlidir.

3.6. Araştırmacının Rolü

Eylem araştırması olarak yürütülen araştırmada araştırmacı uygulama yapılan sınıfın sınıf öğretmeni. Uygulayıcı sınıf öğretmeni olan araştırmacı görev yaptığı okulda ve derslerine girdiği sınıfta öğretme-öğrenme sürecini ve gözlemlemiştir. Araştırmacı sınıf öğretmeni özellikle görev yaptığı sınıftaki öğrencilerin sınıf içi ve dışında göstermiş olduğu istenemeyen davranışları betimlemeye çalışmıştır. Bu ön gözlem sürecinde öğrencilerin iletişim kurmada, iş birliği yapmada, kurallara uymada, yönergeleri takip etme gibi sosyal becerilerinde eksiklik olduğunu belirlenmiştir. Belirlediği sorunlara ilişkin diğer öğretmenlerin görüşlerini almış ve sorunları derinlemesine incelemek için alanyazın taraması yapmıştır. Öğrencilerin göstermiş olduğu istenemeyen davranışların alanyazındaki çalışmalarında bu sorunlardan bahsettiğini belirlenmiştir. Araştırmacı eylem araştırması yapmaya karar vererek bir eylem planı hazırlamıştır. Eylem planı çerçevesinde eğitsel oyunları planlamış, veri toplama araçlarını geliştirmiş ve tüm uygulamaları kendisi yürütmüştür. Çalışmanın planlanması, uygulanması ve değerlendirilmesi olmak üzere her aşamasında tarafsız bir şekilde gözlemlerini yapmış ve bu gözlemlerinde tema gözlem formu, dereceli puanlama anahtarı ve sosyal beceri değerlendirme formunu kullanmıştır. Araştırmanın uygulama sürecinde öğrencilerine rehberlik etmeye çalışarak belirlenen eğitsel oyunları ve oyunun kurallarını basit, anlaşılabilir bir dille anlatmıştır. Gerekli durumlarda kendisi de sürece dahil olmuştur. Uygulama esnasında yine öğrencileri gözlemlemiş ve gözlemlerini kayıt altına almıştır. Gözlem sonuçları doğrultusunda tarafsız bir şekilde çalışmanın son test uygulaması içingerekli formları doldurmaya çalışmıştır. Ayrıca bağımsız bir araştırmacının kendisiyle bireysel görüşme yapmasını isteyerek süreçteki tarafsızlığını ve objektifliğini desteklemiştir.

3.7. Eylem Araştırması Süreci

Ön test- son test kontrol grupsuz deneysel araştırma deseni ve eylem araştırma desenin bir arada kullanılması ile yürütülen araştırmada araştırmacı sınıf öğretmeni ilkökul birinci sınıf öğrencilerinin temel sosyal becerilerinin geliştirilmesi için eylem araştırmasına uygun olarak nitel ve nicel araştırma süreçlerini de ele alarak bir eylem araştırma süreci planlanmıştır. Eylem araştırma sürecinin planlanmasında ve uygulanmasında uzman görüşü alınmış ve sürecin basamakları Şekil 3'te verilmiştir.

Şekil 3. Eylem Araştırma Süreci ve Aşamaları

Şekil 3’te görüldüğü gibi eylem araştırma süreci eylem planı öncesi iki ve sonrası üç olmak üzere toplam beş aşamadan oluşmuş ve bu aşamalar aşağıda açıklanmıştır.

1. *Gözlem ve Sonuçların Değerlendirilmesi:* Eylem araştırmasının birinci bölümü olarak yürütülen bu aşamada sınıf öğretmeni olarak görev yapan araştırmacı görevinin ilk yılında sınıfında yaşanan bölgeden dolayı başta dil problemi olmak üzere mekan, ders araç gereçleri, öğretim yöntem-teknikler, sınıf yönetimi, cinsiyet ayrımcılığı gibi sorunlarla karşılaşmanın yanında öğrencilerden kaynaklanan iletişimsizlik, dinlememe, konuşma sırası beklememe, kurallara uymama, işbirliği yapamama, paylaşımcı olmama, uyumlu çalışmama, cinsiyet ayrımcılığı yapma gibi birçok sorunla karşı karşıya kalmıştır. Okul çapında da ve hatta bölge olarak öğrencilerin genelinde aynı problemlerin yaşandığını gözlemlemiştir. Araştırmacı yaşadığı ve gözlemleyip kayıt altına aldığı bu problemlerin öğrencilerin temel sosyal beceri eksikliklerinden kaynaklandığına karar vermiştir.
2. *Araştırma Konusunun Belirlenmesi:* Birinci eylem çalışması sonucunda araştırmacı sınıf öğretmeni kendi sınıfında ve öğrencilerde dinlememe, söz almadan konuşma, şikâyet etme, kurallara uymama, yönergeleri takip edememe, uyumlu çalışmama, sorumluluk almama, iş birliği yapmama, kız-erkek gruplaşmaları gibi sorunlarla karşılaştığını listelemiş ve bunları tanımlayarak araştırmanın kapsamını oluşturmaya çalışmıştır. Sınıf öğretmeni birinci eylem çalışması kapsamında uzun süreli gözlemleriyle belirlediği sosyal becerilerle ilgili bu sorunların giderilmesinde eğitsel oyunların etkili olabileceğini düşünmüş ve bu alanda yapılan araştırmaları incelemiştir. İncelenen araştırmalar sonucunda birçok çalışmada öğrencilerin sosyal becerilerinin geliştirilmesinde eğitsel oyunların etkili olduğu belirlenmiştir (Durualp ve Aral, 2010; Gülhan, 2012; Aksoy, 2014; Beştaş, 2015, Saltık 2018, Yüce, 2019; Deniz, 2019; Aksakal ve Güloğlu, 2021; Süngü, 2022). Alanyazında ortaya çıkan bu sonuçlar ve uzman görüşleri doğrultusunda araştırma konusunun ve amacının “İlkokul çocuklarının temel sosyal becerilerini eğitsel oyunlarla geliştirme” olmasına karar verilmiştir.
3. *Eylem Planının Hazırlanması:* Eylem araştırmasının etkili olması ve uygulamanın nasıl yapılacağını, hangi adımların takip edileceğini gösteren ve

uygulama sürecinin planlı yürütülmesini takip etmek ve bu bağlamda sürece kolaylık sağlaması için hazırlık, uygulama ve değerlendirme aşamaları olmak üzere 3 aşamadan oluşan bir eylem planı hazırlanmıştır.

a. Hazırlık aşaması:

- *Araştırma kapsamında yer alan becerileri belirleme ve değerlendirme:* Araştırmacı tarafından listelenen sorunlar tek tek gözden geçirilerek ilgili olanlar bir araya getirilmiş ve gruplaştırılmıştır. Yapılan gruplamalar sonrasında uzman görüşü alınarak sorunların hangi beceri alanına girdiğine bakılmış ve beceri temaları oluşturulmuştur. Bu çerçevede öğrencilerin iletişim, kurallara ve yönergelere uyma ve iş birliği becerilerinde eksiklik olduğu ve bu becerilerin geliştirilmesi gerektiğine karar verilmiştir. Böylelikle sosyal beceriler altında iletişim, kurallara ve yönergelere uyma ve iş birliği becerileri araştırmanın kapsamını oluşturmuştur.
- *Programları inceleme, ilgili kazanımları belirleme ve değerlendirme:* İlkokul birinci sınıf “Türkçe, Hayat Bilgisi, Müzik, Beden Eğitimi ve Oyun” derslerine ait öğretim programları ile “Sınıf Rehberlik Programı” incelenmiştir. Bu programlarda yer alan kazanımlar araştırmacı tarafından tek tek ele alınarak araştırma kapsamını oluşturan ve belirlenen becerileri geliştirmeye yönelik olan kazanımlar belirlenmiştir. Uzman görüşü alınarak belirlenen kazanımlar tekrar gözden geçirilerek hangi beceri alanına girdiği değerlendirilip gruplandırılmıştır.
- *Eğitsel oyunları belirleme, planlama ve değerlendirme:* Araştırmanın uygulama kısmını oluşturan eğitsel oyunlar öğrencilerin seviyeleri, ilgileri, yaşları, gelişim ve kültürel özellikleri gibi ve araştırma kapsamında ele alınan beceriler göz önünde bulundurularak seçilmiştir. Uzman görüşüne başvurularak seçilen oyunlar tekrar incelenmiş ve üzerinde değerlendirmeler ve değişiklikler yapılarak uygulamada kullanılacak oyunlar netleştirilmiştir. Eğitsel oyunların uygulama planlaması yapılarak tekrar uzman görüşü alınmış ve gerekli değerlendirilmeler yapılmıştır.

- *Veri toplama araçlarını belirleme, planlama, hazırlama ve değerlendirme:* Araştırmanın geçerliği ve güvenilirliğine destek olmak için veri çeşitliliğine gidilmiştir. Bu sebepten dolayı nitel ve nicel veri toplama araçları birlikte kullanılmıştır. Araştırmanın nicel boyutunu oluşturan veri toplama araçlarından ilk olarak araştırmayı destekleyen ve öğrencilerin becerilerini geliştirmeye yönelik seçilen kazanımlarda uygulama sonrasında öğrencilerdeki değişimi görebilmek için araştırmacı tarafından uzman görüşü alınarak “dereceli puanlama anahtarı” geliştirilmiştir. Araştırmacı genel olarak sınıfında ve öğrencilerde karşılaştığı sorunları ve geliştirmek istediği becerileri belirledikten sonra yine uygulama sonrası bu değişimi görmek için uzman yardımı ile “tema gözlem formu” geliştirilmiştir. Son olarak ise daha önceden geliştirilen ilkökul çocuklarının sosyal becerilerini ölçen bir ölçek seçilmiş ve seçilen ölçek uzman görüşüne başvurularak araştırmanın kapsamında ölçekte yer alan ilgili tema ve maddeler seçilerek sosyal beceri değerlendirme formu oluşturulmuştur. Nicel ölçme araçları hazırlandıktan sonra tekrar uzman görüşü alınarak gerekli değerlendirmeler yapılmış ve ölçme araçlarının son hali oluşturulmuştur. Daha sonra belirlenen ölçme araçlarının ne zaman nasıl kullanılacağı planlanmıştır. Araştırmanın nitel boyutunda ise araştırmacının gözlem notlarının kullanılmasına karar verilmiştir. Çalışmanın sonunda ise araştırmacı sınıf öğretmeni ile bireysel görüşme yapılarak nitel veri toplama araçlarının uygulanması bitirilmiştir.

- *Gerekli izinlerin alınması:* Araştırma için uygulama öncesialınan *Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi'nin 05/08/2022 tarihli E-79673485-302.08.01-184180 05.08.2022* numaralı etik kurul onayı ile yürütülmüştür.

b. Uygulama aşaması

- *Ön ölçümlerin yapılması:* Araştırmacı sınıf öğretmeni 2022-2023 eğitim-öğretim yılı birinci döneminde (Eylül-Aralık 2022) içerisinde öğrencileri, eğitim ortamını gözlemlemiştir. Çalışma öncesi yürütülen bu uzun soluklu gözlem sürecinde dereceli puanlama anahtarı, tema

gözlem formu ve temel sosyal beceri değerlendirme formu kullanılmıştır. Araştırmacı veri toplama araçlarına verdiği puanlardan etkilenmemek amacıyla farklı zamanlarda aralıklı gözlem yapmış ve bu gözlemlerini veri toplama araçlarına kayıt ederek puanlamıştır. Çalışma sürecinde de 3 farklı veri toplama aracı için farklı zamanlarda gözlemlerine devam etmiş ve bu gözlemlerini veri toplama araçlarına yine aynı şekilde kayıt etmiştir. Nicel veri toplama araçlarına puan olarak kayıt edilen gözlem sonuçları yanında araştırmacı sınıf öğretmeni uygulama sürecindeki gözlemleri ayrıca yazılı olarak kayıt ederek nitel veriler toplamıştır.

- *Eğitsel oyunların oynanması*: Eylem araştırma süreci planının dışında gelişen ve bölgede yaşanan deprem sebebi ile deprem sonrası okullarda psiko-sosyal uyum programı uygulanmıştır. Araştırmacı bu uyum programını çalışmasına destekleyici olarak görmüş ve bu süreci araştırmanın bir parçası olarak kabul etmiştir. Bu doğrultuda araştırmacı planlamasını tekrar gözden geçirerek uygulama sürecini planlamıştır. Hazırlık aşamasında belirlenen ve öğrencilerin sosyal becerilerini geliştirmeye yönelik olan eğitsel oyunlar Nisan- Haziran 2023 ayları arasında 6 hafta boyunca uygulanmıştır. Ayrıca bu süreç içerisinde derslerde de etkinlikler ve oyunlar oynatılmıştır. Genel olarak yapılan uygulama sürecine ilişkin bilgiler Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8.

Araştırmada Uygulanan Oyunlarla İlgili Betimsel İstatistikler

	Deprem Sonrası Psiko-Sosyal Uyum Programı Oyunları				Planlanan ve Bağımsız Olarak Oynanan Eğitsel Oyunlar							Dersler Kapsamında Oynanan Oyunlar		
	(08-20 Mart 2023)				(3 Nisan- 9 Haziran 2023)							Toplam		
Haftalar	1	2	3	Toplam	4	5	6	7	8	9	Toplam	Toplam		
Ders Saati	4	5	2	11	5	2	2	1	3	3	16	8		35
Oyun sayısı	8	11	3	22	17	3	3	2	6	4	35	12		69*

* Bazı oyunlar değiştirilerek ya da basit eklemeler yapılarak tekrar oynandığı için oyun sayısı içinde yer verilmemiştir.

Tablo 8’de görüldüğü gibi araştırmanın uygulama süreci deprem sonrası psiko-sosyal uyum programı oyunları, araştırma kapsamında planlanan ve bağımsız olarak oynanan

eğitsel oyunlar ve dersler kapsamında oynanan ders içi oyunlar olmak üzere 3 evrede gerçekleşmiştir. Psiko-sosyal uyum programı mart ayı içerisinde 3 hafta süren ve 22 oyun yer alan program toplam 11 ders saati yürütülmüştür. Nisan-Haziran 2023 aylarını kapsayan ve 6 hafta süren araştırmacı tarafından planlanan ve bağımsız olarak oynanan eğitsel oyunlar 16 ders saati içerisinde 35 oyun oynatılarak uygulamalar yapılmıştır. Ayrıca bu süreç içerisinde eş zamanlı olarak araştırmacı sınıf öğretmeni derslerinde de süreci destekleyici oyun ve etkinlikler yapmıştır. Araştırma sürecine dahil edilen bu oyunlar 8 ders saati sürmüş ve 12 oyun yapılmıştır. Tablo 8'e genel olarak bakıldığında 35 ders saati süren çalışmada toplam 69 oyun oynatılmıştır.

Araştırma sürecinde psikososyal uyum programında yer alan oyunlar, araştırmacı tarafından geliştirilen ve ders sürecinden bağımsız olarak oynanan oyunlar ve dersler kapsamında oynanan oyunlarla ilgili bilgiler Tablo 9'da verilmiştir.

Tablo 9.

Çalışmalarda Deprem Sonrası Psiko-Sosyal Uyum Programı, Derslerden Bağımsız Planlanan ve Dersler Kapsamında Oynanan Eğitsel Oyunlar

Deprem Sonrası Psiko-Sosyal Uyum Programı Etkinlikleri İçinde Yer Alan ve Oynanan Eğitsel Oyunlar	Derslerden Bağımsız Planlanan ve Oynanan Eğitsel Oyunlar	Dersler Kapsamında Oynanan Eğitsel Oyunlar	
<u>Modül 1-Duyguların İfadesi</u> <i>Oturum 1: Tanışma, grup kuralları</i> . Kahramanımı çiziyorum . Kuralları belirleme <i>Oturum 2: Duygularımızı tanıyalım</i> . Duygu çiçeği yapma . Değerlendirme <u>Modül 2-Duygularla baş etme 1</u> <i>Oturum 3: Korkuyla baş etme</i> . Resimlerle korkuyla baş etme yollarını seçme . Arkadaşınla seçtiğin resmi paylaşma <i>Oturum 4: Kaygıyla baş etme</i> . Resimlerle kaygı duygusunu hissettirme . Kaygı Heykelim <u>Modül 3-Duygularla baş etme 2</u> <i>Oturum 5: Öfkeyle baş etme</i> . Deney yapma . Öfkeyle baş etme yöntemleri <i>Oturum 6: Üzüntüyle baş etme</i> . Üzgün Çocuk . Heykel yapma	<u>Modül 4- Güvenlik</u> <i>Oturum 7: Güvenli yerim</i> . Hayalimdeki Yer . Canlandırma <u>Modül 5- Umut Aşılama</u> <i>Oturum 8: İyimser bakabilme</i> . Hayata Bakış Gözlüğüm (iyimser-kötümser gözlük yapma) . Hikâye yazma . Sorularla tartışma <u>Modül 6-Benlik Saygısı</u> <i>Oturum 9: Ben değerliyim</i> . Ben Benim Kutu Oyunu . Değerlendirme <u>Modül 7-Sosyal İlişkiler</u> <i>Oturum 10: Çevremdeki bireyler</i> . Bize yardım ve destek olan kişilerin resmini çizme <u>Modül 8-Yardım Arama Becerileri</u> <i>Oturum 11: Yardım kaynaklarım</i> . Yardım alabileceğimiz kişileri belirleme . Yardım bilekliği yapma	- Bedenini ısındır - Çılgık - Arkadaşını seviyor musun? - Topla tanışma - Avuç iç tanışma - Ritimle ismini heceleme - Rulmanda tanışma - İsimlerle lokomotif oluşturma - Ritimle alkış tutma - Kukla - Yürü gülümse selamlaş - Ayna - Kartopunda tanışma - Benzerlik ve farklılıklar - Boya kazanı - İnci hanım - Okul çalışanlarını tanıma - Liderini takip etme - Neredesin? Buradayım. - Davul zurna - Meyve sepeti - İskele- sancak- güverte (bahçe- okul- sınıf) - Mendil Kapmaca - Kulaktan kulağa - İrlanda şövalyesi - Hafta - Simon diyor ki - Kuyruk kapmaca - Bülbül kafeste - Balık ağı - Köşe kapmaca - Penguen-flamingo - Hafta - Top taşıma - Gözüm sende - Heykel - Parkur	-Deve cüce -Gece gündüz -Eski minder -Yakan top -Havada stop -Şişe kapmaca -Soğuk sıcak -Basket at, kelimeyi oku -Top taşıma -Mikrop -Kutu kutu pense -Bom oyunu

Tablo 9’da yapılan çalışmada deprem sonrası psiko-sosyal uyum programı, derslerden bağımsız planlanan ve dersler kapsamında oynanan eğitsel oyunlar yer almıştır. Yaşanılan deprem sonrasında okullarda psiko-sosyal destek deprem psiko-eğitim programı çerçevesinde çocukların okula uyumu sağlanmaya çalışılmıştır. Psiko-sosyal uyum programı duyguları ifade etme, duygularla baş etme (korku, öfke, üzüntü, kaygı), güvenlik, umut aşılama, benlik saygısı, sosyal ilişkiler ve yardım arama becerileri olmak üzere toplam 8 modül yer almakla beraber modüller toplam 11 oturumda gerçekleşmiştir. Her oturumda etkinlikler yer almış ve bu etkinlikler araştırmacı öğretmen tarafından oyun adları verilerek uygulama aşaması Tablo 9’da gösterilmiştir.

Derslerden bağımsız planlanan eğitsel oyunlar kapsamında çocukların iletişim, iş birliği, kurallara ve yönergelere uyma becerilerini destekleyen çeşitli eğitsel oyunlar yer almış ve uygulanmıştır.

Eş zamanlı olarak dersler kapsamında da deve cüce, gece gündüz, eski minder, yakan top, havada stop, şişe kapma, soğuk sıcak, top taşıma, mikrop, kutu kutu pense, bom oyunu gibi çeşitli oyunlar oynanmıştır. Oynanan oyunların çocukların araştırma kapsamında yer alan iletişim, iş birliği, kurallara ve yönergelere uyma becerilerine katkı getireceği düşünülerek araştırma kapsamına dahil edilmiştir.

c. *Gözlem:* Araştırmacı sınıf öğretmeni öğretme-öğrenme sürecini gözlemlemiş ve gözlemlerini yazılı olarak kayıt etmiştir. Yazılı gözlem sonuçlarını daha sonra araştırmanın nicel veri toplama araçlarına kayıt ederek gözlemlerini sayısallaştırmıştır. Öğrencilerle ilgili gözlemlerini dereceli puanlama anahtarı, tema gözlem formu ve sosyal beceri değerlendirme formuna derecelendirmiştir. Ayrıca araştırmacı sınıf öğretmeni ile bireysel görüşme yapılarak nitel veriler desteklenmiştir.

d. *Değerlendirme Aşaması:* Araştırmacı sınıf öğretmeni bu aşamada nicel veri toplama araçlarını kullanarak öğrencilerle ilgili gözlemlerini son ölçüm olarak kayıt altına almıştır. Araştırmacı çalışmanın başından sonuna kadar nicel ve nitel verilerini toplamış ve bu verileri bilgisayar ortamına kayıt etmiştir. Araştırmanın verileri toplandıktan sonra nicel verilerin analizi için SPSS programı kullanılarak nicel verilerin parametrik istatistikler kullanmak için gerekli şartları taşımadığı belirlenmiştir. Nicel verilerin normal dağılım

göstermemesi ve varyanslarının eşit olmaması nedeniyle ön ve son ölçümler arasındaki farkın anlamlı olup olmadığı parametrik olamayan testlerden Wilcoxon İşaretli Sıralar testi kullanılarak belirlenmiştir. Araştırmacı sınıf öğretmenin yazılı gözlemleri ve bağımsız bir araştırmacı tarafından kendisiyle yapılan bireysel görüşme verileri ise betimsel içerik analizi ile paragraf, cümle, kelime bütünlüğü içerisinde analiz edilerek kodlar elde edilmiştir. İlgili kodlar bir araya getirilerek temalar oluşturulmuştur. Bulgular, sonuç, tartışma ve önerilerin yazılması bölümünde ise verilerin analizi sonucunda ortaya çıkan bulgular tablolar ve şekiller halinde düzenlenerek elde edilen veriler bütünleştirilerek verilmiştir.

4. Eylem Planının Uygulanması: Yukarıda açıklanan eylem araştırması süreçleri adım adım uygulanmıştır.
5. Araştırmanın Raporlaştırılması: Eylem süreci planının tamamlanmasının ardından elde edilen veriler düzenlenmiş ve araştırmacı bir bütün oluşturacak şekilde başlıklar altında bilgiler sunulmuş yazma süreci yürütülmüştür.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde araştırmanın sorusuna bağlı olarak oluşturulan alt sorularla ilgili elde edilen bulgular ve bulgulara dayalı olarak yapılan yorumlar sırayla verilmiştir.

Araştırmada öncelikle “İlkokul birinci sınıf öğrencilerinin dereceli puanlama anahtarından elde ettikleri ön-son test puanları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı mıdır?” sorusuna yanıt aranmış ve dereceli puanlama anahtarının uygulama öncesi ve sonrasında elde edilen puanlar Tablo 10’da verilmiştir.

Tablo 10.

Dereceli Puanlama Anahtarından Elde Edilen Puanlara ilişkin Betimsel İstatistikler

Dereceli Puanlama Anahtarı	N	Ön Ölçüm Puanları		Son Ölçüm Puanları		Fark Puanları	
Alt Boyutları		$\bar{x}$	SS	$\bar{x}$	SS	$\bar{x}$	SS
İletişim	33	22,24	8,07	27,48	6,98	5,24	2,59
İş Birliği		4,97	1,91	6,79	1,41	1,82	1,01
Kurallara ve Yönergelere Uyma		32,30	9,9	37,36	9,34	5,06	3,77
Toplam		59,52	19,57	71,64	17,50	12,12	5,85

Tablo 10’da görüldüğü gibi dereceli puanlama anahtarının iletişim ile ilgili maddelerinden öğrenciler ön uygulamada 22,24 ve son uygulamada ise 27,48 puan elde etmiştir. Öğrenciler kurallara uyma ve yönergeleri takip etme alt boyutunun ön ölçümünde 32,30, son ölçümünde 37,36 puan almıştır. İş birliği boyutuna bakıldığında ise ön uygulamada 4,97, son uygulamada 6,79 puan alırken toplamda öğrenciler ön uygulamada 59,52 ve son uygulamada 71,64 ortalama puana ulaşmışlardır. Tablo 8’de verilen gözlem sonuçlarına göre öğrenciler iletişimde 5,24, kurallara uyma ve yönergeleri takip etmede 5,06, iş birliğinde 1,82 ve toplamda ise 12,12 puanlık ilerleme göstermişlerdir.

Öğrencilerin ön ve son ölçümlerden elde ettikleri bu ilerleme puan ortalamaları arasında anlamlı fark olup olmadığı test edilmiş ve elde edilen sonuçlar Tablo 11’de verilmiştir.

Tablo 11.

Dereceli Puanlama Anahtarından Elde Edilen Puanların Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi ile Karşılaştırılması

Alt Boyutlar (Son-Ön)		N	Sıra Ortalaması	Sıralar Toplamı	Z	Anlamlılık Düzeyi p
İletişim	Negative Ranks	32 ^a	16,50	528,00	-4,952	,000*
	Positive Ranks	0 ^b	,00	,00		
	Ties	1 ^c				
	Total	33				
İş Birliği	Negative Ranks	31 ^g	16,00	496,00	-4,924	,000*
	Positive Ranks	0 ^h	,00	,00		
	Ties	2 ⁱ				
	Total	33				
Kurallara ve Yönergelere Uyma	Negative Ranks	31 ^d	16,97	526,00	-4,907	,000*
	Positive Ranks	1 ^e	2,00	2,00		
	Ties	1 ^f				
	Total	33				
Toplam	Negative Ranks	33 ^j	17,00	561,00	-5,016	,000*
	Positive Ranks	0 ^k	,00	,00		
	Ties	0 ^l				
	Total	33				

* p<0,05

Tablo 11’de verildiği gibi dereceli puanlama anahtarının iletişim, kurallara ve yönergeler uyma ve iş birliği alt boyutlarından alınan ön-son test puanlarının son test lehine anlamlı olduğu belirlenmiştir. Dereceli puanlama anahtarının tüm boyutlarının birlikte ele alınması sonucunda da ön-son test puanları arasındaki farkın yine son test lehine anlamlı olduğu ortaya çıkmıştır. Bu bulguya göre eğitsel oyun etkinliklerinin öğrencilerin iletişim, kurallara ve yönergeler uyma ile iş birliği becerilerini olumlu etkileyerek, anlamlı derecede artırdığı belirlenmiştir.

Araştırmada “İlkokul birinci sınıf öğrencilerinin tema gözlem formundan elde ettikleri ön-son test puanları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı mıdır?” ikinci alt sorusuna ilişkin elde edilen betimsel istatistikler Tablo 12’de verilmiştir.

Tablo 12.

Tema Gözlem Formundan Elde Edilen Puanların Betimsel İstatistikleri

Tema Gözlem Formu Alt Boyutları	N	Ön Ölçüm Puanları		Son Ölçüm Puanları		Fark Puanları	
		$\bar{x}$	SS	$\bar{x}$	SS	$\bar{x}$	SS
İletişim	33	17,09	5,29	19,27	4,71	2,18	2,04
İş Birliği		12,03	4,09	13,55	3,67	1,52	1,30
Kurallara ve Yönergelere Uyma		5,39	1,98	6,79	1,95	1,39	,79
Toplam		34,52	11,12	39,61	10,12	5,09	3,30

Tablo 12’de verildiği gibi ilkokul birinci sınıf öğrencilerinin çalışma öncesinde gözlenmesi sonucunda iletişimde 17,09; kurallara ve yönergeler uymada 5,39; İş birliği 12,03 ve toplamda 34,52 puan ortalaması elde ettikleri görülmektedir. Gözlem formunun son uygulamasında ise bu puanlar sırayla iletişimde 19,27; kurallara ve yönergeler uymada 6,79; iş birliğinde 13,55 ve toplamda ise 39,61 puan olmuştur. Tema gözlem formunun ön ve son uygulaması arasındaki fark olan ilerleme puanlarına bakıldığında ise iletişimde 2,18; kurallara ve yönergeler uymada 1,39; iş birliğinde 1,52 ve toplamda 5,09 puanlık ilerleme olduğu belirlenmiştir.

Öğrencilerin tema gözlem formunun ön ve son ölçümlerden elde ettikleri ortalama puanlar arasında anlamlı fark olup olmadığı Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi ile test edilmiş ve elde edilen bulgular Tablo 13’te verilmiştir.

Tablo 13.

Tema Gözlem Formundan Elde Edilen Puanların Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi ile Karşılaştırılması

Alt Boyutlar		N	Sıra Ortalaması	Sıralar Toplamı	Z	Anlamlılık Düzeyi p
İletişim	Negative Ranks	25 ^a	14,40	360,00	-4,140 ^b	,000*
	Positive Ranks	2 ^b	9,00	18,00		
	Ties	6 ^c				
	Total	33				
İş Birliği	Negative Ranks	25 ^g	14,72	368,00	-4,358 ^b	,000*
	Positive Ranks	2 ^h	5,00	10,00		
	Ties	6 ⁱ				
	Total	33				
Kurallara ve Yönergelere Uyma	Negative Ranks	30 ^d	15,50	465,00	-4,912 ^b	,000*
	Positive Ranks	0 ^e	,00	,00		
	Ties	3 ^f				
	Total	33				
Genel Toplam	Negative Ranks	30 ^j	16,32	489,50	-4,740 ^b	,000*
	Positive Ranks	1 ^k	6,50	6,50		
	Ties	2 ^l				
	Total	33				

* p<0,05

Tablo 13'e göre öğrencilerin iletişim, kurallara ve yönergelere uyma, iş birliği alt boyutları ile formun geneline ilişkin ilerleme puanlarının anlamlı olarak farklılaştığı belirlenmiştir. Bu bulguya göre araştırmanın bağımsız değişkeni olan eğitsel oyunların öğrencilerin iletişim, kurallara ve yönergelere uyma, iş birliği olmak üzere sosyal becerilerini geliştirmede olumlu katkı sağladığı tespit edilmiştir.

Araştırmada “İlkokul birinci sınıf öğrencilerinin sosyal beceri değerlendirme formundan elde ettikleri ön-son test puanları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı mıdır?” alt sorusuna ilişkin elde edilen betimsel istatistikler Tablo 14’te verilmiştir.

Tablo 14.

Sosyal Beceri Değerlendirme Formundan Elde Edilen Puanların Betimsel İstatistikleri

Sosyal Beceri Değerlendirme Formu Boyutları	N	Ön Ölçüm Puanları		Son Ölçüm Puanları		Fark Puanları	
		$\bar{x}$	SS	$\bar{x}$	SS	$\bar{x}$	SS
Temel Sosyal Beceriler		17,18	5,63	22,94	4,92	5,76	2,21
İletişim	33	43,18	12,15	57,49	13,60	14,30	4,84
İş Birliği		15,61	4,17	20,12	4,88	4,52	2,37
Toplam		75,97	21,40	100,54	22,88	24,58	6,80

Tablo 14’te verilen sosyal beceri değerlendirme formunda yer temel sosyal beceri alt boyutunun ön ölçüm puanının 17,18; son ölçüm puanının ise 22,94 olduğu görülmektedir. Öğrencilerin iletişim boyutunda ön ölçüm puanı 43,18 iken son ölçüm puanı 57,49 puan olmuştur. İş birliği boyutunda ise öğrenciler ön ölçümden 15,61 puan alırken son ölçümde 20,12 puan almışlardır. Bu ön ve son ölçümlere göre öğrencilerin temel sosyal becerilerde 5,76; iletişimde 14,30 ve iş birliğinde 4,52 puanlık ilerleme gösterdikleri belirlenmiştir. Öğrencilerin sosyal beceri değerlendirme formunun toplam puanlarına bakıldığında ise öğrenciler ön ölçümde 75,97 puan elde ederken son ölçümden 100,54 puan elde etmiş ve öğrenciler toplamda 24,58 puanlık ilerleme göstermişlerdir.

Öğrencilerin sosyal beceri değerlendirme ölçeği esas alınarak geliştirilen formun ön ve son ölçümlerden elde ettikleri ortalama puanlar arasında anlamlı fark olup olmadığı *Wilcoxon İşaretili Sıralar Testi* ile test edilmiş ve elde edilen sonuçlar Tablo 15’te verilmiştir.

Tablo 15.

Sosyal Beceri Değerlendirme Formundan Elde Edilen Puanların Wilcoxon İşaretli Sıralar Testi ile Karşılaştırılması

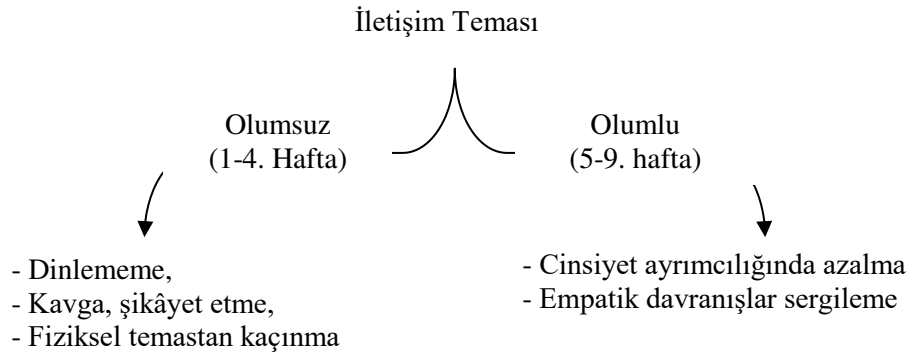
Alt Boyutlar (Son-Ön)		N	Sıra Ortalaması	Sıralar Toplamı	Z	Anlamlılık Düzeyi p
Temel Sosyal Beceriler	Negative Ranks	33 ^a	17,00	561,00	-5,023	,000*
	Positive Ranks	0 ^b	,00	,00		
	Ties	0 ^c				
	Total	33				
İletişim	Negative Ranks	33 ^d	17,00	561,00	-5,017	,000*
	Positive Ranks	0 ^e	,00	,00		
	Ties	0 ^f				
	Total	33				
İş Birliği	Negative Ranks	31 ^g	16,00	496,00	-4,874	,000*
	Positive Ranks	0 ^h	,00	,00		
	Ties	2 ⁱ				
	Total	33				
Genel Toplam	Negative Ranks	33 ^j	17,00	561,00	-5,016	,000*
	Positive Ranks	0 ^k	,00	,00		
	Ties	0 ^l				
	Total	33				

* p<0,05

Tablo 15’te öğrencilerin bu formun temel sosyal beceriler, iletişim, iş birliği boyutlarında elde ettikleri ilerleme puanlarının 0,05 düzeyinde anlamlı olduğu görülmektedir. Formun tüm boyutlarına birlikte bakıldığında da ilerleme puanlarının anlamlı olduğu ortaya çıkmıştır. Bu bulguya göre eğitsel oyunların öğrencilerin temel sosyal, iletişim ve iş birliği becerilerini geliştirdiği belirlenmiştir.

Araştırmada son olarak “Eğitsel oyunlarla yürütülen öğretme-öğrenme sürecine ilişkin araştırmacı sınıf öğretmeninin gözlemleri ve görüşleri nelerdir?” sorusuna cevap aranmıştır. Nitel ilişkin araştırmacı sınıf öğretmeninin süreç boyunca yaptığı gözlemlerin analizi sonucunda “İletişim”, “Kurallara ve Yönergelere Uyma”, “İş Birliği” ve “Duygular” temaları ortaya çıkmıştır. Bu temalarla ilgili bulgular aşağıda sırayla verilmiştir.

İletişim teması ile ilgili elde edilen nitel bulgular. Araştırmacı sınıf öğretmeni uygulama sürecine ilişkin yaptığı gözlem sonucunda iletişim teması ile ilgili öğrencilerde olumlu ve olumsuz durumlarla karşılaşmıştır. Bu durumlar aşağıdaki şekilde gösterilmiştir.

Şekil 4. İletişim Temasına İlişkin Nitel Bulgular

Şekil 4’de görüldüğü gibi araştırmacı sınıf öğretmeninin gözlemleri doğrultusunda ilk 4 hafta içerisinde yaptığı oturumlarda öğrencilerde genellikle iletişim temasına ilişkin dinlememe, kavga ve şikâyet etme, fiziksel temastan kaçınma gibi olumsuz davranışlarla karşılaşmıştır. Ayrıca araştırmacı uygulama sürecinde sınıf genelinde cinsiyet ayrımcılığı konusunda zorlandığı ve çoğunlukla kız erkek öğrenciyi bir araya getirememesi, öğrencilerin yan yana gelmek istememesi gibi sorunlarla baş etmeye ve bu olumsuzluğu gidermeye çalışmıştır. Beşinci ve bundan sonraki haftalarda ise öğrencilerde iletişim temasına ilişkin en çok zorlandığı cinsiyet ayrımcılığında artık azalma olduğu ve öğrencilerin kız erkek olarak aralarındaki iletişimin daha iyi olduğunu ayrıca bu süre zarfında empatik davranışlar kurduklarını da gözlemlemiştir. Bu temaya ilişkin araştırmacı öğretmenin gözlem kayıtları aşağıda örneklendirilmiştir.

“... Avuç içi ile tanışmada öğrenciler birbirlerine temas etmek istemediler.”

“... Öğrenciler çember olurken ya da etkinlikler yapılırken farklı kişilerin yanına geçmeme, kız erkek el ele tutuşmama gibi zorluklar oldu. Ellerin temas etmeden tutmaya çalıştılar.”

“... Etkinlik öncesi yapılacakları anlatırken çoğu dinlemiyor ve algılamakta zorlanıyordu.”

“... Bir tarafı düzenlerken diğer tarafta çocuklar kavga ediyor ya birbirini itiyor ya da sürekli şikâyet halindeler.”

“... Gözüm sende oyununda ise eşleşmeleri bir kız bir erkek olacak şekilde yaptık. Kimsenin itiraz etmemesi onların birbirine alıştığını ve artık yadırgamadıklarını gösterdiğini düşünüyorum.”

“... Oyunlarda isteksiz olan ve çekingen bir kız öğrencim oyunun en baş sırasında istekli bir şekilde yer aldı ve asla erkek öğrenciyle oturmak istemezken bugün sırada yan yana oturdu. Bu olay beni çok mutlu etti.”

Gözlem sonuçlarında görüldüğü gibi araştırmacı öğretmen öğrencilerle iletişim sorunları yaşadığını ifade etmiştir. Ancak bu iletişim sorunlarının zaman ilerledikçe

azaldığını da gözlemlediğini belirtmiştir. Gözlem haricinde araştırmacı öğretmenle yapılan bireysel görüşmede öğretmen,

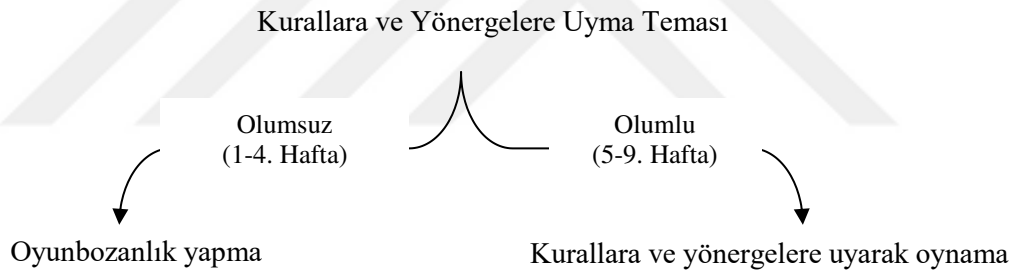
“... Özellikle iletişim konusunda dil farklılığından kaynaklı olarak zorluklarla karşılaşıyordum...”, İlk başta söylediğim gibi çok Türkçe bilmedikleri için beni anlamıyorlardı. Örneğin bir eşyanın adını söylediğimde boş bakıyorlardı fakat telefondan resmini gösterdiğimde Arapça karşılığını söyleyerek şuydu diyorlardı.

“...Öğrenciler beni dinlemede sorun yaşıyordu. Odaklanma problemi, dikkat eksikliği vardı.”

“...Yani gelişme vardı tabi ama o dil sorunu hala devam ediyordu.”

şeklinde iletişim konusunda düşüncelerini dile getirmiştir.

Kurallara ve yönergelere teması ile ilgili elde edilen nitel bulgular. Araştırmacı sınıf öğretmenin bu temaya ilişkin öğrencilerde karşılaştığı olumlu ve olumsuz durumlar aşağıda Şekil 4’te gösterilmiştir.

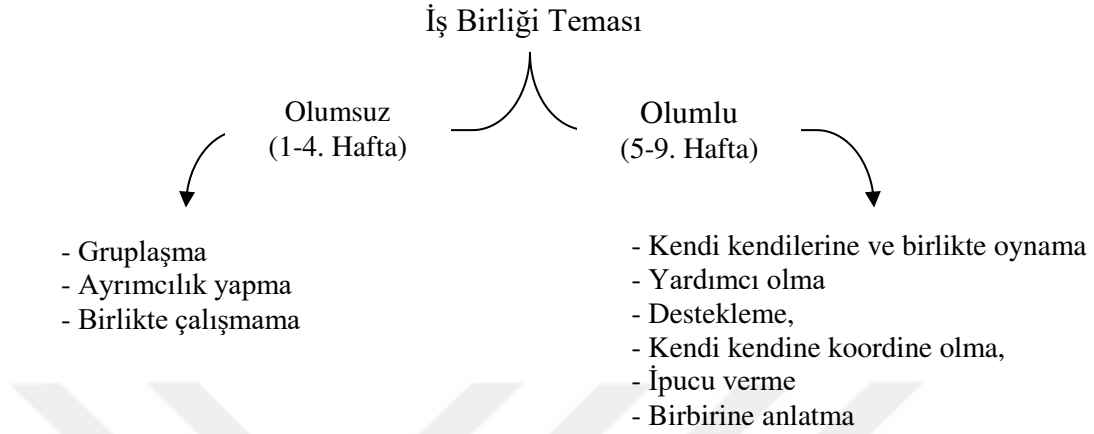
Şekil 5. Kurallara ve Yönergelere Uyma Temasına İlişkin Nitel Bulgular

Şekil 5’te görüldüğü üzere araştırmacı sınıf öğretmeni ilk 4 hafta öğrencilerin genelde kurallara uymadığı ve oyunbozanlık yaptığını gözlemlerken beşinci haftadan sonra artık öğrencilerin verilen yönergeleri dinleyip uymaya çalıştığı ve oyun kurallarına uyduklarını gözlemlemiştir. Araştırmacı sınıf öğretmenin gözlem notları aşağıda verilmiştir.

“... oyun sırasında eğlenenler kadar sıkılanlar, oyun bozanlık yapan ve ortamı karıştıran öğrencilerde var.”

“...öğrenciler söylediğim yönergeleri yapmaya çalıştılar. Bazı öğrenciler çok daha iyi yaptı. Hatta bazıları ben yönerge vermeden kendilerinin soru sorduğunu gördüm.

İşbirliği teması ile ilgili elde edilen nitel bulgular. Araştırmacı sınıf öğretmenin bu temaya ilişkin öğrencilerde karşılaştığı olumlu ve olumsuz durumlar aşağıdaki şekilde gösterilmiştir.

Şekil 6. İş Birliği Temasına İlişkin Nitel Bulgular

Şekil 6’da görüldüğü gibi araştırmacı sınıf öğretmeni iş birliği temasında olumsuz olarak öğrencilerde gruplaşma ve ayrımcılık yapma gibi olumsuz davranışlarla karşılaşmıştır. Genellikle öğrenciler ilk beş hafta boyunca oyunlarda kız erkek arasında gruplaşmalar ve ayrışmalar yaşandığını gözlemlemiştir. Öğrenciler oyun esnasında sevdiği arkadaşıyla birlikte olma, ayrılmama ve hoşlanmadığı kişilerin yanında durmama, grup oyunlarına almak istememe gibi davranışlar sergilemişlerdir. Fakat araştırmacı sınıf öğretmeni beşinci ve bu haftalardan sonra öğrencilerdeki bu olumsuz davranışlarda azalma olduğunu ve davranışların daha çok olumlu yönde değiştiğini gözlemlemiştir. Öğrencilerin öğrendiği eğitsel oyunları farklı zamanlarda kendi kendilerine oynadıklarını, oyun esnasında birbirlerine yardım ettiklerini, yarış oyunlarında takım arkadaşlarını desteklediklerini ve kendilerini koordine ettiklerini, yine takım arkadaşlarına oyun esnasında ipuçları verdiklerini gözlemlemiştir. Araştırmacı sınıf öğretmeni oyuna başlamadan önce oyun kurallarını anlattığında anlayan öğrencilerin anlamayan öğrencilere oyunu ve kuralları anlattıklarını fark etmiştir. Bu temaya ilişkin öğretmen gözlem notları aşağıda yer almıştır.

“... Herkes sevdiği arkadaşı ile beraber olmayı tercih etti. Oyunda yer değiştirmeler hareketlerinde de hep yan yana duracak şekilde hareket ediyorlar.”

“... Tüm etkinliklerde olduğu gibi çember içerisinde genelde herkes sevdiği kişinin yanından ayrılmıyor, el tutmak istemiyor.”

“... Yer değiştirme etkinliğinde verdiğim yönergelerde arkadaşlarına çoğu yardımcı oldu. Örneğin üzerinde sarı olanlar yer değiştirsın dediğimde herkes birbirini incelemeye başladı. Sen de yer değiştireceksin şeklinde arkadaşlarına yardımcı oldular.”

“...kızlar ve erkekler ayrışmadan oyunu gerçekten eğlenerek oynadı”.

“... Yananlar ise oyunda olan arkadaşlarına ipuçlarıyla yardım ettiler. Arkadaşlarını tutanlar kenarda baya bir tezahürat yapıp destekledi.”

“... İlk başta arkadaki kişinin ön taşra topu getirip bir arkaya vermesi anlaşılmadı fakat anlayan öğrenciler arkadaşlarına sürekli uyarılarda bulunarak onlara yardımcı oldu.”

“... Kız erkek karma takımlar oluşturup parkurumuzu kurduk. Her takım kendini heyecanlı bir şekilde destekledi.”

“... Oyunu iki üç tur oynadıktan sonra çok güzel koordine oldular. Ve gerçekten grup olarak birbirlerini çok güzel yönelttiler. Oyun içerisinde kız-erkek ayrımı yapmadan kol kola işbirliği içerisinde hareket ettiler. Bu beni çok mutlu etti.”

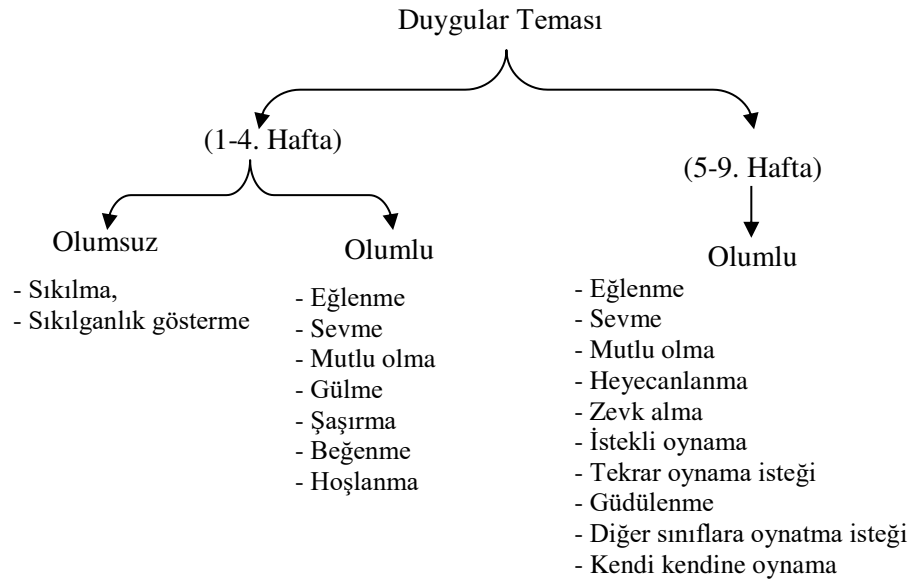
Gözlem haricinde araştırmacı öğretmenle yapılan bireysel görüşmede öğretmen,

“...Birlikte çalışma ya da işbirliği yaparak çalışamıyorlardı. Genellikle herkes sevdiği arkadaşıyla beraber bir şey yapmak istiyordu. Ve en çok karşılaştığım sorun kız erkek asla yan yana oturmak istemiyor birlikte iş yapmak istemiyorlardı. O yüzden kız erkek işbirliği yaptıramıyordum en başlarda.

“... zamanla kız erkek yan yana geldiklerinde itiraz etmediklerini gördüm.”

sözleri ile düşüncelerini ifade etmiştir.

Duygular teması ile ilgili elde edilen nitel bulguları. Araştırmacı sınıf öğretmenin bu temaya ilişkin öğrencilerde karşılaştığı olumlu ve olumsuz durumlar aşağıdaki şekilde gösterilmiştir.

şekil 7. Duygular Temasına İlişkin Nitel Bulgular

Şekil 7'ye bakıldığında araştırmacı sınıf öğretmeni ilk beş hafta boyunca uygulama sürecinde olumsuz davranışların yanında olumlu davranışlarda gözlemlemiştir. Sınıf öğretmeni bu süreç içerisinde ilk haftalarda öğrencilerin oyun esnasında sıkılma davranışlarını fakat bunun nedeni oyunlardan çok oyun oynatılabilecek mekân olmadığı için bahçede gerçekleştirilmesi ve bunun yanında havanın sıcak olmasından kaynaklanmıştır. Aynı zamanda kalabalık sınıf mevcudundan dolayı herkesin oyun esnasında ebe seçilememesinden dolayı öğrencilerin sıkılma davranışını sergilediğini gözlemlemiştir. Bu süreçte araştırmacı öğrencilerin oyunlarda eğlendiklerini, mutlu olduklarını, güldüklerini, şaşırdıklarını ve oyunları sevdiklerini, beğendiklerini ve hoşlarına gittiğini gözlemlemiştir. Beşinci haftadan sonra ise öğrencilerde duygu temasıyla ilişkili olumlu davranışlarla karşılaşmıştır. Oyunlarda eğlendiklerini, sevdiklerini, mutlu olduklarını, heyecanlandıklarını, zevk aldıklarını, istekli oynadıklarını, oyunlara daha çok güdülendiklerini ve öğrendikleri oyunları teneffüslerde başka sınıflarla oynadıklarını ve kendi kendine oynadıklarını fark etmiştir. Bu temaya ilişkin öğretmen gözlem notları aşağıda verilmiştir.

“...çocuklar sıcaktan dolayı isteksizdi.”

“... Sıcaktan do daha çok sıkılma davranışları oluştu.”

“...kalabalık oldukları için herkesin seçilmesi biraz zor oldu. Herkes seçilmek istedi fakat o sırada sıkılıp oturmak isteyenlerde oldu.”

“...etkinliklerde öğrenciler kendi sırasında eğlenirken diğer arkadaşları yaparken genelde sıkılıyorlar, etkinlikten kopuyorlar, yere çöküyorlar, başka bir şey oynayalım diyorlar.”

“... İlk başta çok eğlenerek oynadılar. Sınıf kalabalık olduğu için herkes ortaya geçmek istedi. Herkes sırayla ortaya geçti fakat zaman alıcı olduğu için oynayanlar sonradan sıkılmaya başladılar.”

“... En çok eğlendikleri etkinlik ayna etkinliği oldu. Birbirlerini taklit etmeleri hoşlarına gitti.”

“...verdiğim yönergeler doğrultusunda gülerken, eğlenerek ve şaşıracak yaptılar.”

“...öğrenciler oyun esnasında eğleniyorlar ve mutlu oluyorlar.”

“... Oyundan sonra öğrencilere nasıl bulduklarını söylediğimde tekrar oynamak istediklerini ve çok sevdiklerini söylediler.”

“... Oyun sonrası teneffüste de kendi içlerinde oyunu oynamaya devam ettiklerini gördüm.”

“... Oyunu çok sevdikleri için iki tur oynadık.”

“... Bugün bahçe nöbetçisiydim ve bahçeyi gezerken sınıftaki erkek öğrencilerin oyun oynadığını gördüm. Sonra yanlarına gittim ne oynuyorlar diye. Davul zurna oyununu oynuyorlardı. Sonra onları izlerken diğer sınıflarda oyuna katılmak istedi ve onları da oyuna dahil ettiler ve oynamaya devam ettiler. Onları bu şekilde görünce çok mutlu oldum. Diğer sınıfları da oyuna dahil etmeleri ve tek başlarına oyun kurabilmeleri çok

güzeldi. Bu da oynattığım oyunları etkisi olduğunu aynı zamanda da sosyal becerilerinin geliştiğini göstermesi bakımından benim için önemliydi.”

Gözlem haricinde araştırmacı öğretmenle yapılan bireysel görüşmede öğretmen “...Çocukların oyun oynarken istekli olduklarını fark ettim.” şeklinde düşüncesini ifade ederek gözlemlerinde ortaya çıkan bulguları destekler nitelikte görüş ifade etmiştir.

Sorunlar teması ile ilgili elde edilen nitel bulgular. Bu çalışmada araştırmacı sınıf öğretmeni uygulama sürecinde bazı sorunlarla karşılaşmıştır. Bunlar öğretmenin kontrol edemediği, süreçte çözemediği hava sıcaklığı, oyunları oynamaya uygun mekân bulunamaması ve kalabalık sınıf mevcudu çalışmaların gereği gibi yapılmasını olumsuz etkilemiştir. Bu sorunlara ilişkin öğretmen gözlem notları aşağıda verilmiştir.

“... Okulumuzda uygulamayı yapabileceğimiz bir konferans salonu tarzı bir yer olmadığı için etkinliği bahçede gerçekleştirdik. Hava çok güneşli olduğu için ve gölge alanımızda maalesef olmadığı için çocuklar sıcaktan dolayı isteksizdi. 2. Saat içeriye girdik fakat sınıf ortamında çok etkili bir uygulama yapamadık.”

“...oyun içerisinde çok zorluk yaşamadım. Fakat mevcut kalabalık olduğu için aynı anda gözlemlemem zor oldu.”

“...Dışarıdan ve oyun içerisinde öğrencileri kontrol etmem ve gözlemlemem açısından biraz zor oldu.”

Gözlem haricinde araştırmacı öğretmenle yapılan bireysel görüşmede öğretmen yaşadığı sorunları şu şekilde ifade etmiştir;

“...burada 1. Sınıflara okuma yazma öğretme süreci çok zor geçiyordu. Öğrencileri gözlemlemeye çalışıyordum ama akademik olarak da çocukları ilerletmem gerekiyordu. O yüzden çok zorluk yaşadım.”

“...Birinci dönem şöyle durumlarda vardı onların bana benim onlara alışma sürecimde oldu. Dediğim gibi çocuklardaki akademik kaygı beni daha çok yoruyordu. Harfleri öğreniyorlar öğrenemiyorlar, okuyamıyorlar. Sınıf mevcudum kalabalıktı. Batıya göre çok geriden gidiyorduk. Sosyal medyada takip ettiğim öğretmenlere göre çok gerideydik ve benim üzerimde de aşırı stres ve kaygı vardı. Çok tedirgindim.”

“...Çocuklar oynamak istemiyorlar, uygun alan olmadığı için bahçede yapıyorduk ve hava sıcaktı. Süreci olumlu hale getirmek için sınıfta etkinlikleri yürütmeye çalıştım.”

“...mevcut kalabalık olduğu için oyunlarda kendi sırası geçince arkadaşlarına saygı göstermiyorlardı.”

“...İlk 4 plan uygulamasında daha çok sorunlarla karşılaştım ama daha sonrasında çocukların sürece alıştıklarını ya da ne yapmaları gerektiğini anladıklarını gördüm.”

“...Başlangıçta olumsuzluklarla karşılaşacağımı düşünmediğim için hayal kırıklığına uğradım. Ama geçmişe baktığımda şunu anladım olumsuzluklar illa olacak ki yaptığım uygulama ile beraber olumlu gelişimi göreyim.”

Uygulayıcı sınıf öğretmeni genel olarak sınıf mevcudunun kalabalıklığı, hava şartları, çocukların ana dil farklılığı gibi özelliklerden kaynaklı olarak belirtilen zorlukları yaşamıştır.

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmanın sonuçlarına ve bu sonuçların alan yazın ile tartışılması, doğrultusunda ise önerilere yer verilmiştir.

5.1. Sonuç ve Tartışma

Bu çalışmada birinci sınıf öğrencilerinin temel sosyal becerilerinden iletişim, iş birliği, kurallara ve yönergelere uyma becerilerini eğitsel oyunlarla geliştirmek amaçlanmıştır. Oyun çalışmalarının bu becerileri geliştirip geliştirmediğini belirlemek için aynı amaçlar doğrultusunda geliştirilen “Gözlem Formu”, “Dereceli Puanlama Anahtarı”, “Sosyal Beceri Değerlendirme Formu” ön-son test olarak kullanılmıştır. Bu nicel veri toplama araçları ile öğrencilere verilen puanlar karşılaştırılmış ve aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

Parametrik olmayan testlerle yapılan karşılaştırmalar sonunda öğrencilerin dereceli puanlama anahtarı, tema gözlem formu ve sosyal beceri değerlendirme formundan elde ettikleri puanların son test lehine 0,05 düzeyinde anlamlı olduğu belirlenmiştir. Bu sonuçla eğitsel oyunların öğrencilerin iletişim, iş birliği, kurallara ve yönergelere uyma becerilerini anlamlı derecede artırdığı ortaya çıkmıştır.

Eğitsel oyunlar öğrencilerin gönüllü ve isteyerek katıldıkları, zihinsel, fiziksel, duyuşsal ve sosyal gelişim alanlarını geliştiren, aktif öğrenme yöntemi olup öğrencilerin dikkatini çekerek öğrenmeleri eğlenceli ve kalıcı hale getiren, problem çözme, iletişim, yaratıcılık, eleştirel düşünme gibi becerilerin geliştirmesini sağlayan bir yöntemdir (Yıldız, Şimşek ve Aras, 2017). Eğitsel oyunlar, eğitimin genel amaçları doğrultusunda seçilen ve öğrencilerin bilişsel, fiziksel, sosyal ve dil becerilerini geliştiren, keşif yapmalarına olanak sağlayan, yaratıcılık ve hayal güçlerini zenginleştiren oyunlardır (Güneş, 2015). Alanyazında da eğitsel oyunların öğrencilerin sosyal becerilerini geliştirdiğine dair birçok araştırma yer almaktadır.

Gülay (2008) yaptığı çalışmada hem nitel hem de nicel yöntemleri kullanarak işbirlikli oyunların öğrencilerinin sosyal becerilerine etkisini incelediği çalışma sonunda araştırmanın nitel ve nicel sonuçlarına göre deney grubunda yer alan öğrencilerin sosyal becerilere daha uygun davranışlar gösterdiği görülmüştür. Aynı şekilde Gülay, vd., (2010) yaptığı işbirlikli oyun uygulamaları sonucunda çalışmaya katılan öğrencilerin sosyal becerilerinin ön-son test arasında anlamlı farklılıklar çıktığı; Durualp ve Aral (2010) yaptıkları çalışmada oyun temelli sosyal beceri eğitimi sonunda deney grubu öğrencilerinin sosyal beceri puanlarının kontrol grubundaki öğrencilere göre anlamlı derecede farklılaştığı; Gülhan (2012) çocukların sosyal beceri düzeyleri üzerinde eğitsel oyunların etkisini incelediği araştırmasında uygulama sonunda deney grubu öğrencilerinin lehine anlamlı sonuçlar elde ettiği ve deney grubu öğrencilerinin sosyal beceri seviyelerinde artış görüldüğü; Boz, vd., (2018) yaptığı çalışmada da çocukların sosyal becerilerinin geliştirilmesinde oyun etkinliklerinin yapıldığı deney grubu lehine anlamlı fark çıktığı görülmüştür. Aynı zamanda oyunsu süreçlerin ve eğitsel oyun etkinliklerinin çocukların sosyal becerilerine olumlu katkısı olduğu ve becerilerini geliştirdiğine dair alanyazında yer alan diğer birçok çalışmanın sonuçları ile de desteklenmektedir (Aslan, 2008; Deniz, 2019; Sevgen, 2016; Shakıbaei, Rahimaghaee & Arish, 2013; Süngü, 2022; Topaloğlu, 2013). Alanyazında yer alan araştırmaların sonuçları ile yapılan bu çalışmanın sonuçları ile örtüşmekte olup birbirlerini destekler niteliktedir.

Araştırmanın nitel boyutunda ise araştırmacı sınıf öğretmenin gözlem ve görüşlerinin içerik analizi ile incelenmesi sonucunda “İletişim”, “Kurallara ve Yönergelere Uyma”, “İş Birliği”, “Duygular” ve “Sorunlar” temaları ortaya çıkmıştır.

Öğrencilerin çalışmaların ilk 4 haftasında dinlemekte zorlanma, kavga ve şikâyet etme ve fiziksel temastan kaçınma gibi iletişim eksiklikliğinden kaynaklanan sorunlar yaşadıkları ortaya çıkmıştır. Ancak süreç ilerledikçe bu iletişim sorunlarının yerini daha olumlu iletişim davranışlarına bıraktığı gözlenmiştir. Öğrencilerin iletişim becerilerinde ortaya çıkan bu olumlu değişimler aynı zamanda birinci dönemde karşılaşılan dil bariyeri sorunlarının da azaldığının bir göstergesi olarak kabul edilmiştir. Yapılan çalışmalarda da eğitsel oyunların dil gelişimi, iletişim gibi sosyal becerileri üzerinde olumlu etkisi olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Acıbal (2020) oyun temelli sosyal beceri eğitiminin çocuklardaki dil gelişimi üzerindeki etkisini incelediği çalışma sonucunda deney ve kontrol grubu arasında dil gelişimleri üzerinde anlamlı farklılıkların olduğu ve deney grubu öğrencilerinin dil gelişimini anlamlı derecede artırdığı ortaya çıkmıştır. Siregar, Wau & Hartini, (2018), yaptıkları çalışmada eğitsel oyunlarla motor beceriler, dil ve sosyal becerilerin gelişimi arasında anlamlı ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Okada & Matsuda (2019), öğrencilerin iletişim becerilerini geliştirmek ve kişilerarası çatışma problemlerini çözmeyi kolaylaştırmak amacıyla oyundan yararlanarak sosyal beceri eğitimi uygulamışlardır. Çalışma sonunda öğrencilerin sorunlara alternatif çözümler üretmenin ve zıt fikirlerde uzlaşabilmenin önemini anladıkları ve başarılı oldukları gözlenmiştir. Bu araştırmada ulaşılan sonuçlarla alanyazındaki araştırma sonuçlarının örtüşmesi önemlidir.

Kurallara ve yönergeler uyma temasına ilişkin ise öğrencilerin çalışmaların başında oyunbozanlık davranışlarını sıklıkla gösterdikleri ancak ilerleyen süreçte öğrencilerin öğretmen yönlendirmesi olmaksızın kendi kendilerine kurallara ve yönergelere uyarak oyun oynadıkları, etkinliklere katıldıkları belirlenmiştir. Samalot & Porretta, (2013) yaptıkları çalışmada sosyal beceri eğitimi ile öğrencilerin uygun oyun davranışlarını arttırdıkları sonucuna ulaşmıştır. Bu bağlamda yapılan araştırmanın sonuçları alanyazında yer alan araştırma sonuçlarını da destekler niteliktedir.

Öğretmen gözlemleri ile çalışmaların başında öğrencilerin iş birliği yapmakta zorlandıkları, kendi aralarında gruplaştıkları, ayrımcılık yaptıkları ve birlikte çalışmamaya özen gösterdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Çalışmaların ilerleyen zamanlarında öğrencileri kendi kendilerine ve birlikte oynadıkları, etkinliklerde ve oyun sürecinde birbirlerine yardımcı olup destekledikleri, çalışmaları birbirlerine açıkladıkları, ipucu verdikleri ve kendi kendilerine koordine olarak çalışmalara katıldıkları ortaya çıkmıştır. Alanyazında yapılan çalışmaların sonuçları ile araştırmada benzer sonuçlar çıktığı görülmüştür. Beştaş (2015), yaptığı çalışma sonunda oyun temelli sosyal beceri eğitiminin öğrencilerin sosyal becerilerini arttırdığı akran ilişkilerinde, kendini ve öfkesini kontrol etme-yönetme becerilerinde gelişme yaşandığı saldırganlık, bozgunculuk gibi davranışlarında azalma olduğu görülmüştür. Topaloğlu (2013), etkinlik temelli sosyal beceri eğitim programının akran ilişkileri üzerindeki etkisini incelediği araştırmada sonucunda ise kontrol grubu ve deney grubu

son test puanları arasında anlamlı farkın çıktığı, aynı zamanda deney grubunda yer alan öğrencilerin araştırmanın başına göre akran ilişkilerini olumlu yönde etkilendiği sonucuna ulaşmıştır. Aynı şekilde Şenol ve Metin (2021), yaptıkları çalışma sonucunda deney grubundaki öğrencilerin iş birliği, yardımlaşma, paylaşma ve sosyal etkileşim becerileri puanlarının kontrol grubu öğrencilerine göre daha yüksek çıktığı belirlenmiştir.

Birinci sınıf öğrencilerin bir kısmı çalışmaların ilk dört haftasında oyunlardan ve etkinliklerden sıkıldıklarını ifade ederken, birçoğu da eğlendiklerini, sevdiklerini, mutlu olduklarını, hoşlandıklarını ifade etmiştir. Çalışmalar ilerledikçe öğrencilerin olumsuz duygularının ortadan kalktığı, çalışmalar hakkında tamamen olumlu duygular geliştirdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Yapılan etkinliklerin öğrencilerin en başta olumsuz olan duygularını daha sonra olumluya dönüştürdüğü ortaya çıkmıştır. Gündüz, vd., (2017) yaptıkları çalışma sonucunda eğitsel oyunların çocuğun duygusal yönlerini geliştirdiği aynı zamanda saygı, mutluluk, yardımseverlik, hoşgörü, sorumluluk, sabır, iyilik gibi duygu ve değerleri kazandırmada etkili olduğunu belirlemişlerdir. Yüce, (2019), yaptığı çalışmada öğrencilerin beden eğitim dersinde yapılan grup oyunları ile ilgili etkinlikleri sevdikleri sonucuna ulaşmıştır. Bu nedenle yapılan çalışmanın sonuçları alanyazındaki çalışma sonuçlarını desteklediği görülmektedir.

Çalışmada hem öğretmenin hem de öğrencilerin öğrenme ortamı (mekân), sınıf mevcudunun kalabalık olması, havanın sıcak olması gibi çeşitli sorunlar yaşadıkları, bu sorunlara rağmen öğrencilerin çalışmalara devam etmekte istekli olduğu gözlenmiştir.

Oyun çocukların en iyi sosyalleşme ortamıdır. Çocuklar birbirlerini tanımasa bile birlikte oyun oynayabilir ve oyun sayesinde sosyalleşmeyi, paylaşmayı, iş birliği içinde olmayı, insanlarla ilişki kurmayı, toplumsal kuralları öğrenir. Sıraya girmeyi, yerinde beklemeyi, kurallara uymayı, dinlemeyi, başkalarına saygı göstermeyi, haklarına sahip çıkmayı, kendini ifade edebilme gibi birçok davranışı oyun sırasında kazanır. Yapılan bu çalışmanın veri toplama araçlarından elde edilen nicel ve nitel bulguların birlikte incelenmesi sonucunda da eğitsel oyunların öğrencilerin araştırmanın amacı olan iletişim, kurallara ve yönergelere uyma, iş birliği yapma gibi temel sosyal becerilerini olumlu derecede artırdığı sonucuna ulaşılmıştır.

5.2. Öneriler

Çalışmalar sonunda ilkokula yeni gelen birinci sınıf öğrencilerinin iletişim, iş birliği, kurallara ve yönergelere uyma konusundaki sorunların çözümünde oyun etkinliklerinin işe yararlığı ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda ilkokul öğretmenlerinin öğrencilerde karşılaştığı bu problemleri çözmek için oyunsu süreçlerden yararlanması önerilebilir.

Özellikle birinci sınıfı okutacak olan sınıf öğretmenlerinin oyun temelli etkinlikler konusunda eğitim alması önerilebilir.

Öğretmenlerin sınıf yönetimini sağlamasında sınıf ve okul kurallarının yanında öğrencilerin verilen yönergelere ve kurallara uyma becerileri de önemlidir. Bu noktada öğretmenlere sınıf yönetimi konusunda uygulamalı etkinlikler ve seminerler düzenlenerek hem öğretmenlerin sınıf yönetimi becerilerine hem de öğrencilerin bu becerilerini geliştirilmesini sağlamada öğretmenlere katkıda bulunulabilir.

Öğrenciler arasındaki ayrımcılık yapma, gruplaşma gibi olumsuz tutum ve davranışların ortadan kaldırılmasında, istenmeyen davranışların istedik hale getirilmesinde oyunların kullanılması teşvik edilmelidir. Bunun için öğretmenlerin oyun dağarcığını geliştirecek oyun kitapları vb. materyaller hazırlanmalıdır. Ayrıca okullarda öğrencilerin rahatlıkla oyun oynayabilecekleri drama salonu, oyun salonu gibi oyun mekanları hazırlanmalıdır.

Deprem, sel gibi afetler sonrasında ortaya çıkan olumsuz durumların giderilmesi, normal yaşama geçilmesi sürecinin oyunlarla desteklenmesi adına acil eğitim planı hazırlanmalı ve okullarda bu planlar kullanılmaya hazır halde tutulmalıdır.

Öğrencilerin anadillerinin farklı olduğu okullarda öğretmen ve öğrenci arasındaki dil bariyerinin ortadan kaldırılması adına çalışmaların ilkokul başından sonuna kadar devam etmesi sağlanmalıdır. Yine birinci sınıfı okutacak öğretmenlerin okullar açılmadan uyum programı, oyun eğitimi gibi hizmet içi eğitim çalışmalarına alınmaları sağlanmalıdır.

Öğrencilerin sosyal becerilerini geliştirecek eğitim etkinlikleri, dersler ya da öğretim programları hazırlanmalıdır. Öğretmenlerin bu programları derslerden bağımsız ya da derslerle bütünleştirerek uygulamaları desteklenmelidir.

Birinci sınıfı okutan ve yüksek lisans ya da doktora yapan sınıf öğretmenlerinin öğrencilerin sosyal becerilerini geliştirici eğitsel oyun, yaratıcı drama gibi yöntemleri kullanarak eylem araştırması yapmaları desteklenmelidir.

Üniversitedeki sınıf öğretmenliği öğretmen adaylarının atandıkları okullarda iletişim, iş birliği, uyum sağlama, kurallara ve yönergelere uyma gibi alanlarda karşılaşacakları istenmeyen öğrenci davranışlarına karşı eğitim almaları sağlanmalıdır. Öğretmen adaylarının üniversite eğitimi süresince bu konularda uygulamalı dersler almaları, etkinliklere katılmaları ya da oyun eğitimi, drama gibi alanlardaki kurslara katılmaları desteklenmelidir.

KAYNAKLAR

- Acıbal, G. (2020). *Oyun temelli sosyal beceri eğitiminin 60-72 aylık çocukların dil gelişimine etkisi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Üsküdar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Akay, D. ve Ceylan, R. (2019). Birinci sınıfa başlamak için okula başlama yaşı mı okula hazır oluş mu? *Milli Eğitim Dergisi*, 48(224), 7-31.
- Akçamete, G. ve Avcıoğlu, H. (2021). Sosyal Becerileri Değerlendirme Ölçeği'nin (7-12 yaş) geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Abant İzzet Baysal Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(2), 61-77.
- Akfırat, F. Ö. (2004). Yaratıcı dramının işitme engellilerin sosyal becerilerinin gelişimine etkisi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 5(01).
- Akfırat, F. Ö. (2006). Sosyal yeterlilik, sosyal beceri ve yaratıcı drama. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 1(1), 39-58.
- Akın, S. (2015). *Okul öncesi 60-72 aylık çocukların temel motor beceri gelişiminde eğitsel oyunların etkisi* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Dumlupınar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kütahya.
- Akkök, F. (2006). *İlköğretimde sosyal becerilerin geliştirilmesi öğretmen el kitabı*. (4. Basım). İstanbul: Özgür yayınları.
- Aksakal, B. ve Güloğlu, B. (2021). Oyun temelli sosyal beceri geliştirme programının sosyal beceri ve duygu düzenleme düzeyine etkisi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34(3), 1051-1082.
- Aksoy, P. (2014). *Hikaye anlatma temelli ve oyun temelli sosyal beceri eğitiminin anasınıfına devam eden çocukların sosyal becerilerine etkisinin incelenmesi* (Doktora tezi). Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Akyavuz, E. K. (2019). İlkokul öğrencilerinin sergiledikleri istenmeyen davranışlar. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(35), 30-40.
- Al Saud, A. F. (2017). Educational video games enrich under privileged children's social skills in Saudi Arabia. *European Journal of Educational Sciences*, 4(2), 32-47. doi: 10.19044/ejes.v4no2a3
URL: <http://dx.doi.org/10.19044/ejes.v4no2a3>

- Altunel, S. (2022). *Sosyal bilgiler dersinde eğitsel oyunlar yoluyla kök değerlerin kazandırılması: Bir eylem araştırması* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Kastamonu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kastamonu.
- Arı, R. (2006). *Gelişim ve öğrenme*. (3. Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım
- Arısoy, B., ve Tarım, K. (2013). İşbirlikli öğrenme yönteminin öğrencilerin akademik başarı, kalıcılık ve sosyal beceri düzeylerine etkisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(28-3), 1-14.
- Arslan, A. (2016). *İlkokul birinci sınıf öğrencilerinin sosyal becerilerinin incelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Giresun.
- Arslan, A. (2016). *İlkokul birinci sınıf öğrencilerinin sosyal becerilerinin incelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Giresun.
- Arslan, A. (2018). İlkokul birinci sınıf öğrencilerinin sosyal becerilerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Elektronik Dergisi*, 9 (23), 317-331.
- Arslan, A. ve Zengin, R. (2016). İşbirlikli Öğrenme Yönteminin Bilimsel ve Sosyal Beceriler Üzerindeki Etkisi. *Adıyaman Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6 (1), 23-45
- Aslan, E. (2008). *Drama temelli sosyal beceri eğitiminin 6 yaş çocuklarının sosyal ilişkiler ve işbirliği davranışlarına etkisi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Atashak, M., Baradaran, B. & Ahmadvand, M. (2013). The effect of educational computer games on students' social skill and their educational achievement. *Technology of Education Journal (TEJ)*, 7(3), 185-193.
- Avcıoğlu, H. (2005). *Etkinliklerle sosyal beceri öğretimi* (2. baskı). Ankara: Kök Yayıncılık.
- Avcıoğlu, H. (2012). Zihinsel yetersizliği olan çocuklara sosyal beceri kazandırmada işbirliğine dayalı öğrenme ve drama yöntemlerinin etkililiği. *Eğitim ve Bilim*, 37(163).

- Aybek, B. ve Aslan, S. (2015). İlkokul birinci sınıf öğretmenlerinin 4+4+4 kesintili zorunlu eğitim sisteminde yaşamış oldukları sorunlara ve çözüm önerilerine yönelik görüşlerinin incelenmesi. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 5 (3), 327-346.
- Aydın, S. (2021). *Eğitsel oyunların çocukların problem çözme becerisi ve değer gelişimlerine etkisi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Sakarya.
- Aynacıyan, N. ve Özer, M. K. (2020). Çocuklara uygulanan eğitsel oyun aktivitelerinin motorik özelliklerine etkisi. *Sağlık ve Spor Bilimleri Dergisi*, 3 (1), 24-31. <https://dergipark.org.tr/en/pub/jhss/issue/58369/843543>
- Aytekin, H. (2001). *Okul öncesi eğitimi programları içinde oyunun çocuğun gelişimine olan etkileri* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya.
- Ayten, M. (2019). 1.sınıf öğrencilerinin sahip olmaları gereken yeterliliklerin sınıf öğretmenleri ve ebeveynlerin görüşleri çerçevesinde değerlendirilmesi. *Electronic TurkishStudies*, 14(4).
- Bacanlı, H. (2000). *Sosyal beceri eğitimi. İlköğretimde rehberlik kitabı*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 19.
- Bacanlı, H. (2013). *Sosyal beceri eğitimi* (5. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Bağçeli-Kahraman, P. (2020). Yaşamın ilk yıllarında okula uyumu etkileyen unsurlar. H. G. Ogelman, (Ed.), *Yaşamın ilk yıllarında okula uyum* (s. 39-73). Ankara: Eğiten Kitap.
- Balta, R. G. (2015). *Öğrencilerin okula uyumunda okul yönetimi ve öğretmenlerin etkinlikleri* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yeditepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Bastık, U. (2018). *Hayat bilgisi dersinde yaşam becerilerinin kazandırılmasına yönelik öğretmen görüşleri* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gaziantep.
- Başar, H. (2004). *Sınıf yönetimi*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Başaran, İ. E. (1996). *Eğitim psikolojisi*. 5. Baskı. Ankara: Yargıcı Matbaası.

- Bektaş, S. (2020). *İlk okuma yazma öğretiminde eğitsel oyunların 1. Sınıf öğrencilerinin okuma becerilerine olan etkisinin incelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Berber, S. Ş. (2015). *Okul öncesi 5 yaş çocukları için eğitici drama temelli okula uyum programının değerlendirilmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Beştaş, D. (2015). *Hareketli oyun etkinliklerinin 7-8-9 yaş çocuklarının sosyal davranışları üzerine etkisinin incelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Eğitim Bilimleri Enstitüsü Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Beyhan, A. (2013). Eğitim örgütlerinde eylem araştırması. *Bilgisayar ve Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 65-89.
- Bilir, A. (2005). İlköğretim Birinci Sınıf Öğrencilerinin Özellikleri ve İlk Okuma Yazma Öğretimi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 38(1), 87- 100.
- Boz, M., Uludağ, G. ve Tokuç, H. (2018). Aile katılımlı sosyal beceri oyunlarının okul öncesi dönemdeki çocukların sosyal becerilerine etkisi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 38 (1), 137-158.
- Bozkurt, S. (2020). *Son çocukluk çağındaki (9-11) yaş çocuklarda hayır diyebilme ve atılganlık beceri sıklığı ve kullanılan ölçeklerin tanımlama yeterliliği* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
- Brodeski, J. & Hembrough, M. E. (2007). Improving social skills in young children. *Online Submission*.
- Caldarella, P., & Merrell, K. W. (1997). Common dimensions of social skills of children and adolescents: A taxonomy of positive behaviors. *School Psychology Review*, 26(2), 264-278.
- Canbulat, T. (2017). Kesintili zorunlu eğitimden etkilenen ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin okula uyum ve okula hazır bulunuşluk düzeylerinin değerlendirilmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 25(3). 1274-1288.
- Ceylan, R., ve Yiğitalp, N. (2018). Aile katılımlı ve aile katılımsız sosyal beceri eğitiminin çocukların sosyal becerilerine etkisi. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(6), 1119-1127.

- Cirav, Ö., (2018). *9-10 yaş grubu çocuklara uygulanan eğitsel oyun aktivitelerinin fiziksel ve motorik özelliklerine etkisi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Gelişim Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Coşkun, H., (2012). *Bilimsel öyküler içeren eğitsel oyunlar ile fen öğretiminin öğrencilerin akademik başarısına etkisi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Erciyes Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kayseri.
- Creswell, J. W. (2021). *Karma yöntem araştırmalarına giriş* (M. Sözbilir, Çev.). Ankara: Pegem Akademi.
- Çangır, M., (2008). *İlköğretim din kültürü ve ahlak bilgisi derslerinde eğitsel oyun yönteminin uygulanma durumu (Tuzla Örneği)* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Çeken, K. (2022). *Eğitsel oyun ve din kültürü ve ahlak bilgisi dersinde eğitsel oyun kullanımı* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.
- Çelik, N. (2007). *Sosyal beceri eğitiminin ilköğretim öğrencilerinin sosyal uyum düzeylerine etkisi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Çelik, N., ve Daşcan, Ö. (2014). *Son değişikliklerle okul öncesi eğitim programı ve öğretmen kılavuzu*. (2. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Çetin, B. (2013). Sınıfta istenmeyen öğrenci davranışlarıyla ilgili sınıf öğretmenlerinin karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri. *Journal of Kirsehir Education Faculty*, 14(1).
- Çetin, F., Bilbay, A. A. ve Kaymak, D.A. (2003). *Çocuklarda Sosyal beceri*. İstanbul: Epsilon Yay.
- Çiftçi, İ. ve Sucuoğlu, B. (2012). *Bilişsel süreç yaklaşımıyla sosyal beceri öğretimi*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Çubukçu, Z. ve Gültekin, M. (2006). İlköğretimde öğrencilere kazandırılması gereken sosyal beceriler. *Bahar Dergisi* 37, 155-174.
- Değer, A. Ç. (2012). *Çocuk korolarının eğitiminde bir yaklaşım olarak eğitsel oyun kullanımının öğrencilerin müziksel erişim düzeylerine etkisi* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Demir, Ö. ve Kartal, A. (2021). *İlkokul öğrencilerinin akranlarıyla olan işbirliği davranışlarının sosyal ağ analizi yaklaşımı ile değerlendirilmesi*. XIV. Uluslararası Eğitim Araştırmaları Kongresi, Çanakkale. <https://www.researchgate.net/publication/357403634> sayfasından erişilmiştir.
- Demiral, Ş. (2010). *Judo çalışan 7-12 yaş grubu çocuklarda (bay-bayan) judo eğitsel oyunlarının motor becerilerin gelişimine etkisinin incelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Demiray, U. (2007). *Genel iletişim*. Ankara: Pegem
- Demirci, E. (2019). *İlkokul birinci sınıf öğrencilerinin sosyal becerileri ve okula uyum durumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Demirkollu, M. H. (2022). *İlkokulda sınıf ortamında istenmeyen öğrenci davranışlarının nedenleri* (Tezsiz Yüksek Lisans Projesi). Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli.
- Demirtaş-Zorbaz, S. (2016). *İlkokul birinci sınıf öğrencilerinin okula uyumu: Bir model testi* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Deniz, E. A. (2019). *Çocuk merkezli oyun terapisinin otizmlili çocuklarda sosyal becerilerin gelişimine etkisinin incelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Dinç, B. (2012). Okul öncesi eğitimden ilköğretime geçiş ve okul olgunluğu. F. Alisinanoğlu (Ed.), *İlköğretime Hazırlık ve İlköğretim Programları*. Ankara: Maya Akademi, 101-129.
- Doğan, S. (2020). Öğretmen algısına göre istenmeyen öğrenci davranışları. *Çağdaş Yönetim Bilimleri Dergisi*, 7(2), 148-159.
- Duran, M., Çeliköz, N. ve Topaloğlu, A. Ö. (2013). Ortaokul öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerinin belirlenmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(2), 121-137.
- Durualp, E. (2009). *Anasınıfına devam eden altı yaş çocuklarının sosyal uyum ve becerilerine oyun temelli sosyal beceri eğitiminin etkisinin incelenmesi: Çankırı örneği* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Durualp, E. ve Aral, N. (2010). Altı yaşındaki çocukların sosyal becerilerine oyun temelli sosyal beceri eğitiminin etkisinin incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 39(39), 160-172.
- Erbay, E. (2008). *Okul öncesi eğitim alan ve almayan ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin sosyal becerilere sahip olma düzeyleri* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.
- Erden, M. ve Akman, Y. (2004). *Gelişim ve öğrenme*. Ankara: Arkadaş Yayınları.
- Esaspehlivan, M. (2006). *Okul öncesi eğitim kurumuna gitmiş ve gitmemiş 78 ve 68 aylık çocukların okula hazır bulunuşluklarının karşılaştırılması* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Gedik, M. (2017). Ortaokul 2. sınıf öğrencilerinin okuma becerilerinin geliştirilmesinde eğitsel oyunların başarı ve kalıcılığa etkisi. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, (58), 453-464.
- Gedik, S. (2015). *Öğretmen algılarına göre 60-66 aylık çocuklarda okula uyumun incelenmesi (Fatih ilçesi örneği)* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yeditepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Genç, S. Z. (2005). İlköğretimde sosyal becerilerin gerçekleşme düzeyinin belirlenmesi üzerine bir araştırma. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 13(1), 41-54.
- Gençer, S. (2016). *Eğitsel oyunlarla hazırlanmış ortaokul 7. sınıf “yaşamımızdaki elektrik” ünitesinin öğretiminin öğrenci başarısına etkisi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Amasya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Amasya.
- Gibbon, J. M., Duffield, S., Hoffman, J., & Wageman, J. J. (2017). Effects of educational games on sightword reading achievement and student motivation. *Journal of Language and Literacy Education*, 13(2), 1-27.
- Girmen, P. (2012). Eskişehir folklorunda çocuk oyunları ve bu oyunların yaşam becerisi kazandırmadaki rolü. *Milli Folklor*, 24 (95), 263-273.
- Göksoy, S. (2017). *Yapılandırmacı öğrenme ortamlarında öğrencilere işbirlikli öğrenme kültürü nasıl kazandırılabilir?* <http://www.buyukaile.org/yapilandirmaci-ogrenme-ortamlarinda-ogrencilere-isbirlikli-ogrenme-kulturu-nasil-kazandirilabilir> sayfasından erişilmiştir.

- Gözler, A., Turan, B. N. ve Turan, M. (2020). Çocuk oyunlarının ilkököl öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerine etkisi. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 14(2), 186-201.
- Graue, E. (2006). The answer is readiness-Now what is the question? Early Education and Development, 17(1), 43–56. doi:10.1207/s15566935eed1701_3
- Gülhan, G. (2012). *10-12 yaş grubu ilköğretim öğrencilerinin sosyal beceri düzeyleri üzerine eğitsel oyunların etkisi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Gülay, H. ve Akman, B. (2009). *Okul öncesi dönemde sosyal beceriler*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Gülay, O. (2008). *Ortaöğretim 9. Sınıf beden eğitimi dersinde, işbirlikli oyunların öğrencilerin sosyal beceri düzeylerine ve beden eğitimi dersine yönelik tutumlarına etkisi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Gülay, O., Mirzeoğlu, A. D. ve Çebi, M. (2010). Effects of cooperative games on social skill levels and attitude toward physical education. *Eurasian Journal of Educational Research*, 10(40), 77-92.
- Güler, T.D. (2011). *6. sınıf fen ve teknoloji dersindeki “hücre ve organelleri” konusunun eğitsel oyun yöntemiyle öğretilmesinin öğrencilerin akademik başarısına etkisi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Gündoğdu, K. ve Eken, M. (2021). Nitel araştırma desenleri. B. Oral ve A. Çoban (Ed.), *Kuramdan uygulamaya eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri* (s. 285-316). Ankara: Pegem Akademi.
- Gündoğdu, S. (2013). *İlkokul ve ortaokul öğretmenlerinin sınıf yönetiminde istenmeyen öğrenci davranışlarına ilişkin görüşleri ve bu davranışlara karşı uyguladıkları stratejiler* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hasan Kalyoncu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Gündüz, M., Aktepe, V., Uzunoğlu, H. ve Gündüz, D. D. (2017). Okul öncesi dönemdeki çocuklara eğitsel oyunlar yoluyla kazandırılan değerler. *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(1), 62-70. DOI: 10.21666/muefd.303856

- Güneri, E., Üney, R. ve Demirci, O. (2018). *Kişiler arası etkili iletişim*. İstanbul: İstanbul Gelişim Üniversitesi Yayınları.
- Güneş, F. (2015). Oyunla öğrenme yaklaşımı. *International Periodical for the languages, literature and history of Turkishor Turkic*, 10(11), 773-786. DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.8499>
- Güzelyurt, T., Erol, S., Kahraman, A., Temel, L. ve Şavluk, B. (2019). Okul öncesi öğretmenlerinin ilkökula hazırlanışına ilişkin görüşleri. *International Primary Education Research Journal*, 3(1), 23-30.
- Harris R. C. (2007). Motivation and school readiness: What is missing from current assessments of preschooler's readiness for kindergarten? *NHSA DIALOG*, 10(3-4): 151-163.
- Hürsoy, P. ve Güneş, C. (2019). Dördüncü sınıf öğrencilerinin sosyal becerilerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(4), 1458-1471. <https://doi.org/10.17240/aibuefd.2019>.
- Işık, İ. (2016). *İlkokul 3. sınıf öğrencilerine eğitsel oyunlar ile İngilizce kelime öğretiminin akademik başarıya etkisi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Bartın Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bartın.
- Izgar, G. (2020). Eğitsel oyunların öğrencilerin değer kazanımlarına etkisi: Bir durum çalışması. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 18(40), 207-241.
- Kabasakal, Z. ve Çelik, N. (2010). Sosyal beceri eğitiminin ilköğretim öğrencilerinin sosyal uyum düzeylerine etkisi. *İlköğretim Online*, 9(1), 203-212.
- Kandemir, K. (2023). *Dijital öykü ve eğitsel oyunla desteklenen ortaokul 6. sınıf sosyal bilgiler dersinin öğrencilerin akademik başarılarına, derse yönelik tutumlarına ve sosyal becerilerine etkisi* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Kastamonu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kastamonu.
- Kara, Y. ve Çam, F. (2007). Yaratıcı drama yönteminin bazı sosyal becerilerinin kazandırılmasına etkisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32, 145-15.
- Katz, L. (1991). Readiness: Children and schools. Eric digest. <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED330495.pdf> sayfasından 02.12.2023 tarihinde erişilmiştir.

- Kaya, G. (2013). *Parçalanmış şileye sahip çocukların sosyal beceri düzeylerinin çok boyutlu olarak incelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kaya, Ö. S. (2014). *Okul öncesi dönemdeki çocukların okula uyum düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kayıkçı, M. (2013). *İlkokullarda Sınıf Öğretmenlerinin Sınıf İçinde Karşılaştıkları İstenmeyen Davranışlar ve Bu Davranışlarla Baş Etme Yolları (Ödül Ceza Yöntemi)* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hasan Kalyoncu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kazan, H. ve Sarısoy, S. (2021). Anne-çocuk ilişkisi bağlamında okul öncesi dönemde iletişim becerileri üzerine bir araştırma. *İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13 (2), 441-472.
- Kelly, A. (2017). Developing social skills. *Tizard Learning Disability Review*, 22(3), 159-163.
- Koç, M. C. (2017). *İlkokul çağındaki çocukların temel motor beceri gelişiminde eğitsel oyunların etkisi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dumlupınar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kütahya.
- Koçyiğit, S. (2009). *İlköğretim birinci sınıf öğretmenlerinin ve ebeveynlerin görüşleri ışığında okula hazır bulunuşluk olgusu ve okul öncesi eğitime ilişkin sonuçları* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Koçyiğit, S. ve Saban, A. (2014). Birinci sınıf öğretmenlerinin ve ebeveynlerin görüşlerine göre okula hazır bulunuşluk. *Kuramsal Eğitim Bilim Dergisi* 7(3), 322-341. DOI number: <http://dx.doi.org/10.5578/keg.6941>
- Koçyiğit, S., Tuğluk, M. N. ve Kök, M. (2007). Çocuğun gelişim sürecinde eğitsel bir etkinlik olarak oyun. *Atatürk Üniversitesi Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, (16), 324-342.
- Koçyiğit, S. ve Kayılı, G. (2008). Montessori eğitimi alan ve almayan anaokulu öğrencilerinin sosyal becerilerinin karşılaştırılması. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (20), 511-516.

- Korap, N. (2017). *Algılanan anne baba tutumlarının ergenlerin iletişim becerilerine etkisi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Korkusuz, M. E. ve Karamete, A. (2013). Eğitsel oyun geliştirme modelleri. *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi*, 7(2), 78-109.
- Korkut, F. (2004). *Okul temelli önleyici rehberlik ve psikolojik danışma*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Körük, S. (2022). Son çocukluk dönemi gelişim alanları ve özellikleri. N. Ş. Özabacı (Ed.), *Çocuk Psikolojisi* (s.116-140). Ankara: Nobel Yayın.
- Küçüktepe, C. (2013). İlköğretim ve temel özellikleri. A. Oktay (Ed.), *İlköğretime hazırlık ve ilköğretim programları* (s.87-158). Ankara: Pegem Akademi.
- Licciardello, C. C., Harchik, A. E. ve Luiselli, J. K. (2008). Social skills intervention for children with autism during inter active play at a public elementary school. *Education and Treatment of Children*, 31(1); 27-37.
- Lynch, S. A., & Simpson, C. G. (2010). Social skills: Laying the foundation for success. *Dimensions of early childhood*, 38(2), 3-12.
- MEB (2013). *Okulöncesi eğitim programı*. Milli Eğitim Bakanlığı, Ankara.
- MEB (2018a). *Beden eğitimi ve oyun dersi öğretim programı (ilkokul 1, 2 ve 3. Sınıflar)*. Milli Eğitim Bakanlığı, Ankara.
- MEB (2018b). *Görsel sanatlar dersi öğretim programı (ilkokul ve ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar)*. Milli Eğitim Bakanlığı, Ankara.
- MEB (2018c). *Hayat bilgisi dersi öğretim programı (ilkokul 1, 2 ve 3. Sınıflar)*. Milli Eğitim Bakanlığı, Ankara.
- MEB (2018d). *Matematik dersi öğretim programı (ilkokul ve ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8.)*. Milli Eğitim Bakanlığı, Ankara.
- MEB (2018e). *Müzik dersi öğretim programı (ilkokul ve ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8.)*. Milli Eğitim Bakanlığı, Ankara.
- MEB (2018f). *Türkçe dersi öğretim programı (ilkokul ve ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar)*. Milli Eğitim Bakanlığı, Ankara.
- MEB (2020). *Sınıf rehberlik programı (okulöncesi, ilkokul, ortaokul ve lise)*. Milli Eğitim Bakanlığı, Ankara.

- MEB (2021). Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü. İlkokul psikososyal destek deprem: Psiko eğitim programı. Ankara. https://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2023_02/09162659_Ylkokul.pdf
- Medikoğlu, O. ve Dalaman, O. (2018). Öğretmenlerinin derste karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları ve bu davranışlara yönelik çözüm stratejileriyle ilgili öğretmen görüşlerinin belirlenmesi. *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi*, 4(3), 20-32.
- MEGEP, (2016). *Çocuk gelişimi ve eğitimi: oyun ve hareket etkinlikleri*. Ankara.
- Miclea, M., & Mihalca, L. (2007). A computerized platform for the assessment of school readiness. *Romanian Association for Cognitive Science*, 1, 83-90.
- Milli Eğitim Temel Kanunu. (1973). T.C. Resmi Gazete, 14574, 24 Haziran 1973. Erişim Tarihi: 23 Kasım 2023. <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.1739.pdf>
- Noz, H. (2018). *Sosyal beceri ilerin öğretimine ve sosyal becerilerin öğretiminde karşılaşılan güçlüklerle yönelik öğretmen görüşleri* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.
- Nugraha, Y. A., Handoyo, E., & Sulistyorini, S. (2018). Traditional game on the social skill of students in the social science learning of elementary school. *Journal of Primary Education*, 7(2).
- O'Connor, C., & Stagnitti, K. (2011). Play, behaviour, language and social skills: The comparison of a play and a non-play intervention within a special ist school setting. *Research in Developmental Disabilities*, 32(3), 1205-1211.
- Ocak, G. ve Baysal, E. A. (2021). Eylem araştırmasını anlamak. G. Ocak (Ed.) *Eğitimde eylem araştırması ve örnek araştırmalar* (s. 1- 50). Ankara: Pegem Akademi.
- Okada, Y., & Matsuda, T. (2019). Development of a social skills education game for elementary school students. *Simulation Gaming*, 50(5), 598-620.
- Oktay, A. (2013). İlköğretime hazır oluş ve hazır oluşu etkileyen temel faktörler. A. Oktay (Ed.), *İlköğretime hazırlık ve ilköğretim programları* (s.23-36). Ankara: Pegem Akademi.
- Oktay, A. ve Unutkan, Ö. (2003). İlköğretime hazır oluş ve okul öncesi eğitimle ilköğretimin karşılaştırılması. M. Sevinç (Ed.), *Erken çocuklukta gelişim ve eğitimde yeni yaklaşımlar* (s.145-147). İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.

- Özerk, K., Özerk, G., & Silveira-Zaldivar, T. (2021). Developing social skills and social competence in children with autism. *International Electronic Journal of Elementary Education*, 13(3), 341-363.
- Ömeroğlu, E. (2007). *Çocuk ve Ergen Gelişimi*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Önder, A. ve Gülay, H. (2010). 5-6 yaş çocukları için okula uyum öğretmen değerlendirme ölçeği'nin güvenirlik ve geçerlik çalışması. *International Online Journal of Educational Sciences*, 2(1). 204-224.
- Özarslan, N. (2014). *Birinci sınıfta öğrenim görmekte olan (60-71 ve 72-84 aylık) öğrencilerin okul olgunluğu düzeyleri ve bu öğrencileri okutmakta olan öğretmenlerin gözlediği okula uyum ve sınıf yönetimi sorunları* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Okan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Özaslan, H. (2020). Okula hazırbulunuşluk ve ilkokula hazırlık. G. Uludağ ve T. Durmuş, (Ed.), *Erken okuryazarlık eğitimi* (s.1-24). Ankara: Nobel.
- Özen, G., Timurkaan A., S., Güllü, M., Timurkaan, H. S., Meriç, F., Uğraş, S. ve Çelik Çoban, D. (2018). *Spor lisesi eğitsel oyunlar 12. sınıf devlet kitapları*. (2. Baskı). Milli Eğitim Bakanlığı. Ankara.
- Özer, B., Bozkurt, N., & Tuncay, A. (2014). İstenmeyen öğrenci davranışları ve öğretmenlerin kullandıkları başa çıkma stratejileri. *Turkish Journal of Educational Studies*, 1(2).
- Polat, Ö. (2010). *Okul öncesinde ilköğretime hazırlık*. Morpa Kültür Yayınları: İstanbul.
- Polat, Ö. ve Atış Akyol, N. (2019). *Okula uyum ve ilkokula hazırbulunuşluk. Adım adım ilkokula başlamak okula uyum ve erken okuryazarlık eğitimi* (s.1-31). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Posluoğlu, Baydar., F. D. (2014). *İlkokul Öğretmenlerinin İletişim Yeterlilikleri İle Empati Kurma Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yeditepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Rafoth, M. A., Buchenauer, E. B., Crissman, K. K., & Halko, J. (2004). School readiness-preparing children for kinder gartenand beyond: Information forparents. *School and Home*, 1-3.

- Rashid, T. (2010). Development of social skills among children at elementary level. *Bulletin of education and research*, 32(1).
- Resmi Gazete (2019). *Millî eğitim bakanlığı okul öncesi eğitim ve ilköğretim kurumları yönetmeliğinde değişiklik yapılmasına dair yönetmelik*, 30827, 10 Temmuz 2019. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2019/07/20190710-6.htm> sayfasından 30.10.2023 tarihinde erişilmiştir.
- Riggio, R. E. (1986). Assesment of basic social skills. *Journal of Personality and Social Psychology*, 51(3), 649-660.
- Saltık, N. (2018). *Kadın konukevlerinde kalan çocuklarda oyun terapisinin sosyal beceri ve problem davranışlara etkisinin incelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Samalot-Rivera, A., & Porretta, D. (2013). Thein fluence of social skills instruction on sport and game related behaviours of students with emotional or behavioural disorders. *Physical Education and Sport Pedagogy*, 18(2), 117-132.
- Samancı, O. ve Uçan, Z. (2017). Çocuklarda sosyal beceri eğitimi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21(1), 281-288.
- San-Bayhan, P. ve Artan, İ. (2009). *Çocuk gelişimi ve eğitimi*. İstanbul: Morpa Yayınları.
- SantyS., Herbert W. ve Sri H. (2018). There lation ship between educational games and the development of motor, language, and social skills in children ages 3-4 years” in the 2nd international meeting of public health 2016 with theme “public health perspective of sustainable develop mentgoals: the challenges and opportunities in asia-pacificregion”. *KnE Life Sciences*, 43–50. DOI 10.18502/kl.v4i4.2262
- Saygın, M. (2022). *Sosyal beceri temelli etkinliklerin ilkokul öğrencilerinin eleştirel düşünmelerine ve empatik eğilimlerine etkisi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sivas.
- Seven, S. (2006). *6 yaş çocuklarının sosyal beceri düzeyleri ile bağlanma durumları arasındaki ilişkilerin incelenmesi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara
- Sevgen, M. (2016). *Yaratıcı drama yoluyla verilen sosyal beceri eğitiminin anaokulu çocuklarının sosyal gelişimlerine ve yaratıcılıklarına etkisi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, İstanbul.

- Shakibaei, Z., Rahimaghaee, F., & Arish, M. (2013). Effect of educational games on social skills in Iranian mentally retarded children. *I-manager's Journal on Educational Psychology*, 6(4), 18-22.
- Siregar, S., Wau, H., & Hartini, S. (2018). The relation ship between educational games and the development of motor, language, and social skills in children ages 3-4 years. *Kne life sciences*. <https://doi.org/10.18502/kl.v4i4.2262>
- Smogorzewska, J., & Szumski, G. (2018). Developing pre schoolers' social skills: The effectiveness of two educational methods. *International Journal of disability, development and education*, 65(3), 318-340.
- Sözer, Y. ve Aydın, M. (2020). Nitel veri toplama teknikleri ve nitel veri analizi süreci. B. Oral ve A. Çoban (Ed.), *Kuramdan uygulamaya eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri* (ss. 249-283). Ankara: Pegem Akademi.
- Spencer, M. B. (1999). Social and cultural influences on school adjustment: The application of an identity-focused. *Educational Psychologist*, 34(1), 43-57.
- Sungur, G. (2010). *İlköğretim birinci sınıfa devam eden çocukların sosyal uyum ve becerilerinin incelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Suswandari, M., Siswandari, S., Sunardi, S., & Gunarhadi, G. (2020). Social skills for primary school students: Needs analysis to implement the scientific approach based curriculum. *Journal of Social Studies Education Research*, 11(1), 153-162.
- Süngü, B. (2020). *Eğitilebilir zihinsel kısıtlılığı olan çocukların sosyal beceri gelişimlerine uyarlanmış eğitsel uygulamalarının etkisi* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Manisa.
- Şara-Hürsoy, P. ve Güneş, C. (2019). Dördüncü sınıf öğrencilerinin sosyal becerilerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(4), 1458-1471.
- Şenol, F. B. ve Metin, E. N. (2021). Kaynaştırma uygulaması yapılan okul öncesi sınıflarında drama eğitim programının çocukların etkileşimleri ve sosyal becerileri üzerindeki etkililiğinin incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 46(208).

- Tagay, Ö., Baydan, Y. ve Voltan Acar, N. (2010). Sosyal beceri programının (blocks) ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin sosyal beceri düzeyleri üzerindeki etkisi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 0 (3), 19-28.
- Tan, J. L., Goh, D. H. L., Ang, R. P. & Huan, V. S. (2016). Learning efficacy and user acceptance of a game-based social skills learning environment. *International Journal of Child-Computer Interaction*, 9(10), 1-19
- Temiz, S., ve Ardıç, A. K. (2020). İlkokul öğrencilerinde görülen, öğrencilerin istenmeyen davranışlarına yönelik öğretmen görüşleri ve çözüm stratejileri. *Uluslararası Liderlik Eğitimi Dergisi*, 2(II), 60-76.
- Tezcan, Ö., Ada, S. ve Baysal, Z. N. (2016). Eğitim alanında eylem araştırmaları. *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (32) 133-148.
- Tokmak, B. (2021). *İlkokul öğrencilerinde motor beceri, fiziksel uygunluk ve sosyal beceri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Gedik Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Topaloğlu, Ö. A. (2013). *Etkinlik temelli sosyal beceri eğitiminin çocukların akran ilişkilerine etkisi* (Doktora Tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Topcu, Z. (2012). *Okul öncesi eğitimin ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin okula uyum ve Türkçe dil becerilerine etkisi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Toran, Ş. (2020). *Çocukların okula hazırbulunuşluk düzeyleri ile problem çözme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sağlık Bilimleri Üniversitesi Hamidiye Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Tosun, N. (2020). *İlkokul birinci sınıf öğrencilerinin okula uyumlarının yaratıcı drama ile geliştirilmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Burdur.
- Tuncay, A. A., İnce, N. B. ve Şahin, A. E. (2019). Birinci sınıflarda istenmeyen davranışların yaş farklılıklarına göre dağılımı ve bu davranışlara yönelik öğretmen tepkileri. *İlköğretim Online*, 18(4).
- Tuncer, B. (2023). Sosyal Gelişim. A. K. Namlı (Ed.), *Eğitimin Kavramsal Temelleri-8: Eğitim Psikolojisi* (s. 115-132). İstanbul: Efe Akademi Yayıncılık.

- Türk Dil Kurumu Güncel Sözlüğü. (2023). <https://sozluk.gov.tr> adresinden 20.12.2023 tarihinde erişilmiştir.
- Türkoğlu, B. (2019). Eğitsel kutu oyunları eğitim programının dördüncü sınıf öğrencilerinin sosyal beceri gelişimleri üzerindeki etkisi. *İlköğretim Online*, 1326-1344. DOI: 10.17051/ilkonline.2019.612180
- Türkyılmaz, M.İ. (2018). *İlkokul 1. Sınıf öğrencilerinin sosyal yeterlik ve hazırbulunuşluk becerilerinin incelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Amasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Amasya.
- Uçan, Z. (2019). *İlkokul öğrencilerinin ebeveyn tutumları ile sosyal beceri düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Atatürk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Uzamaz, F. (2000). *Sosyal beceri eğitiminin ergenlerin kişilerarası ilişki düzeylerine etkisi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Varışoğlu, B., Şeref, İ., Gedik, M. ve Yılmaz, İ. (2013). Türkçe dersinde uygulanan eğitsel oyunlara yönelik tutum ölçeği: Geçerlilik ve güvenirlik çalışması. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(11), 1060-1081.
- Yalman, D. (2007). *İlköğretim okulu yöneticilerinin, birinci sınıf öğretmenlerinin, ana sınıfı öğretmenlerinin ve okul öncesi eğitim almış birinci sınıf öğrencilerinin okul öncesi eğitimden ilköğretime geçişte yaşanan uyum sorunlarıyla ilgili görüşleri* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Yazgan, Y. (2003). Çocuğunuz okula başlıyor. *Çocuk ve Aile Dergisi*, Eylül Sayısı.
- Yazıcı, Z. ve Çetin, M., (2020). Sosyal beceri kavramı. D. Aslan (Ed.), *Erken Çocuklukta Sosyal Beceri Eğitimi* (s.1-22). Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Yerlikaya, Y. ve Doğruyol, B. (2020). İşbirliği ölçeği: Kültürel adaptasyon. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, 350-363. DOI: 10.21733/ibad.730704
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin.
- Yıldız, E., Şimşek, Ü. ve Aras, H. (2017). Eğitsel oyun yönteminin öğrencilerin sosyal becerileri, okula ilişkin tutumları ve fen öğrenimi kaygıları üzerine etkisi. *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi (EFMED)*, 11(1), 381-400.

- Yıldız, E., Şimşek, Ü. ve Ağdaş, H. (2017). Eğitsel oyun entegre edilmiş işbirlikli öğrenme modelinin öğrencilerin fen öğrenimi motivasyonları ve sosyal becerileri üzerine etkisi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(2), 37-54.
- Yıldız, S. (2019). *Dijital ve sınıf içi eğitsel oyunlarla gerçekleştirilen fen eğitiminin okul öncesi öğrencilerinin bilimsel süreç becerilerine ve bilişsel gelişim düzeylerine etkisi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.
- Yılmaz, K.ve Çam, F. (2007). Yaratıcı drama yönteminin bazı sosyal becerilerin kazandırılmasına etkisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32(32), 145-155.
- Yılmaz, S. ve Ceylan, T. (2020). Sosyal bilgiler derslerinde drama yöntemiyle öğretimin sosyal beceri, empatik beceri ve akademik başarıya etkisi. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(30), 385-412.
- Yüce, İ. (2019). *Beden eğitimi dersinde grupla oynanan oyunların ortaokul öğrencilerinin sosyal beceri gelişimine etkisi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Yüce, S. (2016). *Sınıf öğretmenlerinin ilkökuma yazma öğretiminde okul uygunluğunu belirleme ve kullanma yeterliklerine ilişkin görüşleri* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Antalya.
- Yüksel, A. (2005). *İlköğretim 1. kademe 1., 2. ve 3. sınıflarda istenmeyen öğrenci davranışlarına ilişkin öğretmen gözlem ve görüşleri* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.
- Yüksel, G. (1999). Sosyal beceri eğitiminin üniversite öğrencilerinin sosyal beceri düzeylerine etkisi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi* 2(11), 37-47.
- Zehrina, S., Hazim, S., & Siniša, O. (2018). Development of social skills among elementary school children. *International journal of cognitiveresearch in science, engineering and education*, 6(1), 17-30.

EKLER

EK-1

1. TEMA: KAYNAŞMA-İLETİŞİM OYUNLARI- 1

İlgili kazanımlar:

HB.1.1.1. Sınıf içi tanışma etkinliğine katılır.

HB.1.1.15. Oyunlara katılmaya ve oyun oynamaya istekli olur.

T.1.2.2. Hazırlıksız konuşmalar yapar.

(SRP.3.İletişimde dinleme ve konuşma becerisini etkili bir şekilde kullanır.)

Oyun 1: Bedenini Isındır

Lider öğrencileri tırtıl yaparak çember haline getirir. Yağmur yağdığını söyleyerek parmaklarını vücutlarında gezdirmelerini söyler. Elleri ile başından başlayarak kolları, gövdesi, bacaklarına kadar tüm bedenine vurarak yağmur yağdığını söyleyip nasıl yapmaları gerektiğini gösterir. Ardından öğrencilerle hep birlikte yapmaya başlarlar. Yağmur hızlandı dediğinde ellerde hızlanır yağmur yavaşladı dediğinde ellerde yavaşlar.

Oyun 2: Çıglık

Çember halinde olan öğrenciler el ele tutuşur. Liderin komutuyla eller birbirinden ayrılmadan çıglık atarak ortaya koşarak gelirler. Sessiz bir şekilde ve birbirinden kopmadan geri yerlerine geçerler. Tekrar liderin komutuyla çıglık atarak ortaya gelip sessizce tekrar eski hallerine dönerler.

Oyun 3: Arkadaşını seviyor musun?

Lider öğrencileri el ele tutuşarak çember yapar. Lider bir öğrencinin kendisine gelip “Arkadaşını seviyor musun?” sorusunu sormasını söyler. Seçilen bir öğrenci önüne gelerek soruyu yöneltir ve lider “Seviyorum ama.....” şeklinde cümle kurarak grupta olan ya da olmayan bir özellik söyler. Çemberde bu özelliğe sahip olan kişiler kendi aralarında yer değiştirirken liderde o esnada yer kapmaya çalışır. En son dışta kalan öğrenci ebe olur ve istediği bir kişiye giderek yine aynı şekilde soruyu yöneltir. Oyun bu şekilde devam eder.

Oyun 4: Topla Tanışma

Lider öğrencileri çember haline getirir. Önce kendisi göstermek için ortaya geçer. Elindeki topu kendi ismini söyleyerek karşı tarafa atar. Topu yakalayan kişi de kendi adını söyleyerek karşı taraftan birine atar.

Oyun 5: Avuç içi tanışma

El ele tutuşularak çember olunur. Eğitimci tüm katılımcılara sağ ellerini havaya kaldırmaları gerektiğini söyler. Ardından yerinden çıkar ve sürekli ismini söyleyerek tam karşıda kişiye doğru bir hareket eşliğinde koşmaya başlar ve eline dokunur. Eline dokunulmuş olan katılımcı yine aynı şekilde bir hareket eşliğinde kendi ismini söyleyerek başka bir katılımcıya doğru ilerler. Süreç bu şekilde devam ederken eğitimci ikinci kez yerinden çıkarak yeni bir süreç daha başlatır.

Oyun 6: Ritimle ismini hecele

Öğrenciler el ele tutuşarak çember olurlar. Lider önce kendi ismini heceleyerek ve her heceye bir hareket yaparak ismini söyler. (alkış yapma, parmak sıklatma, zıplama, dize vurma vb.) Sonra öğrencilerin sırayla isimlerini heceleyerek farklı bir hareket eşliğinde söylemelerini ister. İsmi söyleyen öğrenciden sonra herkes aynı anda yapan kişinin ismini söyler ve hareketleri yapar.

Oyun 7: Rulmanda Tanışma

Lider öğrencilerle birlikte ayakta çember olur ve daha sonra kendisi çemberin ortasına geçerek öğrencilere 1, 2 şeklinde numara verir. 1 numaraları çemberin içine doğru 1'er adım getirir. İç içe iki çember oluşturduktan sonra iç çemberdeki öğrencilerin tersine dış çemberdeki öğrencilere dönmelerini ister. Lider ardından 2 numaralı öğrencileri 1 numaralı öğrencilerle yüz yüze gelecek şekilde çember oluşturur. Böylelikle öğrencilerin çember halinde eş olmaları sağlanır. Öğrencilerin liderin önceden söyledikleri şeylerle tanışmaları sağlanır. (ad, soyad, kardeş sayısı, en sevdiği renk, anne, baba vb.). Belli bir süre beklenildikten sonra liderin yönergesiyle birlikte iç çemberdekiler bir adım sola kaydırılarak yeni eş olmaları sağlanır. Her bir öğrenci yeni eşiyile kısa süreli bir tanışma sohbeti etmesi gereklidir. Böylece katılımcıların birbirlerini daha yakından tanımaları gerçekleşir.

Oyun 8: Tanışma Şarkısı İle Tanışma:

https://www.youtube.com/watch?v=t_gNKY2KSVk)

Çember halinde olan öğrencilere tanışma şarkısı açılır ve şarkı eşliğinde tanışma yapılır.

Oyun 9: Lokomotif Oluşturuyorum

Lider öğrencileri çember haline getirir. Ben bir küçük trenim- yaylalarda gezerim- kendime arkadaş ararım şeklinde tekerlemeyi söyleyerek bir öğrencinin yanına gider ve onunla tanışarak arkasına geçip tutunmasını söyler. Sırayla tekerleme söylenerek bir öğrencinin yanına gidilir ve o da trene eklenir.

EK-2
Çalışmaya Ait Fotoğraflar

